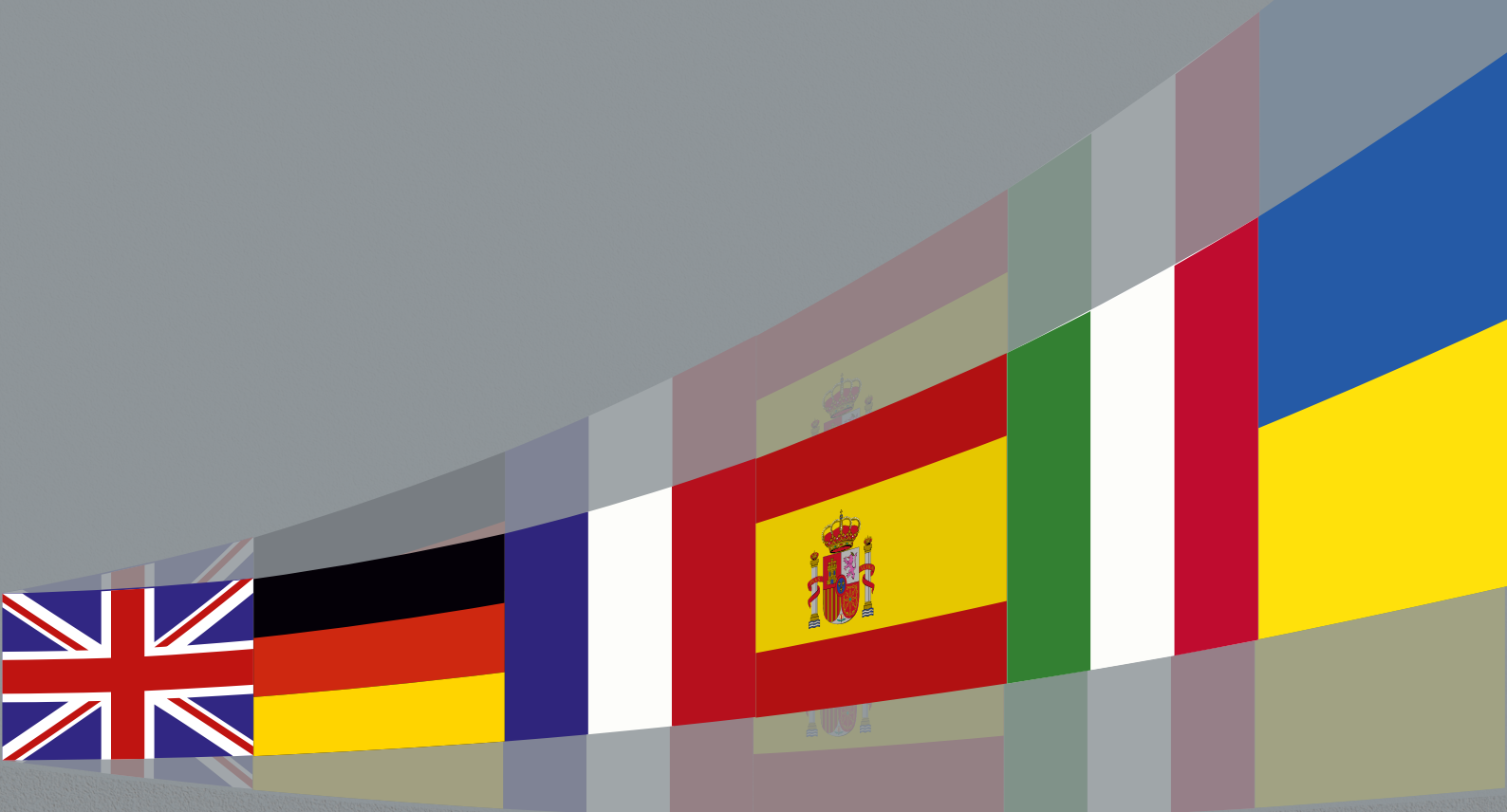

SZKOŁY ĆWICZEŃ W RELACJI Z PANDEMIĄ

Barbara Muszyńska

Nowe wyzwania w nauczaniu języków obcych w kształceniu zintegrowanym na I etapie edukacyjnym

SZKOŁY ĆWICZEŃ W RELACJI Z PANDEMIĄ

Barbara Muszyńska

Nowe wyzwania w nauczaniu języków obcych w kształceniu zintegrowanym na I etapie edukacyjnym

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2021

Redakcja merytoryczna
Wydział Rozwoju Kompetencji Kluczowych
Elżbieta Witkowska

Redakcja językowa i korekta
Marzena Odzimek-Jarosińska

Redakcja techniczna, skład,
projekt okładki, layout
Barbara Jechalska

Projekt znaku graficznego projektu *Wspieranie Tworzenia Szkół Ćwiczeń*
Aneta Witecka

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2021
Wydanie I

ISBN 978-83-66830-31-8

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne (CC BY-NC):
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.pl>

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl
tel. 22 345 37 00

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział I	15
1. Specyfika nauczania języka obcego na I etapie edukacyjnym	15
2. Cztery obszary rozwoju ucznia (fizyczny, emocjonalny, społeczny, poznawczy) a nauka języka obcego	17
3. Rozwijanie poszczególnych sprawności językowych zgodnie z metodyką nauczania języka obcego	19
4. Dobór metod i technik pracy oraz środków dydaktycznych do wieku i możliwości rozwojowych ucznia	21
5. Sposoby rozwijania zainteresowania nauką języka oraz budowanie motywacji uczniów	23
5.1. Europejskie Portfolio Językowe dla dzieci w wieku 6–10 lat	25
5.2. Poprawiać błędy – czy ich nie poprawiać	26
5.3. Wykorzystanie autentycznych materiałów	27
5.4. Projekty międzynarodowe	28
6. Ocenianie postępów uczniów	29
Rozdział II	34
1. Rola i zadania nauczyciela w nauczaniu języka obcego w trybie zdalnym	34
2. Nauczanie stacjonarne i hybrydowe/zdalne – podobieństwa i różnice	35
3. Nowe wyzwania dla nauczyciela realizującego zdalne nauczanie	37
3.1. Kompetencje merytoryczne i cyfrowe/techniczne nauczyciela	37
3.2. Wyzwania dla nauczyciela języka obcego realizującego zajęcia w zakresie języka obcego oraz dla nauczyciela kształcenia zintegrowanego prowadzącego nauczanie języka obcego	38
4. Planowanie procesu dydaktycznego do realizacji w trybie zdalnym	40
5. Sztuka komunikacji z uczniami oraz podtrzymywania relacji przy ograniczonych możliwościach pracy stacjonarnej	44
6. Komunikacja i współpraca z rodzicami i ich współudział w rozwijaniu kompetencji językowych	46
7. Rola włączania rodziców, uczniów i nauczycieli w edukację społeczno-emocjonalną	49

8. Rola nauczyciela i sposoby motywowania ucznia w trybie pracy zdalnej	51
9. Motywacja nauczyciela	54
Rozdział III	55
1. Dostosowanie nauczania do trybu hybrydowego oraz zdalnego	55
2. Zasady pracy zdalnej z uczniami	57
3. Organizacja i przebieg lekcji online	58
3.1. SOLE – ang. <i>Self Organized Learning Environment</i> – samoorganizujące się środowisko nauki (odpowiednie dla II lub III klasy szkoły podstawowej)	58
3.2. Piłka Blooma (ang. <i>Bloom's Ball</i>)	60
3.3. Lapbooki (ang. <i>Lapbooks</i>)	62
3.4. Europejski Dzień Języków (ang. <i>European Day of Languages</i>)	63
4. Sposoby realizacji kształcenia językowego z uwzględnieniem celów językowych obejmujących rozwijanie poszczególnych sprawności językowych	64
4.1. Sprawności receptywne	66
4.2. Sprawności produktywne	66
4.3. Adaptacja książeczek i opowiadań	67
4.4. Słuchanie i reagowanie	68
4.5. Prace twórcze (<i>arts & crafts</i>)	69
4.6. Piosenki	70
4.7. Taniec	72
4.8. Projekty	72
5. Ocenianie postępów uczniów w pracy zdalnej	73
Rozdział IV	78
1. Adaptacja scenariuszy zajęć do kształcenia zdalnego	78
1.1. Język angielski	78
1.2. Język angielski	81
1.3. Język angielski	84
1.4. Język angielski	86
1.5. Język angielski	88
1.6. Język angielski	90
1.7. Język niemiecki	92
1.8. Język niemiecki	94
1.9. Język niemiecki	96
1.10. Język francuski	98

1.11. Język francuski	100
1.12. Język francuski	102
Rozdział V	105
1. Przykłady wykorzystania materiałów wypracowanych w ramach projektu <i>Wspieranie Tworzenia Szkół Ćwiczeń w działalności szkół ćwiczeń</i>	105
2. Wsparcie przyszłych nauczycieli w ramach praktyk studenckich	106
3. Wsparcie nauczycieli na drodze awansu zawodowego	108
4. Prowadzenie lekcji otwartych	110
5. Szkolenia rad pedagogicznych	111
Bibliografia	112

Wstęp

Od dzieci można się wiele dowiedzieć. Na przykład, jak bardzo jesteś cierpliwy.

Franklin P. Adams

Przeznaczeniem tej publikacji jest wsparcie kadry pedagogicznej szkół ćwiczeń zaangażowanej w edukację językową na I etapie edukacyjnym w zakresie realizacji nauczania języka obcego w trybie hybrydowym i zdalnym w klasach I–III oraz zapoznanie odbiorców z przykładami dobrych praktyk w zakresie wykorzystywania zasobów *Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej*¹ w rozwijaniu kompetencji językowej uczniów na I etapie edukacyjnym.

Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka (Dz.U. z 2017 r., poz. 356, z późn. zm.)². Edukacja na tym etapie jest ukierunkowana na zaspokajanie naturalnych potrzeb rozwojowych ucznia oraz oznacza łagodne wprowadzenie w świat wiedzy oraz wdrażanie do samorozwoju. Odbiorcami programów nauczania języków obcych na I etapie edukacyjnym są uczniowie klas I–III rozpoczynający obowiązkową edukację szkolną oraz naukę języka obcego w klasie pierwszej. Uczniowie w wieku 6/7–9/10 lat tworzą bardziej zróżnicowaną grupę pod względem rozwojowym niż dzieci z klas starszych. Spowodowane jest to znacznymi zmianami zachodzącymi w ich rozwoju w tym czasie, co w znaczny sposób wpływa zarówno na cele kształcenia, jak i metody pracy nauczyciela. Dla porównania, dzieci 6-letnie cechuje ruchliwość, słaba koncentracja i zmienność emocjonalna, natomiast 9-letnie zazwyczaj z większym zaangażowaniem wypełniają obowiązki szkolne, są o wiele bardziej samodzielne i potrafią ocenić własne umiejętności i postępy. Na tym etapie edukacji dzieci poszerzają swoją wiedzę i rozumienie otaczającego ich świata poprzez zabawę. U najmłodszych kształtują się zdolności zapamiętywania oraz rozwija się analiza i synteza wzrokowa, słuchowa oraz kinestetyczno-ruchowa, u starszych wydłuża się czas koncentracji na zadaniu, myślenie nabiera charakteru logicznego, dzieci stają się coraz bardziej niezależne. Pojawiają się różnice w rozwoju fizycznym i emocjonalnym oraz specyficzne potrzeby edukacyjne. Istotnym elementem jest rozwijanie u dzieci zamiłowania do czytelnictwa, dlatego należy uwzględnić różne gatunki literatury w kształceniu, w tym krótkie opowiadania w języku

¹ Zestawy narzędzi edukacyjnych do wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego, <https://epodreczniki.pl/a/programy-nauczania-i-scenariusze-zajec/DETCpRZbH> [dostęp: 12.11.2021].

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r., poz. 356, ze zm.), <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000356/O/D20170356.pdf> [dostęp: 12.11.2021].

obcym. Ważny jest również rozwój kompetencji językowych przejawiający się w coraz dłuższych i spójnych wypowiedziach ustnych oraz pisemnych. Przy odpowiednim zaplanowaniu toku dydaktycznego nie powinniśmy mieć z tym problemu, gdyż uczniowie w wieku wczesnoszkolnym wykazują naturalną skłonność do naśladownictwa i nie mają na ogół barier językowych, nie obawiają się również popełniania błędów językowych (Janicka, 2014, s. 14).

Biorąc powyższe czynniki pod uwagę, istotna staje się rola nauczyciela oraz programu nauczania, który powinien zachęcać dzieci w wieku 6–10 lat do obserwacji przedmiotów i zjawisk, wyodrębniania szczegółów oraz wykrywania związków między nimi, tak aby rozwijać myślenie (analizę, syntezę, porównywanie, abstrahowanie, uogólnianie) i przechodzić od pojęć potocznych do naukowych (Bar, 2018). Traktowanie uczniów przez nauczyciela podmiotowo sprzyja ich własnej aktywności w procesie uczenia się języka obcego i nabywania wiedzy oraz kompetencji potrzebnych w przechodzeniu z wieku dziecięcego do okresu dorastania. Uzyskując takie wsparcie, dziecko osiąga dojrzałość do podjęcia nauki na II etapie edukacyjnym.

Główne cele edukacji językowej w kształceniu zintegrowanym

Nadrzędnym celem kształcenia w zakresie języka obcego nowożytnego jest skuteczne porozumiewanie się w języku obcym zarówno w mowie, jak i w piśmie. Skuteczność komunikacji stanowi nadrzędny wyznacznik sukcesu w procesie kształcenia językowego. Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego nowożytnego powinno odbywać się w sposób spiralny poprzez kilkukrotne powracanie do tych samych zagadnień, ale również rozbudowywanie tych poznanych o nowe treści. Kształcenie językowe powinno wspierać rozwój uczącego się jako jednostki oraz członka różnych społeczności. Istotne jest rozbudzanie i wzmacnianie u dzieci pozytywnego nastawienia do języka obcego oraz budowanie postawy otwartości i tolerancji wobec różnorodności języków, kultur i narodowości, przy jednoczesnym wspieraniu ucznia w budowaniu poczucia wartości i wiary we własne możliwości.

Obejrzyj film – [Nauczanie języka angielskiego w edukacji elementarnej](#) – zrealizowany przez Dolnośląską Szkołę Wyższą we Wrocławiu we współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji

Dobór metod i technik pracy

Ze względu na duże różnice w rozwoju dzieci w wieku 6–10 lat wskazane jest łączenie różnych podejść i metod nauczania w pracy z uczniami, co umożliwia indywidualizację, a także personalizację kształcenia. Zalecane jest wykorzystywanie materiałów autentycznych oraz dobieranie ich do zainteresowań uczniów. Z całą pewnością, zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe (ang. CLIL – *Content and Language Integrated Learning*) daje takie możliwości. Jednym z głównych założeń CLIL jest rozwój autonomii uczniów. Interaktywny i kooperatywny charakter pracy na lekcji pozytywnie wpływa na samoocenę uczniów, pewność siebie, niezależność i umiejętności organizacyjne (Muszyńska, 2019a, s. 59). Nie istnieje jeden model CLIL ani jeden sposób nauczania w tym zakresie (Bentley, 2010, s. 6). Podejście to musi być elastyczne na tyle, aby dało się je dopasować do polityki

danej szkoły oraz jej kontekstu kulturowego. W kształceniu językowym, na lekcjach języka obcego, można wykorzystać tzw. Soft-CLIL. Jest to forma CLIL realizowana przez nauczycieli języków obcych w ramach ich przedmiotu – w przeciwieństwie do CLIL, który jest realizowany zarówno na lekcjach z języka obcego, jak i podczas lekcji przedmiotowych (w klasach młodszych najczęściej przez wychowawcę). W przypadku realizacji CLIL konieczna jest ścisła współpraca dwóch nauczycieli w zakresie doboru treści oraz technik pracy z uczniami.

Kolejna forma kształcenia – podejście narracyjne – wspomaga umiejętności czytania i pisanie uczniów w języku obcym. Termin często spotykany na pierwszym etapie edukacji uczniów to *storytelling*, w którym nacisk kładzie się na teksty narracyjne, historyjki, legendy rozwijające w sposób naturalny sprawności rozumienia ze słuchu (Gładysz, 2011, s. 5). W tym ujęciu praca z tekstem składa się z trzech części: wizualizacji, utrwalenia treści oraz jego elementów językowych (Sowa-Bacia, 2017). Chodzi o fikcję literacką, która wspiera komunikację oraz formę poznawczego reprezentowania rzeczywistości. Narracja w zasadniczy sposób przyczynia się do wykształcenia wysokich kompetencji czytelniczych (w tym m.in. do rozwoju zasobu słownictwa oraz wyobraźni), te z kolei wpływają na sukcesy uczniów w szkole. Czytanie jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów to jedna z najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w procesie kształcenia. Dzieci, które dużo czytają, mają bogaty zasób słownictwa, z łatwością nazywają swoje uczucia i wchodzą w relacje z rówieśnikami. Rzadziej sprawiają kłopoty wychowawcze, gdyż mają lepiej rozwiniętą wyobraźnię umożliwiającą obiektywne spojrzenie na zachowania własne i innych. Myślenie narracyjne pomaga zrozumieć własną tożsamość, gdyż w podobny sposób, jak o bohaterach obecnych w literaturze, myślimy o innych i o sobie samych. Łatwiej wtedy zwiualizować przyszłe wydarzenia oraz ustosunkować się do nich. Wspólne budowanie narracji nadaje im sens, gdyż przewidujemy działania różnych ludzi, zadajemy sobie i innym kluczowe pytania, a proces uczenia się nabiera osobistego sensu. U uczestników tego procesu uruchamia się zarówno zaciekawienie, jak i motywacja wewnętrzna, która powodowana chęcią zaspokojenia ciekawości poznawczej, przyczynia się do osiągnięcia sukcesów w szkole i w życiu (Muszyńska, 2019b, s. 5).

Kolejną popularną formą pracy z uczniami w wieku młodszym jest metoda komunikacyjna polegająca na skuteczności komunikacji w danej sytuacji. Stosowanie tego podejścia wiąże się ze specyficzną rolą nauczyciela, który towarzyszy uczniom w odkrywaniu języka. Właściwe dla interakcji ucznia z nauczycielem są metody pracy grupowej oraz indywidualnej. Najistotniejsze założenia wynikające z efektywnego stosowania metod aktywizujących to:

- włączenie uczniów w tworzenie różnorodnych materiałów i środków dydaktycznych, np. gry tworzone przez uczniów wspierają rozwój ich kreatywności (to założenie może być z powodzeniem stosowane w przypadku uczniów uzdolnionych),
- wykorzystywanie metod nietypowych, łączących różne metody aktywizujące,
- odwoływanie się do doświadczeń uczniów.

Niezwykle powszechnie stosowaną metodą w pracy z dziećmi jest TPR (ang. *Total Physical Response*), która polega na reagowaniu całym ciałem. Sprzyja ona rozwojowi umiejętności receptywnych uczniów oraz daje możliwości sprawdzenia rozumienia ze słuchu przez nauczyciela. Nauka z zastosowaniem tej metody kojarzy się uczniom z zabawą, co zwiększa motywację do nauki języka obcego. Uczniowie mogą przyjąć rolę nauczyciela i wyznaczać zadania pozostałym uczniom. Praca całym ciałem oraz ruch fizyczny uruchamiają lewą półkulę mózgu, która odpowiedzialna jest również za komunikację werbalną. Prawa półkula mózgu odpowiedzialna jest natomiast za ruch fizyczny. Dzięki temu pobudzany jest cały mózg (Sieczych-Kukawska, 2017, s. 29).

Z kolei metoda audiolingwalna wpływa na umiejętności produktywne uczniów, sprzyja wykształcaniu dobrych nawyków w mówieniu w języku obcym poprzez wielokrotne i mechaniczne powtarzanie (dryl językowy). Metoda ta służy do ćwiczenia i utrwalania materiału z lekcji. Można w tym celu wykorzystywać piosenki, szanty, rymowanki, dryle cicho – głośno itp. Można również powtarzać słowa lub całe dialogi, odgrywając scenki sytuacyjne.

Metodą pracy, która łączy wiele technik i sposobów nauczania jest projekt edukacyjny. Dobry projekt edukacyjny realizowany przez uczniów pogłębia rozumienie treści (również poprzez nawiązywanie do uprzedniej wiedzy uczniów), jest powiązany z programem nauczania, odpowiada zainteresowaniom uczniów oraz uruchamia procesy myślenia wyższego rzędu, dzięki czemu zwiększa efektywność uczenia się. Wykształca również umiejętność samodzielnego podejmowania decyzji, planowania pracy samodzielnej lub w grupach, rozwiązywania problemów, wyboru oraz selekcji (materiałów źródłowych) informacji, kształcenia umiejętności samooceny oraz prezentacji wyników pracy. Jednym z wyznaczników pracy projektowej jest odejście od tradycyjnego oceniania. Ocenianie dotyczy zarówno pracy nad projektem, jak i jej efektów oraz udzielania uczniom informacji zwrotnej. Uczniowie również powinni być osobami współoceniającymi swoją pracę (Muszyńska, 2019b, s. 12).

Projekty, które są przedmiotem nauczania na pierwszym etapie edukacji, dotyczyć mogą tematyki związanej z najbliższym otoczeniem ucznia. Powinny być interdyscyplinarne i odnosić się do innych przedmiotów, takich jak np. matematyka czy przyroda, podczas których wykształca się jednocześnie kompetencje w zakresie nauk matematycznych oraz przyrodniczych, technologii i inżynierii. Temat projektu powinien wzbudzać ciekawość dzieci i dawać możliwość refleksji nad procesem uczenia się. W ten sposób rozbudza się w uczniach naturalną ciekawość oraz otwartość.

Programy kształcenia wypracowane w ramach projektu – *Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy* – wymagają połączenia metod i technik pracy integrujących różne kompetencje kluczowe. Przykładem kształcenia kompetencji kluczowych jest zastosowanie techniki stacji uczenia się w pracy z uczniami. Ta forma nauczania, w przeciwieństwie

do metody projektu, nie jest wyznaczana na dłuższy czas. Czas pracy nad kolejnymi stacjami uczenia się zależy od stopnia trudności zadań wykonywanych przez uczniów. Podczas przygotowania stacji zadaniowych nauczyciel powinien pomyśleć o ćwiczeniach, które będą rozwijały wiedzę, umiejętności oraz kompetencje uczniów. Podczas wykonywania zadań wykształcają się umiejętności czytania ze zrozumieniem, wyszukiwania informacji, analizowania podanych informacji w języku obcym. Kształtuje się umiejętność planowania pracy, czasu, kolejności czynności.

Konieczna jest reorganizacja przestrzeni do wspólnego uczenia się i myślenia poza schematami. Przestrzeń, w której uczniowie mogą autonomicznie myśleć i działać w atmosferze wzajemnego zaufania (Hunziker, 2018).

Na początek wystarczy funkcjonalnie przemeblować salę oraz usunąć zbędne, rozpraszające uwagę uczniów, materiały ze ścian. Sala lekcyjna stworzona dla dzieci w klasach I–III powinna składać się z dwóch części – edukacyjnej oraz rekreacyjnej. Utworzenie przestrzeni do swobodnego, samodzielnego eksplorowania i zdobywania doświadczeń pobudzi dziecięcą aktywność, ciekawość poznawczą i chęć uczenia się (Muszyńska, 2019b, s. 7). Rezygnacja z nauczania frontального na rzecz podejścia dialogowego daje uczniom szansę na budowanie własnej podmiotowości i nabywania poczucia wartości w relacji ze światem (Nowak, 2013). Uczniowie powinni większość czasu spędzać na angażujących ich i interesujących, z ich punktów widzenia, zadaniach (Grzegorzewska, 2009). Ważne jest wspólne budowanie miejsca do nauki, tak aby uczniowie dzielący taką przestrzeń dbali o nią i byli współodpowiedzialni nie tylko za znajdujące się w niej materiały, ale również za porządek i czystość. Tylko takie podejście przyczyni się w życiu do wykształcenia postawy odpowiedzialności za środowisko, w którym żyjemy oraz podejmowania dobrych działań nie tylko dla nas, ale i dla innych, dla dobra ogółu (Muszyńska, 2019b, s. 7).

Sprawdź – [Plany dydaktyczne nauczania języka angielskiego w klas I–III](#) – wykonane w projekcie 4ELT, Innowacyjny zintegrowany program nauczania w klasach I–III w Wielkopolsce – [Strona internetowa Projektu 4ELT](#) – zasoby otwarte ORE

Znaczenie rozwijania kompetencji kluczowych w kształtowaniu procesu uczenia się przez całe życie ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji językowych od początku edukacji każdego ucznia

„Jak pokazują badania, poprawa umiejętności czytania, pisania i rozumowania matematycznego oraz kompetencji cyfrowych idzie w parze z poprawą szerokiego spektrum kompetencji kluczowych; szczególnie silna korelacja występuje z rozwojem osobistym, rozwojem kompetencji w zakresie uczenia się i kompetencji obywatelskich” (OECD, 2015). Umiejętności cyfrowe są więc obecnie równie ważne, jak umiejętność czytania, pisania i rozumowania matematycznego.

Parlament Europejski zdefiniował kompetencje jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji (Rada Unii Europejskiej, 2018). Przy czym:

- a) na wiedzę składają się fakty i liczby, pojęcia, idee i teorie, które są już ugruntowane i pomagają zrozumieć określoną dziedzinę lub zagadnienie;
- b) umiejętności definiuje się jako zdolność i możliwość realizacji procesów oraz korzystania z istniejącej wiedzy do osiągania wyników;
- c) postawy opisują gotowość i skłonność do działania lub reagowania na idee, osoby lub sytuacje.

W programie kształcenia należy uwzględnić rozwijanie wszystkich kompetencji kluczowych, pamiętając przy tym, iż te w zakresie wielojęzyczności, określające zdolność do prawidłowego i skutecznego korzystania z różnych języków w celu porozumiewania się, będą w centrum naszego zainteresowania. Jeśli chodzi o zakres umiejętności, to pokrywa się on zasadniczo z umiejętnością rozumienia i tworzenia informacji: opiera się na zdolności rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie oraz w piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych oraz kulturowych, w zależności od potrzeb danej osoby. Zasadniczymi umiejętnościami w zakresie tej kompetencji są: rozumienie komunikatów mówionych, podejmowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, czytanie oraz rozumienie i tworzenie tekstów na różnym poziomie znajomości poszczególnych języków.

Rozwijanie kompetencji kluczowych w szkole jest możliwe, gdy stworzymy odpowiednie warunki do nauki i sytuacje dydaktyczne dla uczniów, w których będą mogli współdecydować o swoich działaniach, planować je, organizować swoją pracę, współpracować z innymi oraz analizować swoje działania i wyciągać wnioski. Rolą nauczycieli jest zachęcanie uczniów do aktywności i do brania odpowiedzialności za własne uczenie się – na miarę ich możliwości.

Wspomniany już proces dydaktyczny powinien:

- ograniczyć stosowanie metod podających,
- wykorzystywać metody i techniki aktywizujące oraz sprzyjające rozwojowi myślenia i motywacji,
- tworzyć sytuacje edukacyjne aktywujące wszystkich uczniów,
- zorganizować przestrzeń w klasie sprzyjającą uczeniu się.

Istotne będzie stworzenie przez nauczyciela warunków harmonijnego rozwoju uczniów w wyżej wymienionych obszarach oraz spiralne nabywanie umiejętności językowych przy jednoczesnej integracji treści z pozostałymi edukacjami.

Różnice w podejściu do realizacji kształcenia ze względu na sposób przekazu (edukacja stacjonarna, hybrydowa i zdalna)

Na początku 2020 roku, w związku z pojawieniem się epidemii COVID-19, uczniowie oraz nauczyciele zostali skierowani do pracy zdalnej. Jesienią uczniowie rozpoczęli naukę

stacjonarnie, po czym w listopadzie szkoły zostały przekierowane do pracy w trybie hybrydowym lub zdalnym, w zależności od liczby osób zakażonych koronawirusem.

Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN) opublikowało wytyczne dla wszystkich placówek, które zostały zobligowane do prowadzenia nauczania w trybie hybrydowym zdefiniowanym jako połączenie nauki stacjonarnej oraz lekcji zdalnych przeprowadzanych za pomocą platform do nauki zdalnej oraz wideokonferencji. Nauczyciele zostali obciążeni dodatkowymi obowiązkami. Wychowawca miał obowiązek:

- sprawdzania obecności uczniów na sesjach online i pozostawania w kontakcie z uczniami oraz rodzicami;
- utrzymywania kontaktu z innymi osobami grona pedagogicznego, monitorując postępy uczniów;
- przeznaczania swojego czasu rodzicom, co odbywało się kosztem czasu na konsultacje z uczniami;
- stworzenia możliwości kontaktowania się z uczniem online – nawet po lekcjach;
- zrealizowania swojego programu wychowawczo-profilaktycznego.

Nauka zdalna to kształcenie realizowane w całości online z wykorzystaniem własnego komputera i sieci internetowej. Ministerstwo Cyfryzacji wraz z innymi instytucjami przygotowało materiały umożliwiające przeprowadzanie zdalnych lekcji, które dostępne są pod linkiem <https://www.gov.pl/web/zdalnelekcje/>. Projekt *Lekcje zdalne* Ministerstwa Cyfryzacji ma za zadanie umożliwić uczniom uzupełnienie wiadomości z lekcji, które miały odbyć się stacjonarnie w szkole, aby uniknąć zaległości w nauce.

[Kształcenie na odległość: Poradnik dla szkół – Ministerstwo Edukacji Narodowej](#)

Wyzwania związane z nauczaniem poza tradycyjną klasą dla nauczyciela, rodzica i ucznia oraz rola dzielenia się doświadczeniem i dobrą praktyką

Nauczanie zdalne niesie ze sobą wiele wyzwań – zwłaszcza w kształceniu języków obcych kluczowy jest bezpośredni kontakt z drugim człowiekiem. Największym problemem dla wszystkich uczestniczących w procesie kształcenia zdalnego języków obcych online w klasach I–III są technologie wykorzystywane do kształcenia online. Wiele szkół decyduje się na użycie jednego komunikatora, np. Microsoft Teams. W innych placówkach nauczyciele są zachęceni do samodzielnego wyboru komunikatora, co często skutkuje tym, iż uczniowie muszą się przełączać z jednego komunikatora na drugi podczas różnych lekcji. Jest to dosyć uciążliwe i w rezultacie nie jest najlepszym rozwiązaniem.

Kolejnymi trudnościami w pracy nauczycieli mogą być stosowane przez nich metody pracy, co wiąże się bezpośrednio ze znajomością wykorzystywanych aplikacji oraz biegłością w posługiwaniu się ich różnymi możliwościami, np. korzystaniem z tablicy online, wyświetlaniem prezentacji, dzieleniem ekranu, plików tekstowych, czy też uruchamianiem filmów lub nagrań audio. Osoby biegłe w wykorzystywaniu narzędzi online potrafią uruchomić nawet

kilka tablic interaktywnych, na których mają przygotowane zadania dla uczniów. Wygląda to bardzo atrakcyjnie i sprawdza się w pracy zdalnej. Uczeń może również dzielić swój ekran, co wpływa na różnorodność zadań oraz personalizację kształcenia. Osoby bardziej zaawansowane technologicznie dodają do aplikacji np. zakładki i mają na jednej z tablic aplikację Quizlet. Uczniowie mogą wtedy na bieżąco dodawać do niej nowe słownictwo, które na koniec lekcji tworzy aktualną grę językową. Niezmiernie ważną staje się w tym kontekście współpraca między nauczycielami, organizacja spotkań przeznaczonych na wspólne uczenie się od siebie i dzielenie dobrą praktyką.

Rozdział I

1. Specyfika nauczania języka obcego na I etapie edukacyjnym

Z całą pewnością dzieci na I etapie edukacyjnym uczą się języka angielskiego inaczej niż dorośli. Główną formą aktywności uczniów w tym wieku jest zabawa i to ona powinna być wykorzystywana jako nasza strategia edukacyjna na tym poziomie kształcenia. Naszym podejściem do nauczania i uczenia się na tym poziomie powinno być nauczanie zróżnicowane (Sousa, Tomlinson, 2011). Carol Ann Tomlinson (2011) podkreśla, iż nauczyciel nie może różnicować wszystkiego dla wszystkich, gdyż nie jest to możliwe. Niemniej jednak nauczyciel może wybierać takie elementy, które pozwalają na różnicowanie i uwzględnienie zainteresowań uczniów, aby łączyli to, czego się w danej chwili uczą, z tym, co jest dla nich ważne (Grzegorzewska, 2009).

Chcąc zastosować nauczanie zróżnicowane na zajęciach, nauczyciele powinni pamiętać o trzech istotnych czynnikach: jak treści są uporządkowane pod kątem znaczenia i autentyczności, kim są ich uczniowie jako jednostki, które z etapów lekcji dają im swobodę w łączeniu treści i zainteresowań uczniów (Sousa, Tomlinson, 2011). Tym samym można powiedzieć, iż uczniowie w klasach I–III nie potrzebują podręczników do nauki języka obcego, lecz bogatego i różnorodnego środowiska do uczenia się stworzonego przez kreatywnego nauczyciela. Uczniowie słuchając, będą mogli jednocześnie poznawać język. W związku z tym istotne będzie dla nas to, żeby nauczyciel posługiwał się językiem obcym na lekcjach, tworzył sytuacje edukacyjne, w których uczniowie będą mogli osłuchać się z językiem poprzez piosenki, filmiki, bajki, opowiadania itp. Jeśli zaś chodzi o umiejętność mówienia w języku obcym, to nauczyciel powinien dać dziecku czas i nie zmuszać go do mówienia. Każdy zaczyna mówić, gdy jest na to gotowy i ma taką potrzebę. Uczenie się języka to proces, a nie produkt, który można natychmiast zmierzyć. Uczniowie w ciągu trzech lat mają czas na osłuchanie się z językiem, rozpoczęcie mówienia oraz komunikowania się w języku obcym. Jeśli przyjmiemy, że komunikacja jest procesem „porozumiewania się ludzi, którego celem jest przekazywanie informacji” (Pilch, 2003, s. 707), to wiemy od razu, iż autentyczna komunikacja w klasie wymaga wykreowania autentycznych sytuacji, które służą np. przekazaniu określonych informacji drugiej osobie. Jeśli zadanie jest autentyczne, a potrzeba prawdziwa, to uczniowie zaczną się komunikować w języku obcym.

Gdy uczniowie w wieku 6–9 lat są odpowiednio zachęceni i motywowani do działania, podejmują zadania często przekraczające ich możliwości, wychodząc poza zakres polegający na wymienianiu słówek. Warunkiem takiego podejścia dzieci do nauki języka jest ich relacja z nauczycielem – to z kolei klucz do udanego nauczania. W klasie szkolnej o jakości relacji

międzyludzkich decyduje głównie nauczyciel i to jego kompetencje w budowaniu relacji z uczniami będą kluczowe. Relacje te nie mogą być powierzchowne. Miły nauczyciel to za mało. Wzajemny szacunek i zaufanie to podstawa budowania relacji. Uczniowie chętnie podążają za nauczycielami, którym ufają. Zastanówmy się więc, czy zadajemy pytania uczniom o ich zainteresowania i w jaki sposób wykorzystujemy te informacje na lekcjach. Czy pytamy swoich uczniów, czy zastosowane metody lub ćwiczenia są dla nich odpowiednie, a może tylko uszczęśliwiamy ich tym, co uważamy za najlepsze. Oni udzielą bez problemu odpowiedzi na powyższe pytania, musimy tylko im zaufać. Przecież podstawą dobrej relacji jest skuteczna i otwarta komunikacja, która pozwala osiągnąć wzajemne porozumienie. To dzięki niej dzieci uczą się wyrażać siebie, wpływać na innych i rozwiązywać problemy.

Obejrzyj film – [Jak uczą się dzieci – Ośrodek Rozwoju Edukacji](#)

Dzieci szybko się uczą, gdy znajdują się w środowisku wspierającym proces uczenia się. Atmosfera na lekcji musi być produktywna, wspierająca – osoby uczące się muszą się czuć bezpiecznie. Biorąc pod uwagę fakt, iż dzieci nie potrafią się skupić przez dłuższą chwilę, mają dużo energii i szybko się nudzą, nauczyciel musi wykazać się kreatywnością w planowaniu lekcji. Dzieci uczą się przez zabawę, więc to zabawy powinny wypełniać lekcje. Wymyślając zabawę, nauczyciel powinien zdecydować, jaki jest jej cel edukacyjny, jaką umiejętność ma ćwiczyć, tak aby uczniowie nie tylko się bawili, ale również uczyli.

Jeśli wprowadzamy nowe słownictwo, możemy zdecydować się na grę kartami obrazkowymi, aby dać uczniom możliwość słuchania i wypowiedzania nowych słów. Jeśli chcemy, aby uczniowie używali wyrażen, których nauczyli się w sposób komunikatywny, możemy zdecydować się na grę w stylu luki informacyjnej, wtedy będą mówić w języku docelowym, aby uzyskać informacje od kolegów z klasy. Niezależnie od tego na co się zdecydujemy, zanim uczniowie będą mogli zagrać w gry, musimy im powiedzieć, jak w nie grać. Może to być trudne zadanie, ponieważ będziemy dawać instrukcje w języku, którego uczniowie jeszcze nie opanowali.

Aby wyjaśnić zasady gry:

- 1) Użyjmy prostych słów i zdań – jeśli wyjaśnienia będą zbyt długie i skomplikowane, uczniowie prawdopodobnie nie będą w stanie ich zrozumieć i rozproszą się;
- 2) Zademonstrujmy – dajmy uczniom zwięzłe instrukcje, a potem pokażmy im, o co chodzi w danej grze/zabawie;
- 3) Sprawdźmy rozumienie – nie pytajmy „czy rozumiecie?“, gdyż większość uczniów odpowie, że tak. Nikt nie lubi być tym, który czegoś nie rozumie. Sprawdźmy rozumienie poprzez zadawanie pytań, np. „co zrobicie najpierw?“, „co trzeba zrobić, żeby wygrać w tej grze?“. Jeśli uczniowie nie potrafią wyjaśnić, to wróć do punktu 1. i 2. powyżej i powtórz zasady gry;
- 4) Obserwujmy uczniów podczas grania w grę – chwalmy ich za pracę i zaangażowanie.

Dobrym sposobem na zaplanowanie toku kształcenia jest również włączanie do zajęć treści, których uczniowie uczą się na innych lekcjach w ciągu dnia, i powiązanie tychże treści z życiem oraz doświadczeniem uczniów.

Dzieci z łatwością uczą się języków obcych, jeśli odbywa się to w naturalnym środowisku, gdzie nacisk nie jest położony na struktury językowe czy gramatykę, a użycie języka występuje w różnych rzeczywistych kontekstach w celu rozwiązywania zadań związanych z tematem nauczania. Takim sposobem kształcenia jest zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe (ang. *Content and Language Integrated Learning* CLIL). Podejście to zwiększa naturalne posługiwanie się językiem obcym oraz motywację do jego uczenia się. Natomiast CLIL w wersji miękkiej (soft CLIL) jest jedną z możliwości, jakie daje nam podejście CLIL. Ta forma kształcenia stosowana jest przez nauczyciela języka obcego we współpracy z nauczycielem nauczania zintegrowanego lub przez nauczyciela nauczania zintegrowanego pracującego z uczniami również w języku obcym. Zgodnie z ideą zintegrowanego kształcenia przedmiotowo-językowego (CLIL), język obcy pełni jedynie funkcję języka instrukcji (jest narzędziem pracy), a treści przedmiotowe stają się głównym celem i fundamentem zajęć. W zintegrowanym kształceniu przedmiotowo-językowym (CLIL) uczniowie robią postępy zarówno w uczeniu się treści, jak i języka (Muszyńska, 2019b, s. 10).

W celu uniknięcia problemów z komunikacją na lekcjach, stosując soft CLIL należy nauczyć uczniów kluczowego języka, jakiego będą potrzebowali do formułowania różnych typów zdań, np. *What page?, We've finished, Excuse me, I don't understand* itp.³

2. Cztery obszary rozwoju ucznia (fizyczny, emocjonalny, społeczny, poznawczy) a nauka języka obcego

Jednym z czynników rozwoju społecznego uczniów w młodszym wieku jest przynależność do grupy rówieśniczej oraz pełnienie nowych ról społecznych. Szkoła jest głównym miejscem kształtowania się psychiki dziecka w relacji z grupą (Stefańska-Klar, 2000, s. 148). Dziecko w tym wieku poszerza swoją wiedzę o ludziach i zjawiskach społecznych, coraz bardziej liczy się z opinią grupy rówieśniczej, wchodzi w liczne i zróżnicowane interakcje z innymi członkami grupy. W pierwszym okresie, w wieku 7–8 lat, dziecko przechodzi fazy od adaptacji do środowiska i jego wymagań. Okres ten wymaga dużego wysiłku psychicznego i fizycznego od dzieci (Lievegoed, 1993). Dzięki swoim doświadczeniom dzieci doskonalą samokontrolę, uczą się panować nad swoimi emocjami i wyrażać je w akceptowalny społecznie sposób (Matczak, 2003, s. 224). Dzieci w tym wieku nawiązują też przyjaźnie, co sprzyja rozwijaniu empatii, lojalności, solidarności oraz odpowiedzialności za drugą osobę (Stefańska-Klar, 2000, s. 150). Istotne jest więc, aby uczniowie mieli również szereg okazji do pracy w grupach oraz

³ Więcej o tym podejściu w edukacji można również przeczytać na stronie międzynarodowego Projektu [CLIL for Children](#).

przyjmowania nowych ról i doskonalenia umiejętności współdziałania, gdyż zdolności tworzenia, myślenia, obserwacji umożliwiają uczniom pełny udział w życiu społecznym oraz usprawniają samodzielne uczenie się.

Materiały dydaktyczne z otwartych zasobów edukacyjnych:

[Czym naprawdę jest przyjaźń – Scholaris](#)

Piosenka – [W przyjaźni tkwi siła](#)

[Wideo – Dlaczego każdy jest inny – Fundacja Uniwersytet Dzieci](#)

Zaproponowane materiały sprzyjają rozwijaniu empatii oraz samoakceptacji u dzieci. Mogą być wykorzystywane podczas lekcji nauczania zintegrowanego.

[Cztery Strony Bajek – wideo – Stowarzyszenie Odrobina Kultury](#)

[Cztery strony bajek – karty pracy – Stowarzyszenie Odrobina Kultury](#)

Powyższe materiały stwarzają idealną okazję do budowania świadomości wielokulturowej oraz tolerancji uczniów. Mogą być wykorzystane na lekcji języka obcego.

Dzięki interakcjom z otoczeniem wzbogacone zostają pola sensoryczne dziecka, czyli strefy kojarzenia wzrokowego, słuchowego oraz motorycznego (Trocmé-Fabre, 1995). Podczas uczenia się języków obcych, usprawniają się umiejętności słyszenia, widzenia, czy też precyzja ruchu (Pamuła, 2009, s. 10). Dziecko w wieku wczesnoszkolnym staje się w coraz większym stopniu zdolne do koncentracji uwagi, spostrzeżeń i obserwacji zjawisk. Niemniej jednak, poziom czynności umysłowych dziecka uzależniony jest wciąż od konkretnych treści. Następuje wzmożony rozwój operacji konkretnych. Doskonalą się również umiejętności takie jak: porównywanie, abstrahowanie, klasyfikowanie, uogólnianie oraz procesy analizy i syntezy. Rozwijają się również myślenie przyczynowo-skutkowe uczniów. Rozwój percepcji u dzieci w tym wieku polega głównie na doskonaleniu umiejętności skupienia się na przedmiocie spostrzeganym i obserwowanym. Jest to niezwykle istotne, gdyż spostrzeżenia wzrokowe decydują o gromadzeniu się 75% ogólnej wiedzy o otaczającym świecie, a około 20% zajmują spostrzeżenia słuchowe (Sikora-Banasik, 2009, s. 42). Dlatego istotne jest, aby prezentowany przez nauczyciela materiał językowy stymulował różne zmysły uczniów. Dzięki temu zaprezentowana informacja będzie dłużej i precyzyjniej zapamiętana. Do lepszego zapamiętywania realizowanego materiału językowego przyczynią się również krótkie, 30-minutowe lekcje języka obcego, które będą się odbywały trzy, cztery razy w tygodniu. Im częstsze powtórki, tym bardziej skuteczny proces uczenia się.

Aplikacje przydatne do tworzenia własnych materiałów, do powtórek językowych dla uczniów:

<https://learningapps.org/>

<https://quizlet.com>

<https://kahoot.com/>

Zastosowanie powyżej wspomnianych narzędzi pomoże uczniom w rozwijaniu świadomości językowej oraz planowaniu procesu uczenia się. Wprowadźcie uczniowie w wieku wczesnoszkolnym już próbują posługiwać się prostymi strategiami językowymi, takimi jak powtarzanie,

grupowanie, skojarzenia, ale to nauczyciel odgrywa kluczową rolę w planowaniu i wykorzystywaniu odpowiednich technik oraz strategii wspierających proces zapamiętywania i posługiwania się językiem. W wieku wczesnoszkolnym funkcje językowe nie są jeszcze trwale przypisane do jednego obszaru mózgu. Dopiero w okresie dojrzewania lewa półkula przejmuje funkcje odpowiedzialne za używanie języka (Janicka, 2014, s. 7).

W rozwijaniu świadomości językowej uczniów w młodszym wieku szkolnym ważny jest zarówno rozwój emocjonalny, jak i osobowości. Uważa się, iż jest to najistotniejszy okres w życiu, jeśli chodzi o kształtowanie osobowości człowieka (Maier, 1991, s. 47). W wieku 6–7 lat emocje mają bezpośredni wpływ na działanie dziecka. Natomiast z czasem, jak dziecko dorasta, potrafi lepiej panować nad swoimi reakcjami. Istotne w pracy z uczniami w tym wieku jest zapewnienie im pozytywnych doświadczeń, gdyż one stymulują procesy poznawcze i mobilizują uczniów do działania. Ważna jest tutaj twórcza postawa nauczyciela. Aktywności dzieci przyczyniające się do zapewnienia im pozytywnych doświadczeń to zabawa oraz twórcza działalność, taka jak spontaniczny ruch, taniec czy śpiew oraz twórczość artystyczna wyrażana w pracach plastycznych uczniów.

Aby rozwój emocjonalny uczniów przebiegał prawidłowo, kluczowe jest zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa dzieci. Procesy emocjonalne mają wpływ zarówno na przebieg czynności poznawczych, jak i na sprawność działania uczniów. Pozytywne emocje zwiększają sprawność działania, a negatywne ją zmniejszają. Zakłócony rozwój emocjonalny przyczynia się do wzmożonej emocjonalności, co z kolei wpływa na brak odporności emocjonalnej i nieumiejętność kontrolowania emocji, co prowadzi do niepowodzeń w relacjach z innymi ludźmi (Żebrowska, 1977).

3. Rozwijanie poszczególnych sprawności językowych zgodnie z metodyką nauczania języka obcego

Wczesnoszkolne kształcenie języków obcych powinno rozpocząć się od wykształcenia rozumienia ze słuchu. W tym celu należy uczniom zapewnić jak najwięcej okazji do osłuchania się z językiem. W związku z tym nauczyciel nie powinien obawiać się wykorzystywania autentycznych materiałów językowych w postaci piosenek, filmików, bajek na zajęciach z dziećmi. Oczywiście, pod warunkiem że materiały te dopasowane są do wieku i do zainteresowań uczniów. W przeciwnym razie wywołają zgoła odwrotny skutek i zniechęcą uczniów do nauki.

Dzieci zawsze rozumieją więcej, niż są w stanie powiedzieć. Nie powinniśmy zmuszać uczniów do mówienia. Każdy z nich potrzebuje innej długości czasu na tworzenie konstrukcji reprezentacji mentalnych nowego systemu językowego, zanim będzie gotowy mówić. Sprawności produktywne rozwiną się, gdy wyżej wspomniane konstrukcje reprezentacji mentalnych nowego systemu językowego, wytworzą się.

Realizacja celów komunikacyjnych powinna być na początku nauki połączona z prostymi zdaniami, zwłaszcza jeśli chodzi o mówienie. Należy pamiętać również o tym, iż prawdziwa komunikacja jest dwustronna, a proces komunikowania się powinien przebiegać w dwóch kierunkach i opierać się na interakcji. Mechaniczne powtarzanie wyrazów i zdań przez dzieci powinno być ograniczone do koniecznego minimum. Język obcy to nie lista gotowych zwrotów do zapamiętania. Słuchanie i mówienie to podstawowe sprawności językowe leżące u podstaw komunikacji między ludźmi. Natomiast jej efektywność polega na umiejętności uważnego słuchania, które odgrywa tak ważną rolę. Nie słyszenie, a słuchanie. Słyszenie jest czynnością mimowolną, natomiast słuchanie świadomym wysiłkiem uruchamiającym procesy myślowe. A jeżeli jest wysiłkiem świadomym, to nie wystarczy włączyć uczniom piosenkę lub filmik, żeby się osłuchały z językiem. Należałoby raczej dodać do tego procesu jakieś czynności i powody, które mobilizowałyby uczniów do słuchania nagrania, np. odnalezienie w tekście informacji związanej z pytaniem i przekazanie jej kolejnej osobie itp.

Umiejętność czytania i pisania służy rozwijaniu komunikacji werbalnej i jest ściśle uzależniona od osiągnięć dziecka w zakresie słuchania, mówienia i widzenia (Cywińska, 2016, s. 106). Umiejętność czytania wymaga rozpoznawania symboli graficznych, odtwarzania ich formy graficznej i rozumienia ich znaczenia.

Jak już wspomniałam, umiejętność pisania to pośrednia forma komunikacji werbalnej. Gotowość uczniów w wieku wczesnoszkolnym do pisania obejmuje gotowość psychomotoryczną m.in. rozpoznawanie, klasyfikowanie, różnicowanie znaków i symboli graficznych, kojarzenie liter z dźwiękami, obrazami, odwzorowywanie znaków graficznych, znajomość liter małych i wielkich oraz uwarunkowane jest (Cywińska, 2016, s. 112):

- prawidłową wymową,
- określoną lateralizacją, wysokim poziomem orientacji w przestrzeni,
- wysoką sprawnością manualną, szczególnie ręki dominującej, zarówno w zakresie szybkości, jak i precyzji ruchów,
- właściwą koordynacją wzrokowo-słuchowo-ruchową,
- wysokim poziomem pamięci ruchowej,
- zdolnością koncentracji uwagi w dłuższych odcinkach czasu,
- odpowiednią pojemnością tzw. pamięci świeżej.

Umiejętność pisania uwarunkowana jest również gotowością pojęciowo-słownikową. Gotowość ta uwidacznia się, gdy dziecko posiada różnorodne słownictwo w swoim słowniku pojęciowym. Oprócz zasobu słownictwa niezmiernie ważna jest kwestia gotowości emocjonalno-motywacyjnej, która wyraża się w pozytywnym stosunku dziecka do książek oraz motywacji do samodzielnego zdobywania umiejętności czytania i pisania.

Nie jest uzasadnione, aby uczniowie w klasie pierwszej, a nawet drugiej rozpoczynali już pisanie w języku obcym, jeśli nie są na to gotowi. Przepisywanie słów z tablicy do zeszytu, tzw. pisanie z pamięci, niewiele wnosi do nauki języka obcego.

Stosowanie historyjek i opowiadań (słuchanie, czytanie, oglądanie) sprzyja poznawaniu języka, rozwija sprawność rozumienia globalnego. Zapewnia kontakt z autentycznym językiem obcym, osadzonym w ciekawych i często zabawnych sytuacjach, dzięki czemu uczniowie z łatwością przyswajają dane zwroty językowe. Kiedy uczniowie słuchają lub słuchają i czytają tekst, mają okazję do opanowania poprawnej wymowy i intonacji całych fraz, a nie samych słów, jak to czasami ma miejsce na lekcjach językowych.

Darmowe książki do czytania dla uczniów – *Graded Readers*:

[English Graded Readers](#)

[Deutsch Graded Readers](#)

[Français Graded Readers](#)

Samodzielnie stworzone opowiadanie z wykorzystaniem obrazków uczniów –

[Storytelling – English](#)

4. Dobór metod i technik pracy oraz środków dydaktycznych do wieku i możliwości rozwojowych ucznia

Nauczyciele języków obcych wykorzystują wiele podejść, metod i technik w pracy z uczniami. Celem nauczycieli jest zmotywowanie uczniów do działania, zwiększenie ich umiejętności językowych oraz satysfakcji z nauki języka obcego.

Istotne jest również, aby stosowane praktyki przyczyniały się do budowania relacji między nauczycielem a uczniami, do współpracy oraz do rozwijania kompetencji kluczowych.

Wydaje się, iż nauczyciele innych języków obcych, pomijając język angielski, są bardziej narażeni na negatywne nastawienie do nauczanego języka. Uczniowie często twierdzą, że wolą naukę języka angielskiego od np. niemieckiego, ponieważ jest dla nich łatwiejsza. To na pewno nie pozostaje bez echa i może wywoływać frustrację nauczycieli, bez względu na to, czy nauka danego języka obcego rozpoczyna się na pierwszym, czy na drugim etapie edukacyjnym. Nauczyciele nie powinni się jednak poddawać, gdyż źródło sukcesu tkwi w nich samych. Entuzjastycznie nastawiony nauczyciel, patrzący na lekcje z perspektywy uczniów, biorący pod uwagę ich potrzeby i zainteresowania, na pewno odniesie sukces.

Poniżej przedstawiam przygotowane przez Goethe Institut (2020) zalecenia dotyczące procesu nauki języków obcych i adekwatne do aktualnego stopnia rozwoju dziecka:

- Dzieci w związku ze swoją naturalnością i spontanicznością są w szczególności sposobne do przejawiania entuzjazmu i otwarte na formy aktywności o charakterze zabawy. Zwykle wysoki stopień dziecięcej ciekawości, potrzeba odkrywania, gotowość do uczenia się oraz chłonność dzieci na wiedzę powinny zostać wykorzystane do praktycznego i zorientowanego na działanie uczenia się oraz eksperymentowania;

- Czasowa i przestrzenna perspektywa dzieci ogranicza się do bezpośredniej rzeczywistości. W otoczeniu posługującym się językiem innym niż docelowy, dzieci potrzebują zrozumiałych dla siebie impulsów;
- Aby coś zrozumieć, dzieci potrzebują konkretnych, obrazowych przykładów. Dopiero po osiągnięciu określonego wieku są w stanie pojąć abstrakcyjne treści. W związku z tym decydującą rolę w osiągnięciu sukcesu edukacyjnego i czerpania przyjemności z nauki odgrywają sytuacyjne oraz zorientowane na działanie bodźce oraz metody;
- Dzieci są w stanie zachować koncentrację przez krótki czas; zazwyczaj dobra pamięć dziecka powinna być rozwijana w formie zabawy;
- W zasadzie otwarta postawa dzieci zachęca do zajęcia się tematami o charakterze międzykulturowym;
- Dzieci powinny mieć swobodny dostęp do różnorodnego zbioru materiałów pisanych. Książki powinny być dla nich łatwo dostępne. Niezależnie od tego, czy dziecko odkryje je samodzielnie, czy też przeczyta mu je nauczyciel. W otoczeniu edukacyjnym, np. w oddziale przedszkolnym i szkole podstawowej powinny znajdować się kąciki do czytania i pisania.

W pracy z uczniami w wieku wczesnoszkolnym należy pamiętać o wykorzystywaniu wielu kanałów percepcji, tak aby zapewnić wszystkim dzieciom warunki do uczenia się języka obcego poprzez wielozmysłowe uczenie się (słuchanie, mówienie, czytanie, pisanie, patrzenie, dotykanie, wąchanie, malowanie). Należy również korzystać z sytuacji realnych, kart obrazkowych, aby wspierać rozumienie uczniów. Ważna jest zarówno zmiana tempa pracy na lekcji, przeplatanie aktywności wyciszających i aktywujących uczniów, jak i różnicowanie zadań.

Praca z uczniami na tym etapie kształcenia wymaga nie tylko starannego zaplanowania toku dydaktycznego, ale i przestrzeni w klasie. Organizacja pracy w klasie językowej jest czynnikiem kluczowym w osiągnięciu powodzenia działań przez nas zaplanowanych. Tradycyjne ustawienie ławek nie jest dobrym rozwiązaniem. Ustawienie ich w podkowę lub stworzenie grup stolików z pewnością bardziej zachęci do wzajemnego słuchania oraz współpracy (tzw. społecznego uczenia się). Natomiast ustawienie stolików w rzędach jest odpowiednie do samodzielnej pracy, ponieważ uczniowie nie rozpraszają się przez patrzenie na siebie. Tym samym, ustawienie ławek na lekcji może ułatwiać lub utrudniać naukę uczniom i pracę nauczycielowi. Najlepsze i najłatwiejsze do przesuwania to meble mobilne na kółkach lub takie, które są lekkie, ale stabilne. W klasach I–III nauczyciel ma najczęściej możliwość zmiany miejsca pracy z dziećmi, które ze szkolnych ławek przechodzą na dywan, gdzie również mogą się odbywać zajęcia językowe.

Ważne są również kolory ścian, które powinny zachęcać do nauki i wpływać pozytywnie na nastrój uczniów. Odpowiedni będzie kolor pomarańczowy i żółty, a także czerwień, zieleń, błękit czy biel. Zbyt wiele plakatów i innych rzeczy umieszczonych na ścianach przeszkadza w skupieniu uwagi. Jeśli chcemy zawieszać plakaty, to dobrze byłoby, aby zostały wykonane przez uczniów.

Poradnik – [Plakaty edukacyjne na lekcjach języka niemieckiego](#)

Najważniejsze jest, aby zaangażować uczniów do wspólnej aranżacji sali językowej. Zaproszenie uczniów do współtworzenia przestrzeni, w której się uczą, powoduje, iż mają oni poczucie sprawstwa oraz przynależności, a także odpowiedzialności za współdzieloną przestrzeń. Ponadto proces ten może być również ćwiczeniem językowym, gdy poprosimy uczniów o wypracowanie reguł i zasad obowiązujących w sali i na lekcjach języka obcego. Umieszczenie w klasie materiałów wykonanych przez uczniów, np. plakatów, podnosi ich samoocenę.

Jeśli chodzi o środki dydaktyczne, jakie byłyby przydatne w pracowni językowej klas I–III, to z pewnością do nich należą:

- książeczki do samodzielnego czytania (podzielone na poziomy zaawansowania),
- karty obrazkowe,
- klocki Cuisenaire'a,
- szarfy do zasłaniania oczu,
- liny,
- kreda,
- parawany,
- małe dywaniki,
- realia (zabawki/modele owoców, warzyw, zwierząt itp.),
- kostki do gry i wiele innych.

Szczegółowy opis środków dydaktycznych wraz z ich zastosowaniem (od s. 22) – [Jak wspierać naukę języka obcego](#)

Pomoce dydaktyczne (scenariusze zajęć oraz slajdy przygotowane w programie Microsoft PowerPoint – Projekt *Modernizacja treści i metod kształcenia* – Ośrodek Rozwoju Edukacji, [Synergia początkowej nauki języka obcego z edukacją wczesnoszkolną i technologiami informacyjno-komunikacyjnymi](#))

5. Sposoby rozwijania zainteresowania nauką języka oraz budowanie motywacji uczniów

Badania wykazały, iż uczniowie, którzy czerpali radość z nauki języka obcego na etapie wczesnoszkolnym, pozostają zmotywowani do nauki również na późniejszym jego etapie, a także w dorosłym życiu (Janicka, 2014). Czy możemy mieć do czynienia z motywacją wewnętrzną bez wykształconej autonomii?

Obejrzyj wideo – [Kilka słów o autonomii – Ośrodek Rozwoju Edukacji](#)

Jak więc sprawić, aby nasi uczniowie byli zmotywowani, autonomiczni oraz czerpali radość z nauki. Czy odpowiedzialność spoczywa tylko na nauczycielu?

Motywacja to proces złożony i długotrwały, odpowiedzialność za niego przejmują nie tylko nauczyciel, ale również uczący się. Jolanta Sujecka-Zajac (2013, s. 59) uważa, iż „rolą nauczyciela jest konstruowanie i rozwijanie różnorodnych motywów równoległe do wiedzy i umiejętności uczącego się”. Podobnie jest również z rozbudzaniem energii do działania w jakimś określonym celu. A jeśli tak, to powinniśmy także przyjąć od razu, iż w procesie uczenia się potrzebne jest aktywne uczestnictwo oraz interakcja, co wyklucza frontalne nauczanie. Uczenie się jest z natury procesem autonomicznym, który przeprowadzany jest przez osobę uczącą się. W ostatnich latach wiele mówi się w Polsce na temat autonomii uczniów w kształceniu językowym i o tym, iż powinna cechować ich refleksja nad procesem uczenia się oraz trening strategii i technik uczenia się (Chudak, 2007). Warto więc przyjrzeć się materiałom do kształcenia języków obcych i sprawdzić, czy zawarte treści – np. w podręcznikach lub też w materiałach dydaktycznych opracowanych w ramach różnych projektów czy innowacji edukacyjnych – wpływają pozytywnie na motywację ucznia oraz inicjują refleksję na temat nastawienia ucznia do nauki oraz jej związku z rzeczywistością pozaszkolną.

Jaka jest w takim razie rola nauczyciela w procesie kształcenia? Nauczyciel ma możliwość wywołania wewnętrznej potrzeby uczącego się, która stanowi źródło motywacji ucznia, ale tylko wtedy, gdy sam ma dobre, partnerskie relacje ze swoimi uczniami, dzięki którym potrafi rozbudzić w nich zainteresowanie, a tym samym zmotywować do nauki. Rola ta komplikuje się w obecnej sytuacji (COVID-19), gdy nauczyciele prowadzą lekcje zdalne, na odległość, gdzie często nie ma miejsca na tworzenie motywującego środowiska do uczenia się. Być może rola strategii samodzielnego uczenia się, przeoczona jednak chyba w tradycyjnym systemie edukacji, zwłaszcza na poziomie klas I–III, przydałaby się teraz uczniom uczącym się z domu. Coraz częściej zostaje dziś poruszany temat, w jaki sposób komputer i zasoby dostępne online mogą wspomóc ucznia w procesie samokształcenia językowego. I znów wracamy do głównego zagadnienia, gdyż w zależności od motywacji ucznia oraz jego kompetencji i poziomu autonomii, to właśnie komputer może wspomóc jego samodzielne doskonalenie umiejętności językowych (Kurek, 2007). Zatem rozwijanie motywacji uczniów należy uznać za zasadniczy czynnik procesu dydaktycznego, zwłaszcza odnoszącego się do autonomizacji w odniesieniu do kontroli nad treściami, których się uczymy.

Więcej o autonomii uczniów oraz motywacji do nauki języka obcego znajdziesz w publikacji [Jak rozwijać motywację uczniów – Ośrodek Rozwoju Edukacji – Materiały dla Szkół Ćwiczeń](#)

Obejrzyj wideo – [Jak rozwijać motywację uczniów – Marcin Stanowski – Ośrodek Rozwoju Edukacji](#)

Obejrzyj wideo – [Motywacja w praktyce – Ośrodek Rozwoju Edukacji](#)

Jest wiele sposobów, aby rozwijać zainteresowania uczniów nauką języków obcych – oto kilka propozycji.

5.1. Europejskie Portfolio Językowe dla dzieci w wieku 6–10 lat

Europejskie Portfolio Językowe (EPJ) zdecydowanie może być wykorzystywane jako narzędzie do rozwijania strategii uczenia się dzieci. Jest indywidualnym zapisem procesu uczenia się ucznia, które zapewnia zaprezentowanie umiejętności językowych i doświadczeń interkulturowych.

EPJ, jako narzędzie, wpisuje się do formatu oceniania kształtującego i cechuje je (Pamuła, 2005, s. 55):

- tworzenie pozytywnego obrazu samego siebie oraz samodzielnego planowania swoich działań;
- rozwijanie poczucia własnej wartości opartej na realistycznych kryteriach;
- ocena swoich umiejętności (znajomość kryteriów oceny i umiejętność samooceny);
- wybieranie najlepszych strategii uczenia się;
- rozpoznawanie tego, co uczeń już wie, a czego powinien się jeszcze nauczyć;
- organizowanie pracy własnej;
- dokonywanie wyborów i konfrontowanie ich z innymi;
- rozpoznawanie swoich mocnych stron i określanie wyzwań.

EPJ jest przejawem wprowadzenia praktycznego wymiaru oceniania kształtującego do szkół i zawiera następujące części (Mielnik, 2016):

- Moja biografia językowa dla dzieci od 6 do 10 lat (stanowi osobisty zapis wydarzeń związanych z nauką języków oraz osobistą refleksję ucznia na temat własnych strategii uczenia się oraz celów nauki);
- Mój paszport językowy dla dzieci od 6 do 10 lat (zawiera dane właściciela, portret językowy, przebieg nauki oraz inne doświadczenia językowe);
- Moje dossier dla dzieci od 6 do 10 lat (to miejsce, w którym uczeń gromadzi swoje prace, dyplomy, informacje o udziale w konkursach, projektach, podróżach);
- EPJ dla dzieci od 6 do 10 lat – Teczka-front;
- EPJ dla dzieci od 6 do 10 lat – Teczka-rewers;
- Europejki na zajęciach językowych, Poradnik dla nauczycieli i uczniów.

To gra, w której wesoły smok Europejki zabiera graczy w pełną przygodę podróż po Europie. Smok postanowił wyruszyć ze Strasburga, miejsca swojego pochodzenia, aby odwiedzić dawno niewidzianego kuzyna smoka wawelskiego. Podróż okazuje się fascynującą wyprawą po kontynencie. Gracze razem z Europejkiem odkrywają ciekawe miejsca, potrawy, tradycje i zwyczaje. Pokonując kolejne pola planszy, każdy uczestnik ma możliwość sprawdzenia i poszerzenia swojej znajomości zagadnień z zakresu geografii, wiedzy ogólnej i wyrażen w językach obcych.

Wszystkie części [Europejskiego Portfolia Językowego dla dzieci w wieku 6–10 lat](#)
Gra edukacyjna – [Z Europkiem przez Europę](#) (plansza, karty podróży, karty wiedzy, instrukcja do gry)

5.2. Poprawiać błędy – czy ich nie poprawiać

Częste poprawianie błędów językowych uczniów niestety nie sprzyja rozwijaniu samooceny i motywacji uczących się. Powinniśmy raczej wspierać zdolności do autoewaluacji pracy uczniów, a tym samym samokontroli i samokorekty.

Wielu nauczycieli nie wyobraża sobie pracy nad językiem bez poprawiania błędów językowych uczniów, argumentując swój pogląd tym, iż dojdzie do utrwalenia błędów językowych uczących się. Owszem, brak świadomości popełnianego błędu i jego utrwalenie powoduje negatywne konsekwencje. Jednakże nadmierne poprawianie błędów rodzi frustrację uczniów oraz poczucie, że nigdy nie uda im się osiągnąć doskonałości językowej, do jakiej dąży nauczyciel. Jeśli zmienimy sposoby poprawiania błędów językowych, to umożliwimy osiągnięcie pożądaných rezultatów. Przecież nawet najzdolniejsi uczniowie będą popełniać błędy podczas komunikacji. Popełniamy je, gdyż uczymy się. Błędy są więc częścią uczenia się. Gdy pozwolimy uczniom postrzegać błędy językowe z innej perspektywy, wtedy staną się one czynnikiem motywującym do dalszej pracy nad językiem i obserwacji swoich postępów w nauce. Powinniśmy zatem tak wpływać na naukę uczniów, aby mieli oni możliwość rozwijania kompetencji komunikacyjnej z równoległym kształtowaniem poprawności językowej. Wówczas uczeń zdobędzie umiejętność samooceny postępów i będzie mógł powiedzieć: „porozumiewam się w tym języku obcym i robię coraz mniej błędów językowych”, zamiast „dostałem kolejną piątkę z kartkówki ze słówek”, a tak naprawdę, nie umie się komunikować (Pado, 2015). Kilka zasad, co powinniśmy zrobić w praktyce:

- 1) postaraj się przewidzieć, jakie trudności językowe napotkają uczniowie;
- 2) zaprezentuj poprawną odpowiedź, powtarzając zdanie ucznia, ale w formie poprawnej z intonacją wzrastającą na końcu zdania, jakbyś się upewniał, że dobrze usłyszałeś;
- 3) wykorzystuj dryle językowe (powtórzenia cicho, głośno, śmieszne głosy) w celu utrwalenia odpowiedniej struktury językowej;
- 4) postaraj się, aby twoje poprawki nie zakłócały wypowiedzi uczniów;
- 5) zanotuj sobie błąd, jaki uczniowie popełniają i zaplanuj kolejne ćwiczenia, które pomogą uczniom nauczyć się poprawnej formy językowej.

Pamiętajmy, iż poprawianie błędów nie przyspiesza nauki języka obcego. Nauka języka obcego to proces, nie produkt. Jeśli błąd wywołuje zaburzenia w komunikacji, to możemy zapytać ucznia w sposób naturalny, co miał na myśli, zamiast go poprawiać. Wydaje się, iż o wiele istotniejsze od poprawiania błędów jest chwalenie dzieci za podejmowane próby użycia języka, nawet jeśli użycie to nie jest doskonałe. W Polsce pokutuje kultura błędu, w której każdy każdego poprawia, w efekcie czego każdy boi się odezwać, aby ktoś inny nie śmiał się z niego lub go nie poprawiał. To dotyczy również w dużej mierze osób dorosłych,

studentów rozpoczynających studia. Warto więc nad tym zastanowić się głębiej i pomyśleć, jak zorganizować proces edukacyjny, żeby nie wywoływał w nas takich lęków zarówno w szkole, jak i w późniejszym życiu.

Obejrzyj wideo – [Error Correction in Speaking – The Fun Way Herbert Puchta Cambridge University Press](#)

5.3. Wykorzystanie autentycznych materiałów

Wykorzystywanie autentycznych materiałów do nauki języka obcego sprzyja jego akwizycji. Selekcja materiałów ze względu na wiek i zainteresowania uczniów oraz korelacja materiałów z realnym życiem powinna być częścią planowania naszego toku dydaktycznego. Dzięki temu uczniowie mają szansę spojrzeć na język jako narzędzie komunikacji. Autentyczne materiały również motywują uczniów, gdyż łączą w sobie poznanie języka obcego z poszerzaniem wiedzy ogólnej, wpisując się w kształcenie interdyscyplinarne (Smuk, 2007).

Szczególnie zachęcające są materiały do *storytellingu* w języku obcym, które dzięki kontekstom sytuacyjnym, fabule, obrazom, wpływają na wyobraźnię uczniów i zachęcają do nauki.

Przykładowe połączenie opowiadania w języku angielskim z ćwiczeniami językowymi – [Lekcja TEDEd The Gruffalo's Child](#) – Barbara Muszyńska

Taką lekcję językową nauczyciele mogą stworzyć samodzielnie, wykorzystując narzędzia na TED-Ed. Na zajęciach można również wykorzystać [Free Graded Readers](#), książeczki dla dzieci w języku angielskim lub innym (niemieckim, francuskim), które mogą posłużyć do indywidualnego czytania dla przyjemności lub dla grupy, a także do części lekcji, gdy zaplanujemy do nich ćwiczenia – przed, w trakcie i po czytaniu.

Obejrzyj wideo – [Engaging young learners with stories Learn English with Cambridge](#)

Ponieważ autentyczny input zapewnia naukę języka poznawanego przez uczniów, to można w naturalny sposób wykorzystać piosenki.

Przykład opowiadania wraz z piosenką – [Pete the Cat: I love my white shoes \(story and song\) WhiteBoard Entertainment Studios](#) – znajduje się w netografii publikacji

Piosenki sprawiają, iż łatwiej jest uczniom połączyć słowa z muzyką, dzięki czemu lepiej pamiętają nowe słowa lub wyrażenia w języku obcym.

Obejrzyj wideo – [How to teach English to very young learners with songs](#)

Przykładowe strony z piosenkami dla dzieci:

[Play songs for kids – Steve and Maggie](#)

[Song Spring is here – ESL English song for teaching young learners](#)

[Song Do you like Broccoli Ice Cream? Super Simple Songs](#)

[Song Clothing Song for kids – Dream English Kids](#)

Autentyczny input to również gry i zabawy w języku docelowym oraz wierszyki lub rymowanki. Gry, w których bohaterowie na ekranie uczą nas różnych zabaw są bardzo wartościowe, wzbudzają wielkie zainteresowanie dzieci i motywują je do poznania danej zabawy i pobawienia się w nią, np. [Follow me! How to play Simon Says – Tobee & Friends](#).

Interesujące gry i zabawy – [ESL classroom games and activities](#) i [ESL games and activities for kids](#)

Interaktywne gry językowe online – [Online games for learning English](#)

Wierszyki i rymowanki nie są przeznaczone jedynie dla najmłodszych dzieci, ale również dla uczniów klas I–III, gdyż wpływają one pozytywnie na umiejętność zapamiętywania słów w zdaniu, wywołują pozytywne emocje i zachęcają do nauki.

Przykładowe strony z rymowankami dla uczniów:

[Once I caught a fish alive – Super Simple Songs](#)

[Exercise, Rhyme and Freeze – Jack Hartmann Kids Music Channel](#)

[Who took the cookie from the cookie jar? – Super Simple Songs](#)

Obejrzyj wideo – [Should all poems rhyme? Kids Poems and Stories With Michael Rosen](#)

Imponujący jest wkład Michaela Rosena w wierszyki, rymowanki i opowiadania dla dzieci, które zamieszcza na swoim kanale [YouTube](#).

5.4. Projekty międzynarodowe

eTwinning to społeczność szkół, uczniów i nauczycieli współpracujących ze sobą za pomocą mediów elektronicznych. W projektach mogą brać udział nauczyciele nauczania zintegrowanego oraz nauczyciele języków obcych, w tym również bibliotekarze przedszkolni i pedagodzy z całej Europy, realizując międzynarodowe projekty edukacyjne online. Udział w projektach eTwinning daje prawdziwą motywację uczniom do używania języka obcego w autentycznych sytuacjach podczas trwania projektu, komunikowania się w języku obcym z kolegami i koleżankami z zagranicy. Dzięki projektom eTwinning uczniowie są bardziej zaangażowani i osiągają lepsze wyniki w nauce języka obcego. Wielu eTwinnersów zauważyło wzrost motywacji uczniów i gotowość do dzielenia się swoimi pomysłami z uczniami z partnerskiej szkoły. Uczniowie rozwijają również umiejętności techniczne i komunikacyjne,

szczególnie istotne w czasie edukacji zdalnej, ale nie tylko. Kto raz spróbował pracy przy projekcie eTwinning, nie poprzestanie na jednym projekcie. Jest to proces prawdziwie wciągający!

Przykłady zwycięskich projektów w konkursie [eTwinning 2018](#)

Drugie miejsce zdobył projekt czytelniczy *Read and Share* – Anety Kleisy i Marii Jastrząb ze Szkoły Podstawowej nr 10 w Rzeszowie. W projekcie, oprócz Polski, uczestniczyły Czechy, Grecja, Hiszpania, Portugalia i Bułgaria. Tematyka projektu dotyczyła książek, bibliotek, spotkań z autorami, szeroko pojmowanego czytania i promowania czytelnictwa oraz rozwijania postawy rozumienia wagi czytania i odpowiedzialności za innych. Uczniowie współpracowali przy tworzeniu e-booków, Europejskiej mapy literatury dziecięcej oraz dzielili się opiniami o ulubionych bohaterach książek. Uczniowie wymieniali się też grami, quizami, prezentacjami i filmami przygotowanymi dla siebie nawzajem. Tworzyli kolorowe zakładki, następnie wysyłali je kolegom z innych krajów.

Polecam artykuł Dominiki Tokarz – [Wykorzystywanie narzędzi TIK na lekcjach języka angielskiego na przykładzie projektów eTwinning](#), „Języki Obce w Szkole”, 2012

Synergia eTwinning Erasmus+

eTwinning ma narzędzia, dzięki którym możemy zorganizować interakcję między uczniami z różnych krajów w języku obcym. Zadania wpisane do projektu Erasmus+ mogą być realizowane na TwinSpace. W trakcie realizacji dwuletniego projektu Erasmus+ nie trzeba się ograniczać do jednego projektu eTwinning, może być ich więcej. W poszczególnych projektach eTwinning mogą brać udział uczniowie z różnych klas. Zatem można realizować kilka projektów eTwinning w ramach jednego projektu Erasmus+.

Obejrzyj wideo – [Praktyczne przykłady zaangażowania uczniów w realizację projektów eTwinning Erasmus+ eTwinning Polska](#)

6. Ocenianie postępów uczniów

„Większość dzieci nigdy o tym nie mówi, ale często złe oceny sprawiają, że czują się głupio. A dobre oceny mogą sprawić, że inne dzieci będą myśleć, że są lepsze, a to też nie jest prawda. I wtedy wszystkie dzieci zaczynają rywalizować i porównywać się. Mądre dzieciaki, które czują się mądrzejsze i lepsze, utknęły w martwym punkcie, a zwykle dzieciaki czują się głupie i jakby nigdy nie mogły tych lepszych dogonić. A ludzie, którzy mają pomagać dzieciom... nie pomagają” (Clements, The Report Card, s. 3).

Nauczyciele często stosują oceny lub kolorowe kropki w celu określenia przyswojenia wiedzy przez dzieci z młodszych klas. W rezultacie oceny lub kropki są utożsamiane z ocenianiem,

a sam nauczyciel uważa, że jeśli zada pracę domową, która nie będzie na ocenę, to uczniowie jej nie zrobią. System oceniania staje się systemem karania i nagradzania.

W klasach I–III ocenianie ma charakter opisowy, nie cyfrowy. Ocenianie na I etapie edukacyjnym powinno się skupić na motywowaniu uczniów do nauki języka obcego zarówno poprzez podkreślanie ich mocnych stron, jak i chwalenie za osiągnięcia. W literaturze przedmiotu (Choroszczyńska, Dotka, Konopka, Zwierzyńska, 2015, s. 6) można przeczytać, że ocena opisowa:

- określa funkcjonowanie dziecka w zakresie zdobywanej wiedzy i umiejętności, ale również w sferze rozwoju społeczno-emocjonalnego, fizycznego, artystycznego;
- uwzględnia szczegółowe zainteresowania i uzdolnienia ucznia;
- zawiera wskazówki dla ucznia i rodziców do dalszych działań oraz zachętę do uczenia się;
- przedstawia postępy w nauce;
- motywuje do dalszej pracy.

Z całą pewnością **ocenianie kształtujące (formatywne)** jest odpowiednie do specyfiki I etapu edukacji. Pełni ono funkcję informacyjną i motywującą, a także wspierającą uczniów, gdyż pozwala dostosować zajęcia do potrzeb uczniów z różnymi możliwościami rozwojowymi.

W ocenianiu kształtującym uwzględniamy nasz kontekst nauczania, rolę emocji ucznia, motywację do uczenia się oraz jego zaangażowanie i pracę (Niemierko, 2008).

Pięć czynników wykorzystywanych w ocenianiu kształtującym w celu poprawy uczenia się i opisanych przez Williama (2013, s. 231) to:

- zapewnienie uczniom efektywnych informacji zwrotnych;
- aktywne uczestnictwo we własnym uczeniu się;
- dostosowanie nauczania w taki sposób, aby brano pod uwagę wyniki oceniania;
- uświadomienie sobie ogromnego wpływu oceniania na motywację uczniów i ich wiarę w siebie;
- potrzeba samooceny i zrozumienia sposobu, w jaki mogą osiągać lepsze wyniki.

Czynniki decydujące o sposobie przekazywania informacji zwrotnej (IZ) według literatury przedmiotu (Choroszczyńska, Dotka, Konopka, Zwierzyńska, 2015, s. 21) to:

- szybkość przekazania IZ (czyli jak najszybciej po wykonaniu zadania, aby uczeń w chwili otrzymania IZ pamiętał, co wykonał i w jaki sposób);
- przedstawianie konkretnych uwag do pracy (odniesienie się do kryteriów podanych uczniom przed rozpoczęciem zadania);
- w pierwszej kolejności wskazanie pozytywnych aspektów pracy;
- wskazanie drogi do poprawnego rozwiązania (pokazanie elementów składowych „krok po kroku” i drogi do celu);

- skupienie się na faktach oraz unikanie interpretacji i uogólnień (nie należy oceniać ucznia przez pryzmat jednostkowego zadania);
- dostosowanie komunikatu do poziomu percepcji ucznia (odpowiedni dobór słownictwa, stosowanie komunikatu „ja”).

W ocenianiu istotny jest sposób planowania zajęć, gdyż powinno ono stanowić część zajęć, a nie być od nich oderwane, np. w formie osobnego zaliczenia czy testu.

Przykład: W toku zajęć możemy zaplanować aktywności uczniów polegające na wyborze np. dwóch z kilku przygotowanych przez nas zadań o różnym stopniu trudności, sprawdzających umiejętności z danego zakresu tematycznego. Wybór zadań przez uczniów oraz ich wykonanie pozwoli nam na poznanie ich kompetencji językowych. Podczas takiej nauki i oceniania każdy uczeń może robić postępy na swoim poziomie, nie musi się dopasowywać do poziomu klasy. Nie ma potrzeby robienia osobnego, takiego samego testu dla wszystkich uczniów, który odnosi się jedynie do poziomu wykonania zadań przygotowanych przez nauczyciela.

Ocenianie kształtujące daje nauczycielom możliwość dawania uczniom informacji zwrotnych w postaci wskazówek wyznaczających dalsze działania uczniów, odpowiadające ich indywidualnym potrzebom i możliwościom. W ocenianiu kształtującym widoczna jest rola nauczyciela. Natomiast w przypadku oceniania jako uczenia się, istotna jest rola ucznia.

Ocenianie jako uczenie się pełni nieco inną funkcję niż ocenianie kształtujące (instruktażową i wyjaśniającą). Natomiast ocenianie jako uczenie się ma na celu stworzenie takiej sytuacji edukacyjnej, która umożliwi uczniom zapoznanie się z wynikami swoich postępów w nauce i zachęci ich do samodzielnego oceniania wiedzy, umiejętności lub kompetencji. Pozwoli również uczniom na określenie, czego im jeszcze brakuje do zdobycia danego celu oraz na samodzielne wyznaczenie kolejnych etapów uczenia się i monitorowania własnych osiągnięć. Uczniowie pracują w oparciu o wypracowane wcześniej przez siebie lub nauczyciela kryteria ocen (Muszyńska, 2019, s. 30).

Przykład: Nauczyciel siada z uczniami i omawia ich prace – prezentuje i porównuje je do przyjętych kryteriów oceniania. Na podstawie tych analiz i uzyskanych od nauczyciela informacji, uczniowie sami wyciągają wnioski i są zachęceni do poprawiania własnych prac. Punktem wyjścia do takiego działania może być praca uczniów wykonywana w tzw. stacjach zadaniowych. Po zrealizowaniu zadania w danej stacji uczniowie mogą w dowolnym momencie podchodzić do nauczyciela, aby przedyskutować wykonane zadanie, a następnie samodzielnie poprawić pracę według wyznaczonych kryteriów, jeśli zajdzie taka potrzeba.

Kolejnym sposobem ewaluacji kształcenia może być **samoocena** uczniów. Wśród uczniów klas I–III można już dokonywać pierwszych prób samooceny i autorefleksji.

Przykład: Uczniowie mogą powiedzieć, czy coś jest przykładowo dla nich łatwe, czy trudne i zaznaczyć to na kartach pracy specjalnie do tego celu przygotowanych. Karty pracy do samooceny mogą zawierać również z jednej strony tabeli cele językowe, np. Umiem nazwać (...), Potrafię powiedzieć (...), Umiem opisać (...), Potrafię zapytać o (...) – a z drugiej, stopień opanowania danej umiejętności, np. Już umiem lub Jeszcze ćwiczę. Uczniowie sami się zastanawiają nad swoimi umiejętnościami językowymi i zaznaczają odpowiednią, według nich, odpowiedź. W ten sposób wspieramy ich myślenie o języku, o tym, co już potrafią, a nad czym jeszcze muszą popracować. Najlepiej gdyby karty samooceny umieścić w portfolio językowym uczniów, czy w EPJ (również stanowi odpowiednią pomoc do samooceny uczniów), czy w samodzielnie stworzonym, osobistym portfolio, do którego wędrują też inne prace uczniów. To pomoże uczniom na samodzielne porównanie swoich umiejętności posiadanych na początku roku szkolnego, a nabytych w jego trakcie.

Ocena sumatywna jest najczęściej utożsamiana z testem na koniec działu lub semestru. Test nie jest odpowiednią formą zaliczenia dla uczniów klas młodszych, gdyż wywołuje w nich stres. Dzieci postrzegają test podświadomie jak ocenę ich inteligencji. Uczniowie, którzy się denerwują na testach, nie potrafią sobie przypomnieć nauczonych informacji, gdyż w ich mózgu wytwarza się kortyzol odpowiedzialny za blokowanie pamięci. Tym samym testy wcale nie dają nam odpowiedzi na to, czy dany uczeń czegoś się nauczył i czy to pamięta.

Przykład: Ocenę sumatywną może stanowić natomiast rezultat wypracowywany przez uczniów podczas pracy metodą projektów. Tego typu ocenianie sprawdza nie to, czy uczeń pamięta zrealizowany materiał, ale czy go rozumie.

Skuteczna ocena w klasie wymaga jasnej komunikacji. Zarówno instrukcje podawane ustnie, jak i na piśmie muszą być dla uczniów jasne. Podobnie z samą oceną, komunikat powinien być transparentny i sprzyjać dalszemu uczeniu się.

Niezwykle ważna, ale często pomijana, jest rozmowa z uczniami o celach kształcenia, o tym, czego się mamy nauczyć i do czego dążymy. Czy nie byłoby świetnym pomysłem, gdybyśmy również sprawdzili, jak te nasze cele z podstawy programowej zająbiają się z celami uczniów?

Gdy prowadzimy ocenianie kształtujące, ocenianie jako uczenie się oraz samoocenę, wtedy zachęcamy uczniów, aby sami monitorowali swoje postępy w uczeniu się i planowali je lub próbowali planować, czego powinni lub chcą się nauczyć w następnej kolejności. Brzmi to być może jak coś skomplikowanego, ale w momencie, gdy zaczniemy tak pracować i uczniowie również zobaczą, że cele całej klasy zająbiają się z ich własnymi, wtedy będą bardziej zmotywowani do pracy na lekcjach i odpowiedzialni za swoją naukę. Uczniowie częściej akceptują i lepiej radzą sobie z zadaniami oraz oceną kształtującą i sumatywną, które są zgodne z celami jasno określonymi podczas całego procesu uczenia się (Sousa, Tomlison, 2011, s. 80). Proces opisany powyżej jest możliwy do zrealizowania nawet z najmłodszymi dziećmi, ale wymaga od nas reorganizacji pracy z uczniami, rezygnacji z nauczania frontального na

rzecz współpracy z uczącymi się oraz wspierania ich w procesie uczenia się. Nie wystarczy porozmawiać z uczniami o celach uczenia się, ale o tym, czego mamy się nauczyć, pozwolić im na dokonanie wyboru, nad czym chcieliby więcej popracować lub co ich w danym temacie bardziej interesuje i o czym chcieliby się dowiedzieć. Planowanie takiej formy kształcenia wymaga, aby wziąć pod uwagę różne osiągnięcia uczniów (nie każdy dojdzie do tego samego poziomu we wszystkich zagadnieniach) oraz sposób ich oceniania, który będzie skoncentrowany nie tylko na ich samoocenie (jeśli stawiają sobie cele, to powinni być w stanie ocenić swoje zrealizowane zadania), ale również na ocenie kolegów i koleżanek z klasy (ang. *peer assessment*), a także nauczyciela.

Rozdział II

1. Rola i zadania nauczyciela w nauczaniu języka obcego w trybie zdalnym

Kształcenie na odległość nie jest niczym nowym. Korzystało z niego jak do tej pory wiele uczelni oraz firm. Jednakże w ostatnich miesiącach po zamknięciu szkół oraz przejściu na edukację zdalną, wszyscy nauczyciele, również w szkołach podstawowych, musieli w trybie pilnym nauczyć się obsługi narzędzi wykorzystywanych w kształceniu zdalnym oraz prowadzić swoje zajęcia online. Wielu nauczycieli pewnie nadal odczuwa dyskomfort bycia przyklejonym do ekranu przez większość dnia. Niełatwym zadaniem jest kontynuowanie nauczania języka obcego online, gdy w klasie mamy kilkanaście osób, a czasami ponad dwadzieścia. W jaki sposób nadal rozwijać zarówno umiejętności uczniów (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie), jak i słownictwo, czy też wymowę. Być może powinniśmy odejść od nauczania za pomocą podręcznika, którego zazwyczaj używamy z uczniami w klasie. Prawdopodobnie uczniowie skorzystają bardziej, gdy zaczniemy wykorzystywać różne (autentyczne) materiały dydaktyczne, a uczniowie będą z nich korzystać asynchronicznie, a nie na lekcji. Można rozważyć również samodzielne uczenie się przy wykorzystaniu telefonu komórkowego (ang. *mobile learning*), YouTube'a itp., w mniejszych grupach w wolnym czasie. Powyższe i inne kwestie wymagają zastanowienia się, jeśli myślimy o nauczaniu języka obcego zdalnie.

Nie można przewidzieć wszystkich zachowań i reakcji uczniów. Nauczyciel uczący zdalnie będzie pewnie musiał sobie poradzić z różnymi sytuacjami, jakie mogą się pojawić, mającymi związek z zachowaniami dzieci. Podobnie jest, gdy pracujemy stacjonarnie, ale nieporównywalnie łatwiej poradzić sobie wtedy z niepożądanym zachowaniem ucznia.

Oto kilka wskazówek dotyczących zarządzania klasą:

- podczas nauczania używajmy metody TPR (ang. *Total Physical Response*), reagowania całym ciałem;
- lekcje powinny być interaktywne i wciągające, tak aby uczeń nie stracił zainteresowania i nie rozpraszał się;
- przekazmy uczniom informacje na początku każdej lekcji, czego mogą się podczas niej spodziewać, aby byli skoncentrowani na zadaniu;
- zachęćmy i pomóżmy uczniom w rozwijaniu ich umiejętności słuchania oraz rozumienia;
- dajmy uczniom wiele okazji do ćwiczenia wszystkich umiejętności językowych (słuchanie, czytanie, pisanie i mówienie).

Jak sprawić, aby nauka języka obcego online była dla uczniów interesująca?

- udekorujmy ścianę, na tle której siedzimy, kolorowymi i edukacyjnymi materiałami (mapami, literami alfabetu, kalendarzem, zegarem), czymkolwiek, co będzie nam potrzebne na lekcji;
- ważne są rekwizyty, które powinniśmy mieć pod ręką na każdej lekcji, znajdziemy w domu rzeczy odpowiadające tematowi lekcji i przygotujmy je wcześniej, możemy również stworzyć własne rekwizyty, np. rysując i wycinając obrazki;
- wiele pomysłów na lekcje znajdziemy na stronie [Pinterest](#);
- odpowiednio dostosujmy swój styl nauczania online (przed kamerą), który różni się od tego w klasie. Użyjmy swojego najbardziej przyjaznego głosu oraz naturalnych gestów, aby pomóc utrzymać uwagę uczniom. I pamiętajmy o uśmiechu na twarzy.

Ważne jest, aby poznać swoich uczniów oraz umożliwić im interakcje ze sobą i z nauczycielem w atmosferze wzajemnego uczenia się. W związku z tym, w procesie kształcenia należy uwzględnić zindywidualizowane i spersonalizowane podejście do każdego ucznia mające na uwadze jego (specyficzne) potrzeby, umiejętności oraz kompetencje społeczne.

W celu utrzymania zainteresowania uczniów oraz rozwijania ich umiejętności komunikacyjnych, powinniśmy stworzyć odpowiednie sytuacje edukacyjne online, które umożliwią uczniom dzielenie się materiałami i współpracę w języku angielskim z kolegami i koleżankami z klasy oraz nauczycielem. Jest to szczególnie ważne w nauce języków obcych nastawionych na komunikację. Działania edukacyjne mogą być zaprojektowane w taki sposób, aby uczniowie mogli łatwo uzyskać informacje zwrotne od nauczyciela i wyrazić swoje upodobania, a także odpowiedzieć na to, co piszą lub załączają inni koledzy z klasy – zwiększa to ich motywację do nauki. Jest to możliwe niezależnie od tego, z jakich platform kształcenia zdalnego korzystają nauczyciele.

W trakcie nauki w trybie hybrydowym nauczyciele mają obowiązek monitorować postępy uczniów i korzystać z dostępnych testów, quizów, poleceń i prac domowych do zrobienia na platformach edukacyjnych. Jest wiele rozwiązań, jakie dają nam aplikacje. Jeśli planujemy test, to powinien on być wcześniej zapowiedziany. Uczniowie muszą mieć czas na zapoznanie się z terminem i określenie, czy w danej chwili będą mogli skorzystać z komputera z dostępem do internetu.

2. Nauczanie stacjonarne i hybrydowe/zdalne – podobieństwa i różnice

Zgodnie z komunikatem MEN, kształcenie stacjonarne/tradycyjne to kształcenie, jakie znamy do tej pory w szkołach. Nauczanie hybrydowe (mieszane) nazywane również półzdalnym, oznacza, iż uczniowie przechodzą tylko w części na tryb zdalny, a część zajęć odbywa się w szkole stacjonarnie, z nauczycielem. Zatem część edukacji zdalnej nauczyciel może realizować w formie bezpośredniej online lub wysyłać uczniom materiały elektroniczne. Kształcenie zdalne ma miejsce wtedy, gdy następuje zawieszenie kształcenia stacjonarnego i polega na

całkowitym przejściu w tryb online z uczniami przy wykorzystaniu platformy oraz narzędzi do kształcenia zdalnego.

Różnice między kształceniem stacjonarnym, hybrydowym i zdalnym w przypadku kształcenia językowego polegają na: dynamice pracy na zajęciach, w grupach lub aktywności własnej, na przygotowaniu materiałów dydaktycznych wykorzystywanych na zajęciach lub poza nimi oraz sposobie pracy z uczniami (czy uprawiamy nauczycielski monolog?).

Przejście na nauczanie hybrydowe/zdalne powinno być dla nas okazją do refleksji nad swoim warszatem pracy – co można zmienić, co ulepszyć. Powinno być czasem, którego nie będziemy próbowali przeczekać, tylko przyjrzymy się bacznie naszym działaniom podczas lekcji oraz uczniom, na ile z tych działań korzystają, jak one wpływają na ich uczenie się i rozwijanie kompetencji językowych w języku obcym.

Kształcenie zdalne może okazać się wybawieniem dla osób z mikrozaburzeniami, takimi jak zaburzenia koncentracji wywoływane przez hałas w klasie czy rozprasające rozmowy uczniów – te czynniki są nieobecne w wirtualnej klasie. Jednak może być ono utrudnieniem zwłaszcza dla uczniów wymagających indywidualnego wsparcia podczas nauki, gdyż indywidualizacja kształcenia w nauczaniu zdalnym jest niezwykle trudna. Czy w takiej sytuacji można powiedzieć, iż uczniowie z niepełnosprawnościami są wykluczeni z procesu edukacji zdalnej podczas pandemii? Niestety, w wielu przypadkach – tak. Uczniowie ci znaleźli się poza procesem kształcenia. Mimo iż każdego ucznia może dotyczyć regres w nauce podczas pandemii, jest on o wiele bardziej prawdopodobny u uczniów z trudnościami w nauce oraz z niepełnosprawnościami. Mogą się pojawiać dodatkowe problemy natury społeczno-emocjonalnej.

Podczas zamknięcia szkół rodzice mieli okazję do wsłuchania się jeszcze bardziej w potrzeby swoich dzieci. Dlatego też ważne jest, aby nauczyciele zbierali informacje zwrotne od rodziców. Uczniowie radzą sobie lepiej w szkole, jeśli rodzice wspierają ich w nauce. Wsparcie to staje się tym bardziej ważne, gdy edukacja szkolna odbywa się poza szkołą. Nie czekajmy, aż rodzice uczniów z trudnościami w nauce lub z niepełnosprawnościami poproszą nas o pomoc. Niektórzy nie będą się czuli komfortowo, prosząc nas o cokolwiek. W takiej grupie mogą się znaleźć również rodzice uczniów należących do mniejszości narodowych, którzy nie komunikują się w języku urzędowym kraju, ani w języku obcym, którego uczymy. W takiej sytuacji powinniśmy znaleźć osobę, która mówi w ich języku i poprosić ją w naszym imieniu o kontakt z rodzicami dziecka.

3. Nowe wyzwania dla nauczyciela realizującego zdalne nauczanie

3.1. Kompetencje merytoryczne i cyfrowe/techniczne nauczyciela

Bez wątplenia kompetencje cyfrowe/techniczne nauczyciela stanowią podstawę pracy zdalnej/hybrydowej z uczniami. Korzystanie z wybranej platformy, np. Zoom, MsTeams itp., w tym umiejętności: wyciszania mikrofonu, korzystania z funkcji „podnoszenia ręki”, używania czatu, tworzenia kanałów (ang. *break out rooms*), w których uczniowie mogliby pracować w języku obcym w grupach, przekazywania załączników uczniom oraz manewrowania wszystkimi tymi opcjami – to minimum jakie nauczyciel powinien opanować.

Powinniśmy również umożliwić uczniom zadawanie pytań nauczycielowi na czacie, który nie jest widoczny dla innych uczniów. W ten sposób osoby nieśmiałe lub z niepełnosprawnościami będą mogły zadawać pytania lub prosić nauczyciela o pomoc zarówno podczas zajęć, jak i poza nimi.

Inną ważną umiejętnością nauczyciela pracującego zdalnie jest utrzymywanie kontaktu wzrokowego z uczniami. Aby uczeń widział nauczyciela patrzącego się na niego, ten musi spoglądać w kamerę, a nie na ekran komputera. Warto przetestować kamerę przed zajęciami, zadbać o właściwe oświetlenie twarzy i upewnić się, że widoczna jest cała głowa, a nie tylko jej połowa. Utrzymywanie kontaktu wzrokowego jest niezmiernie ważne podczas prowadzenia lekcji. Inną ważną kwestią, od której zależy jakość spotkania z uczniami jest przestrzeń, z jakiej poprowadzimy lekcję. Najlepiej usiąść w miejscu, w którym nie będzie zbyt wielu dystraktorów za plecami nauczyciela, na których uczniowie mogliby skupiać wzrok – zamiast na lekcji. Oczywiście, jeśli są jakieś pomoce dydaktyczne, które nauczyciel chce wyeksponować, wtedy takowe powinny pojawić się obok niego lub na ścianie za nim.

Nauczyciel języka obcego powinien tak używać gestów i mimiki podczas zajęć na żywo, zwłaszcza jak uczy wymowy, aby to, co mówi, było bardziej widoczne na małych ekranach uczniów. Wyrazista mimika to nie wszystko, uśmiech nauczyciela powie uczniom, że jest on zrelaksowany i chce z nimi być. Oprócz gestów, wyrazu twarzy i uśmiechu ważną rolę odgrywa głos. Oczywiście najpierw powinniśmy sprawdzić działanie naszego mikrofonu, czy dobrze nas słycać, gdyż od jakości dźwięku będzie zależała jakość naszych zajęć z uczniami. Dobrze jest używać swojego głosu na wiele różnych sposobów. W zależności od tego, co robimy, regulujemy siłę głosu. Uczniowie zwrócą większą uwagę na nauczyciela, jeśli ten będzie mówił odpowiednie zdania raz głośniej, a raz ciszej. Zazwyczaj, gdy nauczyciel obniża głos, uczniowie starają się słuchać uważniej. Wyjaśniając znaczenie słów w języku obcym, wystarczy zmienić ton i wysokość głosu, aby pokazać swój nastrój i emocje. Należy również wziąć pod uwagę tempo, w jakim mówimy. Jeśli pracujemy zdalnie z uczniami na początkowym poziomie języka obcego, dobrze jest mówić wolniej i dopasować tempo swoich wypowiedzi do poziomu językowego uczniów.

Dużo miejsca poświęciliśmy temu, co zrobić, żeby nauczyciel był lepiej widoczny i słyszalny. Warto też, aby miał zewnętrzną kamerę, którą może poruszać i pokazywać realia, zamiast siebie – dzięki niej nauczycielowi łatwiej będzie zilustrować słownictwo i język. Jeśli nauczyciel posiada tylko wbudowaną kamerę, to może przesuwać przedmioty bliżej obiektywu, symulując ich powiększanie i pomniejszanie. Może również wyjść z pola widzenia kamery, a w zamian pokazywać uczniom małą przenośną tablicę lub kukiełki.

Nauczyciel powinien być również zawsze przygotowany na rozwiązywanie wszelkich problemów online. Gdy uczeń ma trudności techniczne, ważne jest, aby nauczyciel poznał podstawowe sposoby rozwiązywania tych problemów i miał tzw. plan B. Jeśli uczeń np. nie słyszy nauczyciela, to należy poprosić go o sprawdzenie ustawień mikrofonu lub zrestartowanie oprogramowania. Zawsze przemyśl przed lekcją, na jakie trudności możesz natrafić, aby je spokojnie i zdecydowanie rozwiązać, kiedy się pojawią. Bądź również gotowy na zmianę urządzenia, gdy powstaną problemy techniczne, np. na komputerze, którego używasz. Zastosuj w tym celu wybrane aplikacje na telefonie komórkowym (np. platformy: Zoom lub Teams), które umożliwią ci dalsze prowadzenie zajęć, pomimo trudności technicznych na komputerze.

Obejrzyj warsztat – [Jak zmienia się komunikacja podczas zdalnej edukacji?](#) – Monika Malinowska, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

3.2. Wyzwania dla nauczyciela języka obcego realizującego zajęcia w zakresie języka obcego oraz dla nauczyciela kształcenia zintegrowanego prowadzącego nauczanie języka obcego

Według obecnie obowiązującego *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli*⁴, języków obcych – obok filologów posiadających przygotowanie pedagogiczne – mogą również nauczać nauczyciele pracujący w przedszkolach i w klasach I–III szkół podstawowych, którzy posiadają kwalifikacje z języka obcego w stopniu co najmniej podstawowym – B2 (informacje umieszczone w załączniku do wyżej wymienionego rozporządzenia) oraz ukończyły studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny w zakresie wczesnego nauczania danego języka.

Coraz większa liczba nauczycieli I etapu edukacyjnego decyduje się na podniesienie kwalifikacji zawodowych i włączenie nauczania języka obcego do repertuaru swoich kwalifikacji i kompetencji.

Wydaje się, iż zarówno filolodzy, jak i nauczyciele nauczania zintegrowanego przygotowujący się do nauczania języka obcego będą mieli podobne kompetencje. Często jednak

⁴ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku*, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000356/O/D20170356.pdf>.

wyzwaniem dla specjalisty filologa – nauczyciela języka obcego – jest obszar działań pedagogicznych i kompetencje odpowiednie do potrzeb edukacji wczesnoszkolnej. Natomiast dla nauczyciela I etapu edukacyjnego – trudnością często staje się słabsza znajomość języka obcego lub brak umiejętności władania nim, a także mała wiedza z zakresu stosowania metod i technik pracy w kształceniu języka obcego. Nauczyciel nauczania zintegrowanego ma tę przewagę nad specjalistą filologiem, że może integrować treści, tematy, pojęcia nauczane w języku polskim z kształceniem języka obcego. Może wykorzystywać różne materiały edukacyjne, również te w języku polskim i wzbogacać je słownictwem w języku obcym. Takim przykładem są materiały opracowane w ramach projektu nauczania edukacji wczesnoszkolnej, „Zostań Noblistą”. Znajdują się w nich scenariusze zajęć, poradnik metodyczny, zeszyt pracy domowej, materiały edukacyjne na CD/DVD oraz filmy edukacyjne.

Materiały są dostępne na stronie internetowej projektu – [Zostań Noblistą](#) – Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. J. Korczaka w Warszawie oraz Ośrodek Rozwoju Edukacji

Najważniejsze jest to, żeby wybrane tematy były osadzone w bezpośredniej rzeczywistości dziecka. Z całą pewnością wyzwaniem dla nauczycieli języków obcych na I etapie edukacyjnym podczas edukacji zdalnej będzie motywowanie uczniów do wyrażania myśli w języku obcym oraz organizacja pracy na lekcji. Należy z wyczuciem podejść do tych trudności i wspólnie z uczniami oraz ich rodzicami wypracować formy pracy odpowiadające uczniom, a także umożliwiające nauczanie oraz uczenie się języka obcego i wspieranie rozwoju dziecka poprzez integrację treści językowych z treściami kształcenia.

Wyzwania – czy to natury pedagogicznej, czy językowej – stanowią przeszkodę w efektywnej pracy zarówno stacjonarnej, jak i zdalnej z uczniami. Warto więc pamiętać, iż dziecko ocenia swojego nauczyciela ze względu na jego charakter, postawę, osobowość – czy jest sympatyczny, rozmowny, uśmiechnięty i bezstronny wobec dzieci. Zazwyczaj nauczyciel języka angielskiego będący równocześnie nauczycielem innego języka obcego ma więcej wyrozumiałości na błędy językowe uczniów. Natomiast nauczyciel języka angielskiego, który jest filologiem, zwraca większą uwagę na poprawność językową. Nauczanie języka obcego oznacza, iż nauczyciel powinien być nastawiony przede wszystkim na proces twórczy (Janowski, 1998, s. 65), a skuteczność nauczania zależy od indywidualnych predyspozycji i możliwości uczniów oraz atmosfery w klasie. Powinna być również zapewniona podstawowa potrzeba uczniów – bezpieczeństwa. Można zatem powiedzieć, iż kompetencje merytoryczne nauczycieli bez zbudowanych relacji z uczniami na niewiele się przydadają. Zadaniem wszystkich nauczycieli jest stworzenie środowiska sprzyjającego rozwojowi wiedzy w sposób przewidywalny i przyswajalny przez uczniów.

Odpowiedzią na wyzwania czekające na wszystkich nauczycieli w związku z edukacją zdalną może być współpraca między nauczycielami, wymienianie się materiałami dydaktycznymi, podejmowanie krytycznej refleksji dotyczącej procesu kształcenia online.

Pojawiło się również wiele szkoleń i kursów e-Learningowych dotyczących wyzwań edukacji zdalnej organizowanych przez:

- Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu, który oferuje szkolenia między innymi z zakresu podnoszenia efektywności nauczania z zastosowaniem TIK oraz wykorzystania telefonu i tabletu w klasie;
- Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie oferuje wiele szkoleń, a wśród nich te z zakresu rozwijania kreatywności i postaw proinnowacyjnych uczniów z wykorzystaniem nowych technologii, czy też zastosowaniem aplikacji Microsoft Teams w pracy z uczniami;
- Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji w programie eTwinning: <https://etwinning.pl/kursy-internetowe/> oferuje między innymi te dotyczące pracy z narzędziami online, np.: Tydzień z appkami, Tydzień z Class Dojo, Tydzień z gamifikacją itp.

Na stronie eTwinning można również znaleźć inne materiały gotowe do pobrania lub przeczytania, a także informacje o webinarach i konferencjach online: <https://etwinning.pl/kategoria/edukacja-zdalna/>.

Wszystkie materiały, webinary, konferencje czy kursy eTwinning są darmowe, a po ukończeniu kursu uczestnik otrzymuje certyfikat, który uwzględnia się na potrzeby doskonalenia zawodowego nauczyciela.

Realizacja projektów eTwinning ze szkołami z innych krajów lub z Polski zachęca do współpracy między nauczycielami, planowania toku edukacyjnego (zgodnego z podstawą programową), wymiany myśli i doświadczeń oraz wzajemnego uczenia się. Jeśli ktoś jeszcze nie uczestniczył w projektach eTwinning, to powinien najpierw zapisać się na kurs związany z tą platformą poprzez powyższą wspomnianą stronę lub skontaktować się z ambasadorem eTwinning ze swojego regionu Polski (<https://etwinning.pl/aktualnosci/ambasadorzy-i-trenerzy-programu-etwinning-20212022>). Następnie należy zarejestrować się w europejskiej społeczności nauczycieli na <https://www.etwinning.net/> i wykorzystywać wraz ze swoimi uczniami platformę do uczenia się w każdej możliwej chwili.

4. Planowanie procesu dydaktycznego do realizacji w trybie zdalnym

Planowanie procesu dydaktycznego online różni się od planowania procesu dydaktycznego, gdy pracujemy stacjonarnie. Planując zajęcia, nauczyciel powinien pamiętać, aby:

- raz w tygodniu wysłać do uczniów i rodziców informację wraz z zadaniem podsumowującym poprzedni tydzień pracy oraz zapowiadający kolejny;
- odpowiadać na pytania i włączać się do rozmowy regularnie, jeśli korzysta z forum online do komunikacji z uczniami i rodzicami;
- wyznaczyć godziny konsultacji dla uczniów i rodziców w tygodniu;
- nagrać krótki film wyjaśniający trudności, jakie pojawiły się na lekcji;

- odsyłać w odpowiednim terminie prace uczniów, które zostały nadesłane;
- stworzyć miejsce dyskusji online dla uczniów i siebie.

Niektórzy nauczyciele zastanawiają się, które lekcje są lepsze – czy te wcześniej nagrane (webinary) dla uczniów, czy prowadzone na żywo online. Obydwa rozwiązania są dobre, ale tylko w drugim przypadku możemy się upewnić, że uczniowie na pewno uczestniczyli w lekcji. Zatem dla uczniów I etapu edukacyjnego preferowane jest drugie rozwiązanie. Natomiast nagrane wcześniej zajęcia lub komentarz do nich można też wysyłać uczniom. Pamiętajmy o tym, aby wideo miało czytelną i jasną nazwę oraz było łatwe do znalezienia dla uczniów i rodziców.

Jeśli chcesz stworzyć wideo, to możesz skorzystać z aplikacji: [Loom](#), [Screencast-o-matic](#) lub [Screencastify](#).

Niezależnie od tego, czy celem nauczyciela jest poprowadzenie lekcji online, czy nagranie jej na wideo, to powinien on nawiązywać kontakt z uczniami podczas zajęć, a swoje wypowiedzi przeplatać zabawą i interesującymi uczniów aktywnościami.

Cechy dobrej lekcji:

- jeden główny cel określający, co uczeń będzie potrafił zrobić do końca lekcji;
- kluczowe słownictwo z danego obszaru tematycznego, które będzie potrzebne uczniom;
- docelowe wyrażenia oraz zdania do wykorzystania przez uczniów w odpowiednim kontekście podczas realizacji zadania;
- stworzenie możliwości do ćwiczenia mówienia;
- materiały wizualne i dźwiękowe wspomagające lepsze rozumienie.

Jeśli planujesz lekcję, to zastanów się, jakie wizualne pomoce dydaktyczne włączysz do swojego harmonogramu zajęć. Wiele rekwizytów można znaleźć w swoim domu. W zależności od wieku uczniów – w przeprowadzaniu lekcji online – pomocne mogą być również nagrania audio. Piosenki i klipy wideo pomagają w poznaniu języka w sposób bardziej przyjazny uczniom. Pamiętaj, żeby wcześniej pobrać dany filmik lub audio na komputer, gdyż trudno przewidzieć, jaka jakość połączenia internetowego będzie podczas lekcji. W trakcie prowadzenia zajęć możesz na ekranie równocześnie odtworzyć przygotowane nagrania audio lub wideo.

Przykładowe strony internetowe do ćwiczeń języka obcego – do wykorzystania zarówno podczas zajęć online, jak i poza nimi:

[Learning Chocolate](#)

[Cookie](#)

[ABCYA](#)

[British Council LearnEnglish Kids](#)

[ESL-Galaxy](#)

[Games to learn](#)

[Starfall](#)

Linki do stron z materiałami dydaktycznymi do języków obcych nowożytnych – [ePodręczniki](#)

Jeśli planujesz lekcję, to powinieneś stworzyć jej pewien schemat, np. każdą rozpoczynać w ten sam sposób, aby uczniowie poczuli się bezpiecznie i wiedzieli, co w jej trakcie ich czeka. Zajęcia możesz rozpoczynać np. rozgrzewką językową, aby zawsze włączyć wszystkich uczniów, a następnie omówić pracę domową lub cele lekcji itd. Prostota i zastosowanie stałego schematu lekcji to klucz do sukcesu w kształceniu zdalnym uczniów klas I–III. Istotne jest zatem, aby projektować kształcenie online w taki sposób, aby uczniowie otrzymywali od nas jasne instrukcje. Nie należy wykorzystywać materiałów dydaktycznych z wielu źródeł, gdyż na lekcji są również uczniowie z różnym spektrum zaburzeń. Nie otrzymują oni już wsparcia ze strony nauczycieli czy asystenta klasowego i mogą mieć problem w zrozumieniu lekcji i zadań domowych. Ważny jest również czas, jaki dajemy uczniom na udzielenie odpowiedzi na nasze pytanie. Jeśli nauczyciel pracuje z uczniami na platformie online, to może ich poprosić, żeby podnosili „łapki” w górę, gdy już znają odpowiedź. Czas na przygotowanie odpowiedzi jest potrzebny wszystkim dzieciom – każdy z nas potrzebuje czasu na myślenie, zwłaszcza w języku obcym.

Nowoczesne technologie można również wykorzystać w celu zorganizowania odwróconej klasy (ang. *flipped classroom*), co pozwoli uczniom na wcześniejsze zapoznanie się z przygotowanym materiałem na lekcję, np. tekstem lub ćwiczeniem wymagającym słuchania. Na lekcji pozostanie wtedy więcej czasu na omówienie i ponowne przeczytanie, posłuchanie materiału językowego lub obejrzenie wideo. Odwrócona klasa polega na tym, że nauczyciel nie prezentuje danego materiału czy ćwiczeń językowych na lekcji – uczniowie zapoznają się z tekstami, nagraniami audio, wideo w domu. Dzięki temu mogą kilka razy obejrzeć dany filmik i zapoznać się z materiałem językowym w swoim tempie, jeśli tego potrzebują. To sprawia, że podczas lekcji czują się bardziej pewni siebie i gotowi są do aktywnego udziału w zajęciach.

Obejrzyj film – [The flipped classroom model](#)

Karty pracy oraz inne materiały dydaktyczne potrzebne do odwróconej klasy możesz wysłać uczniom jako linki lub jako kody QR (ang. *Quick Response*). Kody te stanowią pomost pomiędzy dwoma rzeczywistościami – zapewniają natychmiastowe przejście ze świata fizycznego do wirtualnego (np. odczytanie kodu w podręczniku za pomocą aplikacji). Ta prosta w obsłudze technologia cechuje się wielkim potencjałem edukacyjnym. Uczniowie mogą skanować kody za pomocą – aplikacji, np. [i-nigma](#), swoich telefonów lub tabletów, nawet z ekranu nauczyciela (z opcją dzielenia ekranu). Kody QR mogą być wykorzystane w celu (Moczydłowska, 2016):

- zapewnienia szybkiego dostępu do strony internetowej, Facebooka, wiki albo bloga;
- poszerzenia treści z podręcznika o aktualne fakty i informacje multimedialne;

- udostępnienia materiałów do nauki, obejrzenia filmików, odsłuchania plików;
- skierowania uczniów do ćwiczeń interaktywnych;
- sprawdzenia rozumienia tekstu (np. dzięki linkom do pytań);
- wideoprezentacji (ustnej lub pisemnej instrukcji);
- dostarczenia linku do dokumentu współtworzonego przez uczniów w chmurze;
- zakodowania odpowiedzi w kartach pracy;
- odwrócenia nauczania (ang. *flipped classroom*);
- przeprowadzenia ewaluacji (za pomocą linków do ankiet czy form głosowania);
- zapewnienia linku do multimedialnej wersji papierowego plakatu;
- promowania wydarzenia, akcji, konkursu;
- udostępnienia danych do logowania do szkolnej sieci Wi-Fi.

Wykorzystując kody QR, nauczyciel w łatwy sposób urozmaica zarówno swój warsztat pracy, jak i uczniów, którzy też mogą tworzyć swoje kody QR. Zajęcia dzięki temu stają się ciekawsze, a uczniowie bardziej zmotywowani do działania.

Jednakże wiele godzin spędzanych przed ekranami zdecydowanie nie sprzyja samopoczuciu dzieci. Brak ruchu sprzyja otyłości i depresji. Niektórym dzieciom trudno jest przesiedzieć całą lekcję lub dwie, mogą one potrzebować częstszych przerw. Należy więc uwzględniać przerwy w nauce śródlekcyjne, tzw. *brain breaks*. Jeśli planujemy zadania, na których uczeń powinien się skupić przez dłuższy okres czasu, wtedy powinniśmy przewidzieć czas na ćwiczenia fizyczne przed taką aktywnością. Powtarzane ćwiczenia fizyczne, mogą przyczynić się do poprawy koncentracji uczniów. Ćwiczenia fizyczne są jednym z najlepszych sposobów na zmniejszenie stresu i zapobieganie lękom. Można również zaproponować rodzicom umieszczenie komputera wyżej lub na takiej powierzchni, której wysokość można regulować – dzieciom łatwiej skupić się na zadaniach w pozycji stojącej.

Upewnijmy się również, że dzieci jedzą posiłki w trakcie przebywania w szkole. Nauczycielowi nauczania zintegrowanego oraz języka angielskiego łatwiej będzie zadbać o przerwy przeznaczone na jedzenie, niż nauczycielowi angielskiego, który ma tylko dwie 45-minutowe lekcje w tygodniu.

Różnicowanie prac domowych

Nauczanie zdalne to idealny moment do wypróbowania różnych sposobów różnicowania prac domowych. Zazwyczaj wszyscy uczniowie otrzymują taką samą pracę domową od nauczyciela. Taka praca domowa może nie być odpowiednia dla wszystkich uczniów, gdyż każdy jest inny, ma inne umiejętności językowe, potrzeby (w tym rozwojowe). Najważniejsza w zadaniu domowym jest jej jakość, nie ilość. Badania naukowe wskazują na to, iż w szkole podstawowej, zwłaszcza w klasach młodszych, nie można oczekiwać, że zadawanie prac domowych poprawi efektywność nauczania (*Education Endowment Foundation, EEF, 2017*). Najefektywniejsze wydają się być zadania domowe, które są kontynuacją pracy na lekcji, mają jasno określony cel, stymulują samodzielną pracę ucznia, są wykonywane samodzielnie,

w parze lub grupie oraz odpowiednio omawiane. Jaka więc jest najodpowiedniejsza forma pracy domowej oraz jak ją różnicować:

- krótka, ale nie odtwórcza;
- interesująca dla ucznia;
- na miarę możliwości ucznia;
- jest do wyboru!;
- uczeń może ją wykonać z kolegą/koleżanką z klasy;
- jest sprawdzana przez nauczyciela (musi mieć jasne kryteria).

Już w 1973 roku Bohdan Korzeniewski w swoim artykule – *Indywidualizacja nauki domowej* – radził zrezygnować z zadań utrwalających, mechanicznych i bezmyślnych ćwiczeń. Poprzez zadania domowe uczeń powinien patrzeć na materiał programowy z innej strony, wykazać własną inicjatywę, więcej korzystać z telewizji, prasy, radia, czasopism, książek, kontaktów z ludźmi. Autor podkreślił potrzebę indywidualizacji nauki domowej, pomocy uczniom słabszym, potrzebę rozwoju talentów i indywidualnych zainteresowań.

Czego może dotyczyć różnicowanie pracy domowych?

- typu pracy domowej i czasu poświęconego na jej wykonanie;
- jedni uczniowie mogą pracować nad materiałem wykraczającym poza program, a inni wracać do wcześniejszych zagadnień, nad którymi powinni jeszcze popracować;
- źródeł, z jakich korzystają uczniowie podczas samodzielnej nauki;
- każdy uczeń może wybrać sobie pracę domową z opcji danych przez nauczyciela, uczniowie mogą też zadawać sobie nawzajem prace domowe;
- nauczyciel może przygotować różnego rodzaju zadania na dany tydzień i pod każdym dniem tygodnia wypisać wszystkie. Uczeń wtedy może wybrać i zaznaczyć, co planuje zrobić i w jakim dniu.

Umożliwmy uczniom współdecydować o sposobach uczenia się i rodzajach wykonywanych prac domowych. Pozwoli to im zastanowić się nad własną nauką, zaplanować to, czego jeszcze chcą lub potrzebują się nauczyć. Są to umiejętności nie do przecenienia w całościowym uczeniu się. Jeśli uczniowie od początku swojej edukacji będą biernymi odbiorcami tego, co przekazuje im nauczyciel, wtedy zawsze będą mieli problem z samodzielną nauką.

5. Sztuka komunikacji z uczniami oraz podtrzymywania relacji przy ograniczonych możliwościach pracy stacjonarnej

Wzajemne działanie oraz budowanie relacji opartych na zaufaniu, szacunku, godności między uczniami a nauczycielem jest kluczowe i powinno zawsze przyświecać edukacji. Pozytywne relacje sprzyjają poczuciu bezpieczeństwa, procesom uczenia się oraz motywują do działania, bez nich nabywanie wiedzy przez człowieka nie byłoby możliwe (Sikorski, 2015, s. 49). Natomiast blokady komunikacyjne przyczyniają się do pogorszenia skuteczności

komunikowania się w szkole, mogą również wpłynąć na pogłębienie problemu, który stanie się przyczyną sytuacji kryzysowej.

Podstawą dobrych relacji jest skuteczna komunikacja. Staje się procesem zachodzącym nieustannie, świadomie i podświadomie poprzez słowa, gesty, mimikę, za pomocą których przekazujemy informacje. Również w pracy zdalnej werbalna i niewerbalna komunikacja ma ogromne znaczenie i powinna być naszym priorytetem. Jeśli nauczyciel skupiony jest jedynie na realizacji programu nauczania i na postępach uczniów, wtedy nie stworzy odpowiednich warunków do efektywnej nauki.

W cyfrowym świecie, w którym żyjemy, pracujemy i uczymy się, istnieje wiele sposobów komunikacji zarówno na zajęciach, jak i poza nimi, np. na platformie edukacyjnej, poprzez e-mail, na forach, czatach (np. [WhatsApp](#)), w grupach – np. na [Edmodo](#) lub [Google Classroom](#). Te kanały komunikacji dzięki pomocy rodziców są dostępne dla uczniów klas I–III. Uczniowie lubią korzystać z narzędzi online i dzielić się informacją, robią to w sposób naturalny. Wykorzystywanie narzędzi takich jak np. [Padlet](#) i oznaczanie postów gwiazdkami, ich komentowanie czy zadawanie pytań pod nimi należy również do kompetencji komunikacyjnych. Przede wszystkim na aplikacji Padlet całość materiałów znajduje się w jednym miejscu – mogą mieć do niej dostęp zarówno rodzice, jak i dzieci. Zakładając konto w tej aplikacji, należy jedynie stworzyć hasło, aby treści były prywatne.

Obejrzyj film instruktażowy – [Padlet – Wirtualna tablica korkowa](#)

Wykorzystanie [Popplet-u](#) również wpłynie pozytywnie na komunikację z uczniami.

Obejrzyj film instruktażowy – [Jak korzystać z aplikacji Popplet?](#) – Barbary Muszyńskiej

Możesz również stworzyć ankiety dla uczniów, np. na [Google Forms](#) lub [Survey Monkey](#) albo na [Mentimeter](#) (na bieżąco w klasie). Twórcze korzystanie z narzędzi online z pewnością może przyczynić się do budowania prawdziwych relacji.

Obejrzyj film instruktażowy – [Jak korzystać z Mentimeter w klasie](#) – Barbary Muszyńskiej

Prawdziwym wyzwaniem dla wielu nauczycieli staje się podtrzymywanie komunikacji w warunkach pracy zdalnej z uczniami klas młodszych, chociażby dlatego, iż nie wszystkich uczniów można zobaczyć na kamerze w tym samym czasie. Część uczniów ma wyłączone kamery, tak więc nie wiadomo – kto słucha nauczyciela, kto go rozumie, a kto zajmuje się czymś innym. Dlatego właśnie prowadząc lekcję zdalną, należy przestrzegać kilku ważnych zasad:

- 1) przemyślmy przed zajęciami, co chcemy uczniom przekazać na lekcji;
- 2) przygotujmy to, co chcemy powiedzieć – możemy zapisać sobie tekst na kartce, żeby było łatwiej przekazać uczniom jasną informację w języku obcym;

- 3) pamiętajmy – mniej znaczy więcej – nie obciążajmy uczniów wieloma informacjami; postarajmy się również słuchać, co mają do powiedzenia;
- 4) regularnie sprawdzajmy, czy uczniowie zrozumieli, co do nich powiedzieliśmy, czy wiedzą, co chcemy im przekazać, np. pytając – „Czy teraz będziemy robić ...?” (jeśli tak, „dajcie łapki w górę” itp.);
- 5) bądźmy cierpliwi i uprzejmi dla uczniów, którzy nie nadążają nad tym, o czym mówimy; wykorzystujmy czat na platformie do wspierania tego, o czym mówimy; jak coś wyjaśniamy – napiszmy to w skrócie na czacie; przyzwyczajmy uczniów do korzystania z czatu podczas lekcji.

Istotne jest, żeby nauczyciel komunikując się z uczniami, korzystał z języka akceptacji (Gordon, 2010, s. 35). Często zaproszenie do rozmowy i aktywne słuchanie to recepta na dobre relacje i udaną komunikację. Uczeń, który jest prawdziwie wysłuchany, będzie również chciał słuchać, co mówi nauczyciel, gdyż wie, że ich rozmowa opiera się na wzajemnym zrozumieniu i szacunku. Dlatego dobrym pomysłem również podczas pracy zdalnej wydaje się zarezerwowanie indywidualnego czasu dla uczniów i spędzenie chwili na rozmowie. Naturalnie nie ze wszystkimi uczniami uda nam się porozmawiać natychmiast, można zrobić zapisy na indywidualne rozmowy online lub samemu je wyznaczyć.

6. Komunikacja i współpraca z rodzicami i ich współdziałanie w rozwijaniu kompetencji językowych

W proces edukacji zaangażowani są nie tylko nauczyciele i uczniowie, ale również rodzice. Komunikacja i współpraca pomiędzy nauczycielami a rodzicami polega na wspólnym realizowaniu działań, które przyczyniają się do osiągnięcia określonych celów, do tworzenia odpornych inicjatyw, do powstawania nowych rozwiązań. Dzięki temu szkoła staje się miejscem, w którym wszyscy dbają o jak najwyższy poziom jej oddziaływań (Szempruch, 2009). Aby współpraca przebiegała pomyślnie, konieczne jest wzajemne zaufanie, określenie wspólnych celów i wartości oraz życzliwość i pomoc. Współpraca powinna być partnerska, a podejmowane czynności oparte na współdziałaniu i podmiotowości. Dobre relacje między nauczycielami a rodzicami z pewnością sprzyjają prawidłowemu i wszechstronnemu rozwojowi dzieci. Korzyści wynikające ze współpracy rodziców z nauczycielami (Kozubska, 2004, s. 314–315) to:

- 1) pogłębienie wiedzy nauczycieli o uczniach, ich rodzinach, o wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz napotykanym przez rodziców problemach;
- 2) umożliwienie rodzicom uzyskanie bądź poszerzenie wiedzy i umiejętności pedagogicznych, psychologicznych i socjologicznych; dostarczenie rodzicom informacji o nauczycielach, funkcjonowaniu szkoły, zachowaniu ich dzieci w środowisku szkolnym;
- 3) ograniczenie wzajemnego negatywnego nastawienia, nieufności, a umożliwienie wyjaśniania nieporozumień, podnoszenie autorytetu rodziców i nauczycieli;
- 4) umożliwienie zbliżenia społeczno-emocjonalnego sprzyjającego postawom tolerancji, wyrozumiałości, wzajemnej pomocy;

- 5) umożliwienie większego udziału rodziców w konstruowaniu różnorodnych programów szkolnych, a dzięki temu powstaniu poczucia współodpowiedzialności rodziców;
- 6) zwiększenie świadomości pedagogicznej rodziców w tworzeniu właściwej atmosfery wychowawczej w domu i w szkole;
- 7) nawiązanie relacji o charakterze osobowym jako niezbędny krok do upodmiotowienia wzajemnych relacji;
- 8) współdziałanie rodziców i nauczycieli umożliwia szerzenie idei współpracy międzyludzkiej i rozwijanie tych umiejętności u uczniów. To z kolei sprzyja wyższym osiągnięciom dydaktycznym, wyższej aktywności pozalekcyjnej i zaangażowaniu w życie klasy;
- 9) umożliwienie wzajemnej pomocy w sytuacjach, gdy rodzina albo szkoła nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć napotykanymi trudnościami;
- 10) przyczynienie się do humanizacji i demokratyzacji relacji edukacyjnych.

Można powiedzieć, iż bez współpracy między nauczycielami a rodzicami szkoła nie jest w stanie wywiązać się ze swoich zadań dydaktyczno-wychowawczych. Niemniej jednak, należy podkreślić, aby współpraca między nauczycielami a rodzicami się powiodła, rodzice muszą wykazywać gotowość do dialogu. To nauczyciel powinien przyjąć rolę lidera i zainicjować kontakty z rodzicami oraz zaproponować różne formy wsparcia. Współpraca nauczycieli i rodziców powinna uwzględniać obopólną i sprawną wymianę informacji, wzajemną pomoc oraz wspólne działania. Szybka i rzetelna wymiana informacji między obydwoma podmiotami, zwłaszcza w sytuacji pracy zdalnej, wydaje się być kluczowa.

Nauczyciel może przygotować informację dla rodziców mówiącą o tym, jak mogą pomóc swojemu dziecku w nauce języka obcego w domu. Taka informacja może zawierać następujące treści:

- ćwiczcie słownictwo z dzieckiem po lekcji, ale nie tylko; możecie nazywać wraz z dzieckiem przedmioty w jego pokoju;
- sporządźcie listę zakupów w języku obcym;
- nazywajcie produkty spożywcze w języku obcym podczas zakupów w sklepie;
- wykorzystajcie różne obrazki, wspólnie nazywajcie, co widzicie na obrazku; w tym celu możesz również wykorzystać karty obrazkowe;
- czytajcie lub słuchajcie wspólnie książeczki w języku obcym (wiele jest dostępnych w internecie z nagraniami audio); poproś dziecko, aby wskazywało różne przedmioty na obrazkach, np. „Gdzie jest ...?”; po jakimś czasie zachęć dziecko, by samo wypowiedziało dane słowo, pytając np.: „Co to jest?”; słuchanie opowiadań sprawi, że dziecko przyzwyczai się do dźwięków i rytmu języka obcego.

Edukacja zdalna w klasach I–III w naturalny sposób sprawia, iż rodzice i nauczyciele muszą ze sobą współpracować, zwłaszcza w kwestii organizowania zajęć online. Rodzice są niezbędni, do zorganizowania stanowiska do nauki dla swoich dzieci, uruchomienia komputera, platformy, na której odbywają się zajęcia, sprawdzenia łącza internetowego.

Podczas edukacji zdalnej dobrym pomysłem jest zasugerowanie rodzicom określonych działań (przygotowanie dla nich odpowiednich materiałów dydaktycznych), dzięki którym mogliby pomóc swoim dzieciom w nauce języka obcego poprzez, np.:

- wspólne słuchanie piosenek, rymowanek, oglądanie bajek w języku obcym – powtarzanie zapamiętanych zwrotów, słówek, uczenie się tekstów piosenek; rozmowę o bajce i jej bohaterach;
- zachęcanie dziecka do komunikowania się w języku obcym pomimo popełniania błędów; docenianie starań i wysiłków dziecka;
- systematyczną pracę z dzieckiem nad językiem obcym; schemat wypracowany z dzieckiem;
- powtarzanie słówek, zwrotów językowych, np. na [Quizlet](#) lub w formie quizów na [Kahoot](#) lub [LearningApps](#) (przygotowanych wcześniej przez nauczyciela); w tym przypadku, znajomość języka obcego przez rodziców nie jest konieczna; warta uwagi jest aplikacja Quizlet – można ją też zaproponować rodzicom dzieci cudzoziemskich w celu przygotowywania własnych quizów utrwalających język i wyrażenia językowe, które byłyby tłumaczone na ich język ojczysty; wymaga to większego zaangażowania tej grupy rodziców, ale często są oni chętni pomóc dziecku uczyć się kolejnego języka;
- wspólne czytanie książeczek obcojęzycznych dostosowanych do wieku i umiejętności językowych dzieci (jeśli rodzic zna dany język obcy);
- asystowanie dziecku przy robieniu pracy domowej; wspieramy – nie wyręczamy;
- ustalenie stałej pory dnia przeznaczonej na naukę języka obcego; krótki czas ćwiczeń językowych, około 15 minut;
- wyznaczenie regularnych konsultacji z nauczycielem;
- wykorzystywanie zestawu zabaw i gier od nauczyciela, np.:

BINGO

Gra w bingo na powtórzenie słownictwa. Wersja z liczbami, kolorami, literami alfabetu, zwierzętami itp. Taką grę można również przygotować samodzielnie. Gra w Bingo wymaga dwojga dzieci lub dziecka i rodzica.

Instrukcja

[Jak zagrać w Bingo?](#)

[How to play Bingo](#)

OBCOJĘZyczne NAZWY

Przyjrzyjcie się produktom, jakie macie w domu. Na ilu z nich są angielskie nazwy? Co oznaczają? Czy są podobne do polskich?

GRA Z ALFABETEM

Losowo wybieramy literę alfabetu i wraz z dzieckiem odnajdujemy nazwę zwierzęcia, zabawki lub np. jakiegoś przedmiotu w pokoju zaczynającego się na wylosowaną literę. Mogą to być też różne wyrazy, nie muszą pochodzić z jednej kategorii.

I-SPY

To zabawa, w której podobnie jak w grze z alfabetem, posłużą nam litery. Następnie na zmianę z dzieckiem mówimy „*I spy something beginning with ...*” i druga osoba musi zgadnąć, co to za przedmiot. Przedmioty powinny znajdować się w zasięgu wzroku.

FISZKI

Możecie wspólnie zrobić fiszki (np. na jednej stronie obrazek, a na drugiej słowo w języku obcym) i grać w Memory (spośród wielu kart położonych na stole odwracamy dwie karty i staramy się je do siebie dopasować).

PLAKATY

Wspólne stworzenie plakatu z użyciem słówek i wyrażzeń z lekcji. Plakat można powiesić na ścianie i dodawać do niego słówka z kolejnych lekcji.

ZABAWNE ZDANIA

Przygotujcie listę czasowników, rzeczowników i przymiotników na kartkach. Wybierając je losowo, budujcie zabawne zdania.

Wszelkie działania rodziców i nauczycieli powinny mieć na celu wzmocnienie w dziecku poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości.

7. Rola włączania rodziców, uczniów i nauczycieli w edukację społeczno-emocjonalną

Edukacja społeczno-emocjonalna (ang. *Social and Emotional Learning SEL*) zazwyczaj kojarzy nam się z nauczycielami wychowawcami, pedagogami bądź psychologami, a nie z kształceniem językowym. Nauczyciel języka obcego nie powinien traktować tej formy pracy z uczniami jak dodatkowego obciążenia. Edukacja zdalna jest niezwykle wymagającą formą kształcenia dla wszystkich uczniów, zarówno tych z trudnościami w uczeniu się, z niepełnosprawnościami, jak i tych dobrze radzących sobie zazwyczaj w szkole. Pozostawanie w domu bez kontaktów społecznych odciska na wszystkich dodatkowo piętno. Zarówno dorośli, jak i dzieci potrzebują umiejętności społeczno-emocjonalnych, aby odnosić sukcesy w szkole oraz w życiu. Umiejętności te pomagają im zbudować pewność siebie, zrozumieć swoje słabsze i mocniejsze strony, współpracować z innymi, rozwijać więzi oraz podejmować lepsze decyzje. Jeśli dzieci dobrze czują się psychicznie i emocjonalnie, to są też lepiej przygotowane do podejmowania wyzwań każdego dnia. Poza tym wiele z tych rzeczy i tak już robimy na zajęciach z dziećmi, o czym można przeczytać poniżej.

Oto kilka praktycznych wskazówek, w jaki sposób włączyć edukację społeczno-emocjonalną do lekcji z języka obcego:

- a) Jedną z prostych i pozytywnych strategii, którą można wprowadzić podczas lekcji, jest rozpoczynanie zajęć od powitań. Kiedy sprawdzasz listę obecności, zaproponuj różne

formy powitań. Uczniowie sami powinni je wybrać, mogą np. pomachać ręką, „zrobić żółwika”, ukłonić się albo „dać łapkę w górę” lub zrobić znak serca dłońmi. Zainicjujmy je na lekcjach.

- b) Organizujemy spotkania klasowe – np. jako spotkanie poranne raz w tygodniu przed lekcją języka obcego. Spotkanie nie musi być długie. Najczęściej i tak jesteśmy chwilę wcześniej przed ekranem monitora, przed rozpoczęciem swojej lekcji. Celem spotkania klasowego może być wzajemna inspiracja, pomoc w rozwiązywaniu problemów i wspólne planowanie wydarzeń klasowych. Stworzenie takiej przestrzeni dla społeczności klasy może pomóc w promowaniu pozytywnej atmosfery akceptacji dla wszystkich dzieci.
- c) Wykorzystujemy prace plastyczne – sztuka może być potężnym sposobem na ukierunkowanie umiejętności społecznych i emocjonalnych. Stworzenie autokolażu może pomóc dzieciom rozwinąć lepszą świadomość samego siebie. Malowanie i rysowanie mogą służyć jako pozytywne strategie radzenia sobie ze stresem. Istnieje wiele możliwości łączenia nauki ze sztuką i obcowania dzięki niej z językiem obcym. Wykorzystajmy to – pamiętajmy jednak, iż prace plastyczne powinny być wykonywane poza czasem lekcji językowych.
- d) Rozmawiamy o emocjach – lekcje języka obcego nadają się do tego idealnie, gdyż zawsze pojawia się temat naszego samopoczucia lub innej osoby, np. w czytanim przez nas opowiadaniu. Taka umiejętność może być wpleciona w literaturę, gdy mówimy o uczuciach i potrzebach bohaterów opowiadania. Dodatkowo, bądźmy otwarci na tematy radzenia sobie z własnymi emocjami i podawajmy uczniom różne rozwiązania w danej sytuacji. Możemy to robić właśnie na naszych porannych spotkaniach.
- e) Zachęcajmy uczniów do pozytywnego myślenia o sobie – poprzez pochwały i pokazywanie im, jakie postępy robią, wyzwalamy w nich wiarę we własne możliwości. Zachęcajmy również uczniów do oceniania własnych postępów w nauce i do wnioskowania – jak wiele już się nauczyli, a co mają jeszcze do zrobienia. To wpłynie na realną ocenę siebie oraz podniesienie poczucia własnej wartości.
- f) Doceniajmy różnorodność i inność każdego ucznia – poświęcajmy trochę czasu uczniom, aby te różnorodności zauważyć w klasie. Każdy uczeń jest inny – nie powinno to być trudne. Dodatkowo normą w klasach szkolnych stają się uczniowie z zagranicy, dlatego na potencjał tej różnorodności również powinniśmy zwracać uwagę. Dzieci muszą usłyszeć, zobaczyć, omówić i zrozumieć, że są częścią większej społeczności w naszym kraju i na całym świecie. Wczesne dyskusje na temat różnorodności mogą pomóc w promowaniu tolerancji, akceptacji i integracji wszystkich.
- g) Zachęcajmy do refleksji i oceny własnych postępów – szczególnie po wykonaniu przez uczniów określonego zadania lub projektu. Jest to krytyczna umiejętność SEL, która może być wykorzystana w całym programie nauczania, np. w matematyce, czytaniu, pisaniu, naukach przyrodniczych, historii i innych.

- h) Zachęcajmy do życzliwości – promujmy bezinteresowność i małe akty dobroci. Oczywiście łatwiej o nie, gdy wszyscy znajdują się w szkole, ale również online uczniowie mogą sobie wzajemnie pomagać lub robić dla siebie coś dobrego. Jeśli zajęcia odbywają się w szkole, to możemy zaproponować uczniom, aby na kartkach napisali pochwały, gdy zauważą jakiś miły lub pomocny gest ze strony koleżanek i kolegów. Kartki można umieszczać do wyznaczonego kosza i raz w miesiącu jedną z nich losować, aby przyznać wybranej osobie niewielką nagrodę. Małe akty dobroci można również umieszczać na tablicy ogłoszeń, aby każdy mógł je zobaczyć. Oczywiście nikt nie oczekuje za nie nagrody, ale miło jest zostać zauważonym i wyróżnionym.

8. Rola nauczyciela i sposoby motywowania ucznia w trybie pracy zdalnej

Jako nauczyciele zastanawiamy się, w jaki sposób motywować uczniów do nauki w domu podczas nauki zdalnej. Nawet w przypadku rodzin, które posiadają dostęp do internetu i komputery, istnieją jeszcze inne znaczące wyzwania w edukacji zdalnej, takie jak motywacja uczniów i trudności ze zrozumieniem instrukcji na lekcji. Jednakże najważniejszym aspektem nauki online jest motywacja. To ona jest powszechnie akceptowana przez nauczycieli i badaczy jako jeden z kluczowych czynników, który może mieć wpływ na tempo i sukces nauki języków obcych. Istnieje wiele aspektów, które mogą wpływać na motywację uczniów podczas nauki online, takich jak właściwa prezentacja treści przez nauczyciela, sztuka oceniania, relacje między nauczycielem a uczniami, uznanie i zrozumienie uczniów.

W celu zaangażowania i zmotywowania uczniów oraz zadbania o odpowiedni, jasny przepływ informacji należy pamiętać o pewnych zasadach. Oto kilka z nich:

- 1) Zapewnienie struktury i harmonogramu lekcji – trzymanie się stałego planu zapewnia stabilność, której dzieci potrzebują. Kiedy oczekiwania są ustalone, istnieje większe prawdopodobieństwo, że zostaną spełnione;
- 2) Eksperymentowanie z różnymi metodami – np. jeśli uczeń zмага się z czytaniem książeczki w języku angielskim, to przemieńmy ją na audiobook lub stwórzmy pary, w których uczniowie będą czytać i pomagać sobie nawzajem;
- 3) Stworzenie specjalnych okazji – zaproponujmy dzieciom ciekawą aktywność. Zaplanujmy wirtualną imprezę klasową, wspólny taniec w aplikacji Zoom, wieczór filmowy (zaproponuj kilka filmów do wyboru przez uczniów);
- 4) Pokazywanie postępów – użyjmy kalendarza lub innej pomocy, aby uczniowie mogli zobaczyć, ile osiągnęli, a ile jeszcze zostało do zrobienia. Przy tej okazji można też wspólnie ustalać cele do samodzielnej nauki;
- 5) Powiązanie nauczanych treści z prawdziwym życiem – poprzez specjalne aplikacje, filmiki, pracę metodą projektów, rozwiązywanie problemów, nawiążmy do tego, o czym mówimy w klasie lub do tego, co nas otacza;

- 6) Przekazywanie informacji zwrotnej uczniom – jest procesem nawet łatwiejszym online, gdyż mamy więcej czasu na zastanowienie się, co powiedzieć. Swój feedback możemy nagrać jako plik audio lub wideo albo napisać. Do feedbacku i komentarzy można dołączyć obrazy lub wideo w celu wsparcia ucznia w nauce;

Obejrzyj film instruktażowy – [Jak stworzyć video feedback, wykorzystując Screencast.com](#) – Barbary Muszyńskiej

- 7) Motywowanie uczniów do słuchania poprzez losowe wywoływanie ich imion lub poprzez rzucanie wirtualną kostką decydowanie o kolejności zadań do wykonania, czy też mierzenie czasu na wykonanie zadania itp. Wszystko to można zrobić na wiele sposobów: np. otworzyć na swoim ekranie komputera [Classroom Screen](#), który dostarcza nam różnych opcji, takich jak rzucanie kostką, ustawienie limitu czasu na wykonanie zadania (uczniowie widzą na swoich ekranach, ile czasu upłynęło). Można także ustawić – wiadomość powitalną dla uczniów, napisać instrukcję do ćwiczenia widoczną dla nich cały czas w trakcie wykonywania zadania, tryb pracy (obrazek sugerujący pracę w ciszy) oraz kody QR, które uczniowie mogą zeskanować swoimi telefonami lub tabletami i uruchomić stronę internetową oraz przejść do danego ćwiczenia.

Obejrzyj film instruktażowy – Jak korzystać z [Classroom Screen](#) – Barbary Muszyńskiej

- 8) Tworzenie cotygodniowej wiadomości wideo w języku obcym dla uczniów, w której zapytasz ich – jak się czują, co robią – zaproponujesz jakiś filmik do obejrzenia i powiesz, że porozmawiacie o nim na kolejnej lekcji. Wideo do obejrzenia możemy zamieścić na głównej stronie platformy, jakiej używamy z uczniami, np. w aplikacjach Padlet lub Teams. Jest to jeden ze sposobów budowania relacji z uczniami i pokazania, że zależy ci na ich nauce i dobrostanie.
- 9) Zachęcanie uczniów do używania języka w celu opowiadania o własnych doświadczeniach oraz sytuacjach z życia codziennego – dzielenia się tym, jak mijają im dni, co robią, jak się czują. Rozmowę możemy rozpocząć od zadawania pytań, np.: *How are you today?, Do you like this story?, What did you eat for breakfast today?, Do you play any games at home?, What games do you play?, Who else plays these games?* itd.
- 10) Przygotowanie przez uczniów krótkiej prezentacji lub wstępu do dyskusji – zaangażujemy ich w lekcje i poprosimy, żeby opracowali na początek lekcji coś na wybrany temat, jako wstęp do pracy na danej lekcji.
- 11) Wykorzystanie gamifikacji w kształceniu językowym – dzięki organizacji procesu edukacyjnego w sposób wzorowany na grach, implementacji obecnych w grach mechanizmów motywacyjnych i strategicznych systemów organizacji pracy, zwiększymy zaangażowanie uczniów na zajęciach i zmotywujemy ich do działania. Gamifikacja umożliwi wyznaczanie celów krótkoterminowych i długoterminowych oraz prostych, przejrzystych reguł działania i oceniania, a także informacji zwrotnej o postępach

uczniów. Uczniowie pracujący w takim trybie cenią sobie możliwość wyboru różnych opcji oraz samodzielność myślenia i działania. System gamifikacji pozwala na wyznaczenie zadań o różnych stopniach trudności i umiejętności językowych. Wtedy każdy może pracować na swoim poziomie znajomości języka obcego. Gamifikacja należy do metod aktywizujących, które są bliskie upodobaniom uczniów znających i lubiących grać w gry komputerowe. Wyzwała ona pozytywne emocje u uczniów, zwiększa ich zaangażowanie i można ją stosować od pierwszej klasy szkoły podstawowej.

Gamifikacja powinna spełniać kilka warunków:

- realizować wcześniej założone cele,
- wykorzystywać mechanizmy znane z gier, takie jak nagradzanie, dostarczanie informacji zwrotnej oraz nieoczekiwanych i zaskakujących wydarzeń,
- dawać satysfakcję z wykonywanych zadań,
- dotyczyć tematyki z prawdziwego życia,
- zwiększać motywację do nauki języka obcego.

Uczniowie uczący się poprzez gamifikację podejmują rozmaite wyzwania, w zależności od gry mogą też rywalizować z rówieśnikami. Przede wszystkim uczą się nowych rzeczy bez wysiłku, łączą fakty, wyciągają wnioski oraz nabierają pewności siebie.

- 12) Stworzenie wspólnie z uczniami zasad współdziałania i zaprezentowanie ich w formie krótkich komunikatów i obrazków, których przykładowa treść jest przedstawiona poniżej:

- połącz się i pozostań w zasięgu,
- bądź częścią grupy na wybranym komunikatorze,
- mów śmiało, zadawaj pytania,
- utrzymuj kontakt – rozmawiaj z kolegami i koleżankami z klasy,
- przestrzegaj godzin planu lekcji, zawsze łącz się o wyznaczonej godzinie,
- myśl pozytywnie, ze wszystkim sobie świetnie poradzisz.

Ważne, żeby zasady były wypracowane wspólnie z uczniami i wszyscy wzięli odpowiedzialność za proces uczenia się.

9. Motywacja nauczyciela

Wiele mówi się na temat motywacji i motywowania uczniów, a zdecydowanie mniej o motywacji nauczycieli. Nawet oni sami czasami pomijają znaczenie swojej motywacji w zawodzie. A przecież jest ściśle związana z motywacją uczniów. Zmotywowani do nauczania nauczyciele mogą wyzwalać motywację uczniów do nauki. Nauczyciele mogą mieć zatem dobry lub zły wpływ na uczniów. Jeśli jednak są zmotywowani, na pewno wpływ ten będzie bardziej pozytywny.

Naukowcy określili już niektóre z wyzwań, przed którymi stanęli nauczyciele podczas pandemii – począwszy od ograniczenia wysokiej jakości interakcji z uczniami aż po brak wsparcia i wyzwania związane z technologią. Podczas pandemii nauczyciele musieli w bardzo krótkim czasie nauczyć się pracować z uczniami w środowisku wirtualnym, podnieść swoje kompetencje technologiczne i zmierzyć się z wyzwaniami codziennej rzeczywistości w pracy zdalnej. W normalnej sytuacji można by oczekiwać, że uczenie się nowych umiejętności dydaktycznych zwiększy motywację nauczycieli.

Jednak presja pandemii w wielu przypadkach uniemożliwiła nauczycielom czerpanie radości z procesu uczenia się. Dla niektórych było to trudne, ale inspirujące doświadczenie, a dla innych pełne frustracji, gdyż nauczyciele byli poddawani presji, by nauczyć się czegoś nowego w krótkim czasie. Praca stacjonarna z uczniami pozwalała nauczycielom na sprawdzenie podczas zajęć, czy uczniowie rozumieją poznane zagadnienia, gdyż zadawali pytania i odpowiadali na nie. W wirtualnej rzeczywistości takie czynności jak: udostępnianie ekranu oraz jednocześnie oglądanie uczniów, odpowiadanie na pytania, np. na czacie, w trakcie prowadzenia lekcji, włączanie i wyłączenie wideo i mikrofonu – mogą stać się stresującym wyzwaniem – szczególnie dla osób, dla których nauczanie online to zupełnie nowe doświadczenie. Nauczyciele muszą również poświęcić więcej czasu na dostosowanie swoich materiałów do pracy online z uczniami i pamiętać przy tym o motywowaniu i angażowaniu uczniów w proces uczenia się. Nie możemy jednak zapominać o motywacji nauczycieli. Zarówno szkoły, jak i organy prowadzące, centra doskonalenia nauczycieli, powinny zapewniać nauczycielom wsparcie, ponieważ wykonują oni pracę w warunkach trudnych. Istotne jest również, aby nauczyciele koncentrowali się na swoim dobrym samopoczuciu, dbali o nie oraz byli usatysfakcjonowani z wykonywanego zawodu.

Rozdział III

1. Dostosowanie nauczania do trybu hybrydowego oraz zdalnego

Różnice w organizacji i sposobie realizacji nauczania

Kluczowym czynnikiem różniącym uczenie się w trybie hybrydowym od uczenia się zdalnego są relacje międzyludzkie. W środowisku nauki mieszanej, nauczanie online ma uzupełniać zajęcia w klasie. Dodatkowe zasoby, takie jak filmy wideo, artykuły, podcasty i inne, mają na celu wzbogacenie zajęć indywidualnych i pogłębienie doświadczenia uczenia się. Z drugiej strony, w zdalnym środowisku, nauka online ma zastąpić element zajęć indywidualnych. Materiał dzielony asynchronicznie jest uważany za część głównego toku nauki. Materiał online jest alternatywą dla materiału realizowanego osobiście i ma na celu stworzenie elastycznego doświadczenia uczenia się albo – jak w przypadku pandemii – staje się koniecznością.

Hybrydowe uczenie się angażuje w tym samym czasie zarówno uczniów uczęszczających na zajęcia stacjonarnie, jak i wirtualnie. Metoda ta łączy w sobie metody synchroniczne, a także asynchroniczne w celu stworzenia elastycznego środowiska uczenia się. Uczniowie powinni angażować się we własne uczenie w czasie wolnym od zajęć stacjonarnych, czy to poprzez indywidualną naukę, czy też dyskusje online. Zawartość asynchronicznego czasu zajęć jest prezentowana w medium, które pozwala uczniowi angażować się w treści w dowolnym momencie. Korzyści płynące z hybrydowego uczenia się:

- elastyczne podejście do uczenia się,
- możliwość komunikacji synchronicznej,
- efektywniejsze wykorzystanie zasobów.

Jak zorganizować sobie czas pracy w kształceniu zdalnym?

Jeśli to możliwe, wykorzystaj czas spędzony z uczniami na ćwiczenia aktywizujące, komunikacyjne, burzę mózgów i zajęcia w grupach. Wasze spotkania można nagrywać, aby uczniowie wrócili do wcześniej omawianych zagadnień i powtórzyli materiał językowy z danej lekcji. Dodatkowo powinniście korzystać z prostego narzędzia, takiego jak np. Padlet, gdzie możecie dodawać materiały z danej lekcji, aby zawsze były dostępne dla uczniów.

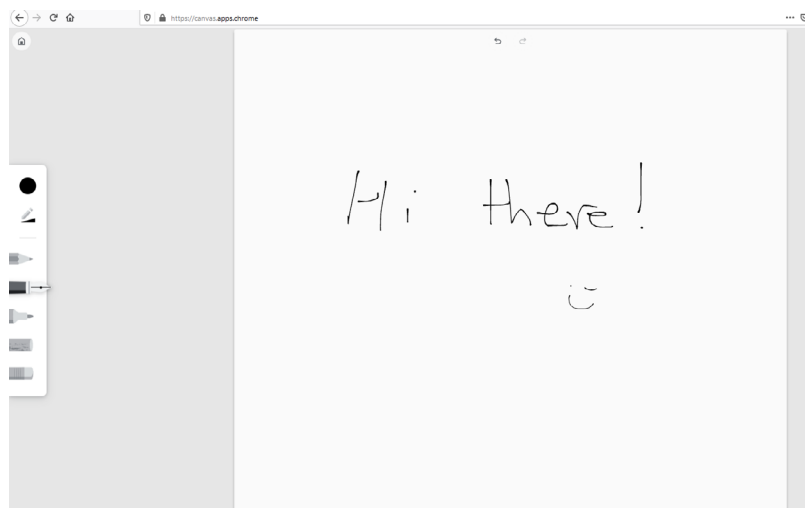
Przebieg lekcji online nie musi odzwierciedlać schematu lekcji stacjonarnej. Raczej trudno prowadzić lekcję zdalną w taki sam sposób, jak prowadzi się lekcję stacjonarnie. Jeśli damy uczniom – zwłaszcza drugiej i trzeciej klasy – jasne instrukcje, to powinni korzystać z platformy kształcenia bez żadnych problemów. Z tych samych instrukcji mogą również korzystać rodzice naszych uczniów. Aby uczniowie zapamiętali nasze instrukcje, dajmy im

je na piśmie – najlepiej dołączmy do niego obrazki, ikonki, które będą im podpowiadały, w co i kiedy kliknąć.

Śmiało można powiedzieć, iż poziom kompetencji informatycznych uczniów (nawet z klas młodszych) często przewyższa kompetencje nauczycieli. Zazwyczaj dotyczy to sprawnego posługiwania się różnymi aplikacjami lub kanałem YouTube, co również możemy wykorzystać w nauce zdalnej oraz samodzielnej uczniów, nawet gdy wrócimy do szkół. Natomiast uczniowie często mają problem z posługiwaniem się komputerem i klawiaturą, z którą nie mają do czynienia, gdy obsługują telefon lub tablet. W tym celu możemy polecić uczniom strony, na których nauka posługiwania się klawiaturą jest połączona zarówno z zabawą, jak i nauką języka angielskiego. Do jednej z takich stron należy [ABCYA](#) – można na niej znaleźć [Keyboard ZOO 1](#) oraz [Keyboard ZOO 2](#), dzięki którym uczniowie poćwiczą swoje umiejętności posługiwania się klawiaturą.

Uczniowie mogą również nie być świadomi tego, jak hałas w tle wpływa na jakość prowadzonej lekcji, ani tego, co i jak głośno słyszą przez mikrofon podczas zdalnej lekcji. W celu uświadomienia im tego można wykorzystać prezentację [My Quiet Space](#), dzięki której rozpoczniecie dyskusję na ten temat i przyczyni się ona do wyższej jakości prowadzenia zajęć online.

Jeśli chodzi o dostępne tablice online, to istnieje kilka takich opcji, np. wystarczy skorzystać ze strony <https://canvas.apps.chrome/>, podzielić swój ekran i pisać na nim – to takie proste.

Zdjęcie 1. Tablica w aplikacji Canvas

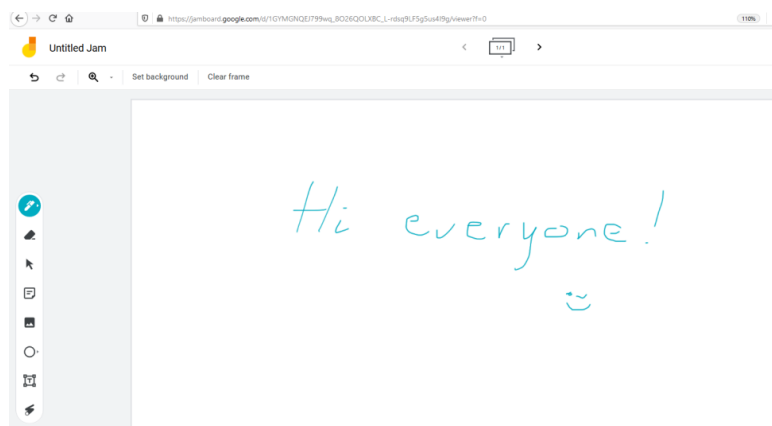
Źródło: Zbiory własne

Ta prosta aplikacja oferuje kilka opcji pióra, różne kolory i gumkę. Doskonale nadaje się do urządzeń z ekranem dotykowym i jest obsługiwana w przypadku ekranów bezdotykowych. Jej najlepszą zaletą może być brak wielu funkcji, gdyż dzięki temu jest łatwa w użyciu.

Ponadto automatycznie zapisuje nasze tablice do ponownego użycia lub pobrania jako obraz, które możemy później zamieścić, np. na klasowym Padlecie.

Tablicę w aplikacji Jamboard – podobnie jak tę zamieszczoną powyżej – uruchamiamy na stronie <https://jamboard.google.com> i jest gotowa do użycia.

Zdjęcie 2. Tablica w aplikacji Jamboard

Źródło: Zbiory własne

Z aplikacji możemy korzystać za darmo na dowolnym urządzeniu. Tworzy ona tablice, które są bardzo podobne do slajdów. Możemy dodawać notatki (ang. *sticky notes*), rysunki, obrazy, tekst i wiele innych. Łatwo je przesuwać po ekranie. Następnie możemy również udostępnić naszą tablicę i pozwolić innym pracować z nami jednocześnie. Jeśli nie chcemy pisać za pomocą pióra, to jest tam też świetna opcja bezdotykowa.

Jamboard to aplikacja, którą również uczniowie mogą pobrać na swoje komputery ze sklepu Play. Co ważne – z tej tablicy mogą korzystać wszyscy uczniowie w tym samym czasie i widzieć, kto i co na niej pisze.

Obejrzyj film instruktażowy – [Jamboard w edukacji](#)

2. Zasady pracy zdalnej z uczniami

Nauka na odległość to zupełnie inne medium nauczania i uczenia się. Wszyscy uczestnicy tego procesu potrzebują wsparcia, aby nauczyć się skutecznie angażować w uczenie się w wirtualnej przestrzeni.

Ważne jest, aby od samego początku wykształcić w uczniach dobre nawyki i stworzyć powtarzający się schemat lekcji i porozmawiać o tym, jak co działa. W tym celu, nauczyciel powinien wyznaczyć zasady pracy na lekcji zdalnej z uczniami, gdyż będą się one różnić od

tych obowiązujących w nauce stacjonarnej w szkole. Poniżej przedstawiono proponowane komunikaty:

- upewnij się, że komputer jest podłączony do gniazda elektrycznego;
- wycisz mikrofon, jeśli nie mówisz;
- włącz kamerę tak, żeby cię było widać;
- znajdź sobie ciche miejsce do nauki;
- usiądź prosto na krześle; ubierz się;
- „podnieś łapkę w górę”, jeśli chcesz coś powiedzieć;
- jeśli mówisz, staraj się to robić wyraźnie i głośno;
- bądź uprzejmy i wyrozumiały dla innych.

Niemniej jednak same zasady nie wystarczą. Z pewnością to nauczyciel przygotowuje i organizuje pracę zdalną uczniów, ale powinien również stworzyć przestrzeń do wzajemnej wymiany myśli na temat zorganizowanej pracy w środowisku wirtualnym. Powinien pozwolić uczniom wypowiedzieć się oraz dać im szansę na współtworzenie tego, jak ma wyglądać uczenie się online. Komunikacja jest bardzo ważna, gdy pracuje się zdalnie. Nauczyciel powinien regularnie pytać uczniów o ich potrzeby i być gotowy zareagować na ich obawy, ale też i pomysły.

3. Organizacja i przebieg lekcji online

Poniżej przedstawiono kilka sposobów nietypowej pracy zdalnej z uczniami.

3.1. SOLE – ang. *Self Organized Learning Environment* – samoorganizujące się środowisko nauki (odpowiednie dla II lub III klasy szkoły podstawowej)

SOLE może być wykorzystywane w szkole lub w edukacji zdalnej jako przestrzeń do nauki dla uczniów. W szkole można wydzielić osobne pomieszczenie, w którym znajdą się komputery rozmieszczone w różnych miejscach w klasie. Pośrodku sali można ustawić pufy do siedzenia, na ścianie zawiesić ekran. W przypadku pracy zdalnej byłby to wirtualny pokój – być może ze specjalnymi pokojami, w których małe grupki uczniów mogłyby się spotykać i dyskutować o wspólnej pracy.

Obejrzyj – [prezentację wideo](#) – Barbary Muszyńskiej z konferencji otwarcia *Modelowej Szkoły Ćwiczeń*, podczas której wspomniany został temat SOLE (ang. *Self Organized Learning Environment*), a dowiesz się więcej

Elementy potrzebne do rozpoczęcia SOLE:

- (wirtualna) klasa;
- stabilne i bezpieczne łącze internetowe;
- współpraca między uczniami (w małych grupach, ale również pomiędzy nimi; uczniowie mogą też pracować indywidualnie);

- motywowanie przez nauczyciela (babcie) do wyszukiwania informacji zwrotnych oraz pomoc w rozwijaniu umiejętności językowych;
- sylabus Wielkich Pytań (czyli takich, na które nie ma łatwej odpowiedzi lub nie ma ich wcale; pytania, które zachęcają raczej do myślenia – również w języku polskim – niż do znajdowania łatwych odpowiedzi).

Przykłady Wielkich Pytań dla uczniów:

- Czy wspólna praca jest lepsza niż praca samodzielna?
- Co jest cięższe – ciemne czy jasne?
- Co nas uszczęśliwia?
- Czy jesteśmy dobrzy, czy źli?
- Czy żaba wie, że jest żabą?
- Dlaczego powinniśmy czytać?
- Czy przyjaciele online są naprawdę przyjaciółmi?
- Dlaczego ptaki śpiewają?
- Dlaczego zużywamy wodę?

Nie chodzi o to, aby sprawić, by uczniowie się uczyli, a o to, aby pozwolić im na samodzielną naukę i odkrywanie świata. Nauka w SOLE powinna być napędzana przez odkrywanie, dzielenie się i spontaniczne działania.

Sugata Mitra

Szkolne zajęcia w chmurze (SOLE) polegają na:

- 1) Zadaniu wielkiego pytania;
- 2) Dociekaniu uczniów;
- 3) Feedbacku – krytycznym spojrzeniu na udzielone odpowiedzi oraz na dyskusji na temat pracy uczniów i tego, co zrobiliby inaczej następnym razem.

Planując organizację zajęć SOLE, powinniśmy wziąć pod uwagę kilka aspektów:

- czas (około jednej godziny na zajęcia);
- wyjaśnić uczniom, czym jest lekcja SOLE i czym różni się od tradycyjnych zajęć;
- podkreślić, że chodzi o samodzielne uczenie się i że naszą rolą będzie głównie przyglądanie się pracy uczniów;
- podzielić uczniów na małe grupy, w każdej grupie wybrać pomocnika, którego zadaniem będzie organizowanie pracy oraz rozwiązywanie problemów;
- zadać Wielkie Pytanie w języku obcym (możesz to sam zrobić lub inna osoba, której pytanie masz nagrane i odtworzyć je na dużym ekranie);
- dać uczniom około 40 minut na wyszukanie odpowiedzi online; poprosić ich, aby robili notatki (mogą być po polsku), rysunki – tak, aby mogli później wyjaśnić, jakie informacje odnaleźli na dany temat;

Nie można zmusić kogoś do słuchania, ale można wzbudzić ciekawość i przykuć czyjąś uwagę. W ten sposób właśnie SOLE daje możliwość prawdziwego, głębokiego uczenia się.

Więcej informacji na ten temat znajdziesz w wybranych poniżej źródłach:

- <https://www.theschoolinthecloud.org>;
- Mitra Sugata, *The School in the Cloud: The Emerging Future of Learning*, Corwin Teaching Essentials, 2019;
- Muszyńska Barbara, Papaja Katarzyna, *Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe, Content and Language Integrated Learning, CLIL, Wprowadzenie*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 2019, s. 90–92.

3.2. Piłka Blooma (ang. *Bloom's Ball*)

Jest to znakomity pomysł, dzięki któremu uczniowie mogą pracować samodzielnie lub w parach, odpowiadając na pytania niższego i wyższego rzędu, i przechodzić przez poziomy myślenia według taksonomii Blooma – od wiedzy do syntezy. Najczęściej uczniowie pracują indywidualnie nad początkowymi zadaniami wymagającymi myślenia niższego rzędu i potem przechodzą do pracy w parach, w trójkach do zadań wymagających współpracy oraz procesów myślenia wyższego rzędu.

Piłkę Blooma tworzy się na podstawie przeczytanego tekstu, opowiadania, baśni itp. Pytania/zadania do wykonania piłki można modyfikować w zależności od umiejętności i potrzeb grupy oraz ich zaawansowania językowego. Każdy uczeń może pracować na swoim poziomie języka obcego. Jeśli mamy w grupie uczniów, którzy już dobrze władają językiem obcym (np. z rodzin mieszanych lub powracających z zagranicy), to uczniowie ci mogą wykorzystać swoje umiejętności językowe do pracy nad projektem oraz pomagać innym uczniom.

Nad Piłką Blooma można pracować podczas lekcji lub poza lekcjami – wtedy uczniowie pracujący w parach, łączą się ze sobą tak, jak w przypadku każdego innego projektu, jaki realizujemy w szkole.

Do wykonania projektu będziemy potrzebowali 12 boków piłki. Template strony jest dostępny pod [tym linkiem](#). Powinniśmy poprosić uczniów, aby ponumerowali każdą stronę piłki od 1 do 12. Wtedy będą wiedzieli, na które pytanie już odpowiedzieli, a na które jeszcze nie. Poniższe zdjęcia przedstawiają przykładowe Piłki Blooma wykonane przez uczniów.

Oto przykładowe instrukcje dla uczniów na stworzenie dwunastu stron Piłki Blooma:

1) Wiedza

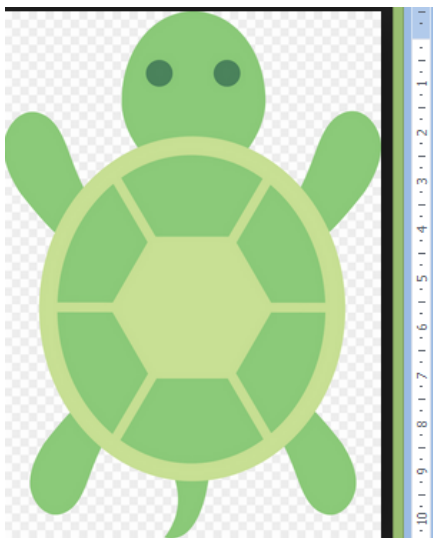
Napisz tytuł i autora książki/opowiadania, które przeczytałeś.

Na dole napisz swoje imię (lub imiona członków grupy) i datę.

2) Wiedza

Opisz ciekawe fakty o autorze książki.

- 3) Wiedza
Kto, co, kiedy, gdzie, jak...?
Opisz.
- 4) Rozumienie
Opowiedz swoimi słowami...
Podsumuj.
- 5) Zastosowanie
Jaki jest... przykład...?
W jaki sposób... jest związane z...?
Dlaczego... jest ważne?
- 6) Analiza
Jakie są części lub cechy...?
- 7) Analiza
Pogrupuj według...
- 8) Analiza
Wykonaj szkic/rysunek...
Napisz – np. wiersz obrazkowy nawiązujący do opowiadania. Jest to wiersz w kształcie obrazka, o którym piszemy. Poniższe zdjęcie przedstawia obrazek żółwia oraz wiersz napisany w kształcie żółwia, o żółwiu.

oto jest
jest jest jest
nasz żółw żółwy żółwy
który nie mówi
żadnych
oto on słów i nie posiada klów   oto on
oto on   boi się psów wtedy się chowa   oto on
oto on   do skorupy i przypomina miskę zupy   oto on
nie w głowie mu wtedy wyglupy gdy idziemy
na zakupy a on nie może zrobić kupy ups
często pod ziemią lądjuje gdy się zakopuje
lecz my wiemy że on blefuje i cuduje
wie że się nie otruje gdy się zamuruje
on u nas pasuje bo tu nie haruje
jest lepskim żółwiem greckim
oto on   to go cechuje i opisuje hej   oto on
oto on   hej hej hej hej hej   oto on
oto on   hej   oto on
oto on   hej   oto on
j

Zdjęcie 3. Obrazek żółwia

Źródło: Zbiory własne

- 9) Synteza
Jakie pomysły można dodać do...?
- 10) Synteza
W jaki sposób stworzyłbyś/zaprojektowałbyś nowy...?
Co mogłoby się wydarzyć, gdybyś połączył...?

11) Ewaluacja

Ułóż następujące... w kolejności...

12) Ewaluacja

Czy zgadzasz się z...?

Co sądzisz o...?

Pracę uczniów przy tworzeniu Piłki Blooma można dowolnie modyfikować. Każda grupa uczniów może pracować nad innym opowiadaniem, tak aby prezentacje Piłek Blooma były tym bardziej ciekawe. Oczywiście dobrze byłoby zorganizować prezentacje stacjonarnie w klasie.

3.3. Lapbooki (ang. *Lapbooks*)

Lapbooki są kolejną formą samodzielnego uczenia się i pracy częściowo na lekcji, a częściowo w domu. Ta forma aktywności pomaga uczniom wziąć odpowiedzialność za to, czego się uczą w danym czasie. Lapbooki to swojego rodzaju teczki tematyczne, w których uczniowie umieszczają różne materiały, rysunki, słownictwo, otwierane, ruchome okienka itp. Lapbook może składać się z elementów wybranych przez ucznia. Aby lapbook spełniał swój cel i służył uczniowi jako samopomoc w nauce oraz do powtórzenia materiału – musi być dla niego czymś osobistym. Najlepiej miejscem, w którym uczeń sam zdecyduje o tym, które słowa w nim zapisze, które rysunki do niego dołączy oraz – czy dołączy do niego coś, o czym nie było mowy na zajęciach. Każdy lapbook powinien wyglądać inaczej, nie musi być przygotowany tylko według instrukcji nauczyciela.

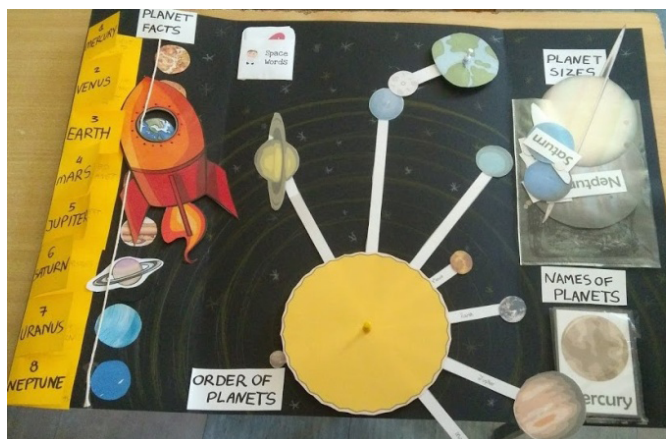
Do stworzenia lapbooka każdy uczeń będzie potrzebował teczki papierowej, papieru kolorowego, kleju i kredek.

Podczas tworzenia lapbooka dzieci uczą się zarówno pisania, układania zdań, czytania, planowania, jak i projektowania. Można powiedzieć, że lapbook to taka wizualna notatka. Jeśli planujemy rozpocząć pracę online z uczniami nad lapbookami, to wcześniej odtworzymy im np. krótki film pokazujący, czym są lapbooki i jak je zrobić. Powinniśmy również dać jasne instrukcje dotyczące tworzenia lapbooków, ale też wspólnie z dziećmi wypracować inne opcje ich robienia.

Dzięki wyszukiwaniu oraz organizowaniu informacji, zadawaniu przy tym pytań i zaciekawieniu – podobnie jak w powyżej opisanych projektach – dziecko otwiera się na świat, treści stają się bardziej realne, rozwija się myślenie oraz język.

Oczywiście lapbooki mogą być również wykonane przez nauczyciela, ale jest to bardzo czasochłonne. Można je następnie udostępnić uczniom, np. podczas pracy na stacjach stolikowych w klasie. Warto pamiętać, że jeśli mamy w lapbookach elementy, po których można pisać, to powinny być one zalaminowane – aby można było ścierać to, co uczniowie napiszą. Poniższe zdjęcia przedstawiają przykładowe lapbooki stworzone przez moich studentów dla uczniów:

Zdjęcie 5. Przykładowy lapbook

Źródło: Zbiory własne

Zdjęcie 6. Przykładowy lapbook

Źródło: Zbiory własne

3.4. Europejski Dzień Języków (ang. *European Day of Languages*)

Europejski Dzień Języków Obcych obchodzony jest 26 września każdego roku od 2001 roku z inicjatywy Rady Europy i we współpracy z Komisją Europejską. Rada Europy – w przekonaniu, że różnorodność językowa stanowi narzędzie, dzięki któremu możliwe jest osiągnięcie większego wzajemnego zrozumienia pomiędzy poszczególnymi kulturami oraz uświadomienie sobie, że różnorodność językowa stanowi kluczowy czynnik bogatego dziedzictwa kulturowego naszego kontynentu – podejmuje starania mające na celu promowanie wielojęzyczności na terenie całej Europy ([Oficjalna strona EDJ](#)).

Udział w tym wydarzeniu może być dla uczniów okazją do innego, szerszego spojrzenia na naukę języków obcych oraz do zaprezentowania wspólnego projektu, czy też do wzięcia udziału w przygotowanych wydarzeniach z tej okazji.

Na stronie EDJ znajduje się wiele ciekawych materiałów, można np.:

- znaleźć [Quiz językowy](#) w języku polskim dla uczniów;
- sprawdzić, [co mówią zwierzęta w różnych językach](#);
- zaangażować się i startować z klasą w konkursie na [projekt graficzny koszulki](#) na dany rok EDJ.

4. Sposoby realizacji kształcenia językowego z uwzględnieniem celów językowych obejmujących rozwijanie poszczególnych sprawności językowych

Kształcenie językowe wymaga rozwijania zarówno umiejętności receptywnych, biernych (słuchanie i czytanie), jak i produktywnych (mówienie i pisanie). W odniesieniu do nauki słownictwa, powinniśmy pamiętać, iż nauka znaczenia danego słowa (rozpoznawania, rozumienia) wymaga więcej czasu niż nauka jego ustnej formy. Dlatego też w trakcie budowania zasobu słownikowego uczniów powinniśmy tworzyć nowy zestaw słownikowy na starym, czyli już znanym i rozumianym materiale językowym (na tzw. uprzedniej wiedzy ucznia). Skąd wiadomo, że uczniowie już znają i rozumieją dane słowa, zwroty? Możemy dowiedzieć się o tym, sprawdzając rozumienie ze słuchu nowo wprowadzanego materiału językowego. Istnieje na to wiele sposobów, a jest to jednocześnie często pomijany etap lekcji. Nauczyciele prezentują słownictwo, a potem niejednokrotnie przechodzą od razu do etapu, w którym uczniowie natychmiast powtarzają dane słowa lub wyrażenia (często nie rozumiejąc ich dokładnego znaczenia). Jest to ważna kwestia – jeśli dzieci będą powtarzać dane elementy językowe lub wykonywać jakieś zadania bez zrozumienia, to proces uczenia nie będzie miał miejsca (Rokoszewska, 2009, s. 264). Poniżej przedstawionych jest więc kilka sposobów na sprawdzenie rozumienia ze słuchu u uczniów:

- 1) Zadanie pytania wymagającego odpowiedzi: Tak lub Nie (*Yes/No question*);
Gdy chcemy sprawdzić, czy uczniowie rozumieją, możemy np. nazwać dany przedmiot, tak jak on się nazywa lub podać błędne określenie i poprosić uczniów o zakomunikowanie, czy się z tym zgadzają (*Yes*), czy też nie (*No*);
- 2) Kciuki w górę lub kciuki w dół;
Jeśli pracujesz nad tekstem/opowiadaniem itp., możesz umówić się z uczniami na sygnał, którego będą używali, gdy czegoś nie rozumieją. Nawet w trakcie opowiadania uczeń może zareagować, podnosząc rękę z kciukiem w dół, żeby dać nauczycielowi znać, że nie rozumie, o czym jest opowiadanie. Nauczyciel może też zapytać uczniów, czy wszystko jest dla nich jasne i poprosić o kciuki w górę bądź kciuki w dół. Pamiętajmy, że dziecko powie nam, że czegoś nie rozumie jedynie wtedy, gdy mamy zbudowane dobre relacje w klasie i panuje w niej wzajemne zaufanie. W przeciwnym razie ta metoda nie zadziała.

- 3) W kształceniu zdalnym można wykorzystać różne aplikacje, takie jak [Mentimeter](#), [Padlet](#) lub [Kahoot](#) w celu sprawdzenia rozumienia ze słuchu, poprzez przygotowanie pytań wymagających odpowiedzi szczegółowych lub krótkich (Tak/Nie).
- 4) Rozumienie można również sprawdzać poprzez zadawanie uczniom pytań, np.: *Can you see it?, Are they painting now?, Is it a dog?, Who lives in this house?*;
- 5) Nauczyciel może również zadawać pytania lub wydawać polecenia dotyczące uczniów, np.: *Show me your shoes, Would you like a red crayon to finish your picture?, Do you like tomatoes?, Do you have any brothers or sisters?*;
- 6) Dobrym sposobem sprawdzenia rozumienia ze słuchu jest również dyktando obrazkowe (ang. *drawing dictation*) – mówimy to, co uczniowie mają narysować. Innym sposobem jest również poproszenie uczniów, aby dyktowali sobie nawzajem, co widzą na obrazku (np. uczniowie otrzymują od nauczyciela kartkę A4 przedzieloną na pół – zarówno na jej górnej, jak i dolnej połowie narysowany jest sznur na pranie. Uczniowie mają narysować i pokolorować pranie na sznurze na górnej połowie kartki, a następnie opisać koledze to, co narysowali – na koniec sprawdzić, czy mają to samo).
- 7) W sytuacji kształcenia stacjonarnego, gdy mamy dobre relacje z grupą i uczniowie nie wstydzą się powiedzieć, że czegoś nie rozumieją lub potrzebują pomocy, można również wykorzystać tzw. *Polish hand*. Jest to po prostu odrysowana na tablicy ręka (np. ucznia) – w trakcie lekcji uczniowie mogą podbiec, dotknąć jej, aby uzyskać wsparcie od nauczyciela. Co prawda, wtedy nauczyciel nie sprawdza rozumienia uczniów, tylko sami uczniowie zgłaszają, że nie rozumieją. Jednak pomysł na pewno wart jest opisanie, gdyż sprawdza się znakomicie. Zapewnia poczucie bezpieczeństwa uczniom z klas I–III, którzy zwłaszcza na początku edukacji języka obcego mogą się czuć nieśmieleni.

Jeśli chodzi o umiejętność czytania i pisanie, to powinniśmy pamiętać o tym, iż nie rozwija się ona u uczniów w sposób naturalny. Zdecydowany nacisk naszych działań w klasach I–II powinien iść w kierunku komunikacji oraz rozwijania umiejętności słuchania i mówienia u uczniów. Czynniki, które wpływają na rozwój czytania i pisanie to pierwszy język uczniów i doświadczenia z tym związane (Rokoszewska, 2009, s. 265). Rozwój czytania i pisanie można wspierać w sposób formalny – podczas lekcji z uczniami – lub nieformalny, poza lekcjami. Podczas zajęć do nauki czytania i pisanie w języku obcym można wykorzystać rutyny klasowe, takie jak wypełnianie tablic z pogodą, obchodzenie urodzin itp. Rzadko zdarza się, żeby nauczyciele w polskich szkołach czy przedszkolach uczyli dzieci czytania w języku angielskim w sposób formalny – tak jak to bywa w krajach anglojęzycznych, np. przy wykorzystaniu phonics. Nauczyciele polegają raczej na umiejętności globalnego czytania, osiągniętej przez uczniów.

Umiejętności językowe można rozwijać u uczniów poprzez proponowanie im wybranych zadań online. Należy jednak pamiętać, że to dzięki interakcji uczniowie przechodzą z częściowego do pełniejszego rozumienia języka. Poniżej przedstawionych jest kilka pomysłów do realizacji z uczniami wspomagających ich sprawności receptywne i produktywne.

4.1. Sprawności receptywne

Słuchanie:

- a) można [osłuchać się ze słownictwem](#) (podzielone jest tematycznie) – wybrać język angielski lub niemiecki;
- b) można wybrać [gry](#) posortowane tematycznie i pograć w nie dla przyjemności;
- c) strona zawiera [11 lekcji wideo](#) dla dzieci.

Słuchanie i czytanie:

- a) można wybrać [kilka rodzajów zadań](#) w różnych językach – ćwiczenia usprawniają słuchanie, rozumienie ze słuchu i czytanie;
- b) można wybrać dowolne [ćwiczenie](#) przygotowane przez innych nauczycieli, rozwijające umiejętność słuchania, rozumienia ze słuchu i czytania;
- c) na stronie znajduje się wiele [gier Memory](#), w które uczniowie mogą pograć;
- d) na tej [stronie](#) dzieci mogą nauczyć się zasad czytania, a tym samym pisania w języku angielskim;
- e) nauka czytania przez zabawę – można wybrać odpowiadającą nam [stronę](#) z grami i zabawami;
- f) na tej stronie można czytać całe [opowiadania](#) dla dzieci w języku angielskim, a na tej [stronie](#) posłuchać i poczytać opowiadania w języku angielskim.

4.2. Sprawności produktywne

Mówienie:

- a) na tej stronie można [nagrywać swój głos](#), mówiąc słówka (podzielone tematycznie) w wybranych przez ucznia językach – angielskim lub niemieckim;
- b) na tej stronie znajduje się wiele [gier](#), w których można powtarzać słownictwo na głos podczas gry.

Pisanie:

- a) można wybrać dowolne [gry](#) do nauki literowania i pograć w nie dla przyjemności;
- b) na tej stronie znajduje się wiele [gier](#) (*Labelling Games*) przeznaczonych do nauki słownictwa oraz pisania.

Poniżej przedstawione są typy zadań rozwijających umiejętności językowe uczniów, jakie można z nimi realizować, pracując zdalnie.

4.3. Adaptacja książeczek i opowiadań

Ta forma pracy z uczniami włącza wszystkie umiejętności językowe uczniów.

Wybermy odpowiednie opowiadanie. Przygotujmy ćwiczenia angażujące uczniów przed czytaniem, w jego trakcie i po nim.

Przykłady ćwiczeń przed czytaniem:

- napisz kilka tzw. słów kluczy z opowiadania i zapytaj uczniów o ich przypuszczenia – o czym może być opowiadanie; pomysły zapisz na wirtualnej tablicy lub na czacie;
- pokaż okładkę książeczki lub wybierz kilka obrazków z opowiadania i poproś uczniów o powiedzenie – o czym może być opowiadanie;
- pokaż uczniom obrazki z książki i poproś ich o ułożenie w przewidywanej przez nich kolejności wydarzeń.

Przykłady ćwiczeń w trakcie czytania:

Podczas pierwszego czytania pozwólmy dzieciom cieszyć się opowiadaniem – możemy wspomagać się obrazkami, mimiką, pacynkami, efektami dźwiękowymi, tak aby pomóc dzieciom w lepszym zrozumieniu opowiadania.

Podczas drugiego czytania możemy wprowadzić różne ćwiczenia:

- a) zrób pauzę w pewnych momentach w tekście:
  - zadaj dzieciom pytania;
  - zapytaj uczniów, jakie będzie następne słowo (oczywiście powinno to być słowo kluczowe dla opowiadania);
  - poproś uczniów kolejno, aby włączyli kamerę w komputerze i pokazali za pomocą swojej mimiki oraz ciała, jakie będzie następne słowo;
  - poproś uczniów o udzielenie odpowiedzi, czy sprawdziły się ich przewidywania dotyczące opowiadania;
- b) wybierz powtarzalne zdania z opowiadania oraz odpowiednie do powtarzania chórem i poproś uczniów o włączenie mikrofonów na swoim komputerze oraz wspólne powtarzanie; zaproponuj również robienie efektów dźwiękowych, takich jak wiatr, pukanie do drzwi i in.;
- c) powiedz uczniom, iż za każdym razem, jak usłyszą powtarzające się słowa w opowiadaniu – np. *Run, run, as fast as you can! You can't catch me – I'm the gingerbread man!* – mają biec w miejscu;
- d) wybierz opowiadanie – czytając je, podkreślaj intonacją słowa, do których uczniowie znają synonimy, a następnie poproś uczniów o ich powiedzenie, np.: *There was an **OLD** king.* Uczniowie mówią – **YOUNG** itd. W tym ćwiczeniu uczniowie mogą również zamieniać jedno słowo na drugie, np. *He eats **BANANAS** for lunch.* Uczniowie mówią np. – **SNAKES** itd.

Przykłady ćwiczeń po czytaniu:

- możemy zadać kilka pytań sprawdzających rozumienie opowiadania;
- jeśli uczniowie już potrafią czytać, możemy dać im kilka zdań z opowiadania w przypadkowej kolejności i poprosić o ułożenie w odpowiedniej;
- możemy pokazać uczniom część opowiadania z brakującymi słowami (muszą to być kluczowe słowa) i poprosić ich o napisanie na czacie, jakie to według nich są słowa;
- możemy również pokazać uczniom treść opowiadania z błędami dotyczącymi wydarzeń i prosić ich o poprawienie błędów w opowiadaniu.

Na koniec lekcji możemy poprosić uczniów, aby spróbowali w domu stworzyć inne zakończenie opowiadania, narysować go i podpisać. Następnie zdjęcie swojej pracy uczniowie mogą wysłać (z pomocą rodziców) do nauczyciela, który może pokazać prace uczniów na kolejnej lekcji zdalnej. Uczniowie, którzy woleliby bardziej artystyczne zadanie, mogą np. zaprojektować okładkę opowiadania, wymyślić jego tytuł albo stworzyć do niego muzykę. Z kolei uczniowie znający dosyć dobrze lub bardzo dobrze język obcy, mogliby napisać kontynuację opowiadania.

4.4. Słuchanie i reagowanie

Poniżej opisana seria ćwiczeń pozwala na sprawdzenie rozumienia ze słuchu. Uczniowie, którzy przez większość dnia podczas lekcji zdalnych siedzą przy biurkach, potrzebują ruchu.

Oto kilka ćwiczeń możliwych do zrealizowania z uczniami:

a) Wykonaj działania! – *Do the actions!*

Polega na dawaniu instrukcji uczniom, np. *Walk! Jump! Stand on one leg!* itp. Instrukcje można nieco utrudnić, dodając np. *Jump three times!* itp. Dobrze byłoby, gdyby uczniowie włączyli kamerki, wtedy ćwiczenie będzie miało dla nich wszystkich inny, bardziej osobisty wymiar – będzie dużo zabawy!

b) Pokaż mi... – *Show me...*

Wybermy przedmioty, które uczniowie mogą mieć w domu – w swoim zasięgu. Wymieńmy je, a następnie poprośmy, aby uczniowie pokazali nam je na kamerce, np. – *Show me a red crayon. Show me a teddy.* Możesz zachęcić uczniów, aby to oni prosili innych o pokazanie konkretnej rzeczy. Taka zabawa powinna zbliżyć uczniów do siebie podczas pandemii i nauki zdalnej oraz zmotywować ich do używania różnych słów oraz poznawania nowych. Na pewno zdarzy się tak, że uczeń wskaże jakiś przedmiot, którego nazwy nie zna – wtedy będzie musiał je poznać.

c) Dotknij... – *Touch...*

Zabawa ta polega na wydawaniu instrukcji dzieciom, np. – *Touch your nose! Touch something blue/red/green!* itp.

d) Wstań lub usiądź – *Stand up or Sit down*

Pokaż kartę obrazkową na ekranie, np. żółtą kaczkę.

Powiedz – *The duck is yellow.*

Jeśli nasze zdanie jest zgodne z obrazkiem, to uczniowie siedzą na krzesłach. Jeśli nasze zdanie nie jest zgodne z obrazkiem, to uczniowie wstają z krzesel.

e) Zamknij oczy i wyobraź sobie... – *Close your eyes and imagine...*

Ćwiczenie relaksacyjne: poprośmy uczniów, aby usiedli wygodnie i zamknęli oczy oraz wyobrazili sobie to, co mówisz. Włączmy delikatną muzykę w tle i zacznijmy mówić łagodnym głosem, np. – *It's a sunny, hot day. You are on holiday with your family. You want to buy some ice-cream. What flavour do you choose? You hear the birds and a dog barking* itd. Na koniec poprośmy uczniów, aby powiedzieli, co sobie wyobrazili. Jeśli chcą – mogą to również narysować po lekcjach.

4.5. Prace twórcze (*arts & crafts*)

Tworzenie prac tematycznych przez uczniów to świetny sposób na wspieranie wszystkich umiejętności językowych. Zajęcia z wykorzystaniem *arts & crafts* są przyjemne i wciągające oraz pomagają nam tworzyć pomocne pozytywne skojarzenia z nauką języka obcego, ale również dają dzieciom chwilę wytchnienia poza ekranem komputera. Wprawdzie pracując zdalnie, nie możemy przygotować materiałów wcześniej, jednak możemy poprosić o pomoc rodziców. Większość pracy dziecka, polegającej np. na kolorowaniu, powinna być wykonana w domu po zakończonych lekcjach. Podczas lekcji przygotowujemy wstęp. Używamy odpowiedniego słownictwa, wydając instrukcje. Pewne słowa takie jak: *scissors, pen, glue, pencil, crayons, aintbrush, glitter, bin, paper, card* itp. na pewno będą się powtarzały na naszych lekcjach.

Ustalamy, co trzeba zrobić. Piszemy jasną instrukcję dla uczniów i rodziców, a następnie rozpoczynamy pracę, którą dzieci kończą w domu i potem z pomocą rodziców mogą do nas przesłać. Po zebraniu prac możemy zrobić wirtualną galerię prac uczniów, a link do niej wysłać rodzicom.

Poniżej przedstawiam kilka pomysłów na lekcje:

- a) Stwórzmy zaproszenie na *tea party* na kolejną lekcję. Zaproszenie może być dla mamy, taty, babci, kolegi lub koleżanki z klasy. W czasach pandemii i zdalnej edukacji nie spotykamy się już tak często. Przebywamy w domu w izolacji. Zorganizowanie takiego symbolicznego spotkania przy herbacie w trakcie lekcji z języka obcego powinno być przez wszystkich mile widziane. Można przy tej okazji zaproponować, aby uczniowie przygotowali sobie (sami lub z pomocą rodziców) zdrową przekąskę na to spotkanie.

Przygotujmy wstępny format zaproszenia, wyświetlmy go na ekranie i poprośmy uczniów, aby go skopiowali i napisali odręcznie albo na komputerze (jak wolą). Możemy również wcześniej przesłać plik zaproszenia rodzicom i poprosić ich

o otworzenie go na komputerze lub o wydrukowanie go na lekcję. Uczniowie wypełniają zaproszenia i przekazują je osobie, którą chcą zaprosić. Wzór zaproszenia znajduje się [tutaj](#).

- b) Pracując nad słownictwem związanym z pogodą, możemy np.:
- poprosić uczniów, aby obserwowali pogodę przez tydzień i przygotowali trzy obrazki (przedstawiające pogodę), napisali, jaki to dzień tygodnia (w języku obcym). Pod obrazkami uczniowie opisują pogodę jednym słowem, np. *cloudy/windy/sunny* itd., a ci którzy lepiej znają język obcy, mogą tworzyć pełne zdania;
  - przygotować *template* np. w kształcie bałwana, napisać na nim litery *SNOWMAN* (każdą literę pod sobą), aby uczeń mógł stworzyć wierszyk z liter tego słowa;
  - przygotować wykreślankę wyrazową dla uczniów, tzw. *wordsearch*. Na tej [stronie](#) możesz taką wykreślankę stworzyć i ją zachować albo wydrukować (lub przesłać), albo zagrać online.
- c) Ten pomysł dotyczy robienia dekoracji świątecznych, np. na Boże Narodzenie. Podajmy uczniom i rodzicom [stronę](#) internetową, na której znajdą mnóstwo pomysłów dotyczących ozdób świątecznych i poprośmy ich, aby wraz z rodzicami lub dziadkami wybrali jedną ozdobę i wspólnie ją zrobili, a następnie udekorowali nią swoje biurko przed kolejną lekcją zdalną. Korzystając ze strony [EnchantedLearning](#), każdy na pewno znajdzie dla siebie odpowiednią dekorację świąteczną.
- d) Pracując nad opowiadaniem, np. *Little Red Riding Hood*, można stworzyć papierowe pacynki (tzw. ang. *finger puppets*) i potem wspólnie opowiedzieć to opowiadanie ponownie przed kamerą. W tym celu należałoby wysłać [template](#) bohaterów opowiadania, aby rodzice wydrukowali materiały na zajęcia. Oczywiście przy planowaniu lekcji trzeba uwzględnić, czy wszyscy rodzice mają taką możliwość.
- e) Poproś uczniów, aby przez tydzień zbierali kubeczki po małych jogurtach. W środku każdego kubeczka uczniowie powinni napisać jedną literę alfabetu (w dowolnej kolejności). Będą mieli tyle liter, ile kubeczków. Na każdej lekcji poproś inną osobę (dwie lub trzy), aby wylosowała jeden kubeczek (przypadkowy) i powiedziała, jaka jest w środku litera. Następnie uczeń powinien rzucić jedną lub dwiema kostkami do gry. Otrzymany numer – uczeń wypowiada po angielsku. Numer odpowiada osobie z listy w dzienniku, której zadaniem jest powiedzenie słowa w języku obcym na wylosowaną literę.
- Podobny efekt można osiągnąć, biorąc karton po jajkach, w którego środku uczniowie piszą litery alfabetu, a następnie wrzucają do środka kostkę lub kulkę, zamykają, potrząsają i otwierają, mówiąc, na jaką literę wypadła.

4.6. Piosenki

Dzieci z klas I–III lubią nucić i śpiewać piosenki. Dzięki rytmicznym melodiom uczniowie z radością osłuchują się z językiem, łatwiej zapamiętują całe wyrażenia językowe, słowa lub rymy. Piosenki, które śpiewamy z uczniami na lekcji stanowią doskonały materiał powtórzeniowy.

Dzieci chętnie w domu śpiewają to, czego się nauczyły podczas zajęć, a spontanicznie powtarzane piosenki, to częściej ćwiczona wymowa. Zwłaszcza podczas lekcji zdalnych, gdy nie mamy możliwości, aby zapewnić każdemu uczniowi tyle czasu na ćwiczenie mówienia, ile byśmy chcieli.

Piosenka – czyli tekst i muzyka – angażuje obydwie półkule mózgowie i wprowadza w stan relaksu, dzięki czemu pamięta się ją znacznie dłużej niż same słówka, czy wyrażenia z jakiegokolwiek innej lekcji. Repertuar piosenek dla dzieci jest duży i dotyczy wielu aspektów życia codziennego, jest więc z czego wybierać. Tematykę można dopasować dokładnie do upodobań dzieci, dzięki czemu te chętniej je śpiewają i pracują na lekcji, gdyż uczniowie będąc zaangażowani emocjonalnie postrzegają je jako zabawę, nie naukę. Piosenki motywują do działań sprzyjających nauce języków obcych.

Na różnych stronach internetowych znajdują się zasoby bogate w różne piosenki, takie jak:

- [Super Simple Songs](#)
- [Dream English Kids](#)
- [The Singing Walrus – English Songs for Kids](#)
- [LearningEnglish Kids](#)
- [Tweenies na YouTube](#), Playlista [Tweenies](#)
- [Debbie Doo Kids TV](#)

Poniżej znajdują się przykładowe ćwiczenia, jakie można zaproponować uczniom:

- Włącz piosenkę i napisz słowo na wirtualnej tablicy lub na czacie. Zadaniem uczniów jest klaśnięcie w dłonie, gdy usłyszą zapisane słowo;
- Koduj ruch do piosenki, który pokazywałby znaczenie słów w utworze. Znakomitym przykładem takiej piosenki jest utwór [There was a Crocodile](#);
- Uczniowie mogą śpiewać piosenkę z podziałem na role;
- Uczniowie mogą wykonać ilustracje w domu do piosenki i podpisać elementy zawarte na rysunku;
- Można stworzyć ćwiczenie dopasowane do słownictwa w piosence, np. na [Learning Apps](#) z uczniami podczas lekcji oraz wysłać je dzieciom w celu powtórzenia materiału w domu (np. dla chętnych);
- Można nie podawać tytułu piosenki przed jej zaśpiewaniem i dopiero po zapoznaniu się z utworem poprosić uczniów o pomysły na jej tytuł;
- Można przygotować ćwiczenia typu prawda/fałsz do danej piosenki i wykorzystać je po zapoznaniu się z jej treścią.
- Można również wykorzystać [strony](#), na których są piosenki dla dzieci z gotowymi ćwiczeniami i kartami pracy.

4.7. Taniec

Muzyka ma twórcze oddziaływanie. Dzieci dobrze reagują na śpiew i taniec online. Dla dziecka uczestnictwo w śpiewaniu lub tańcu jest łatwym sposobem na zaangażowanie się podczas zdalnej lekcji, ponieważ może ono podążać za innymi. Taniec w klasie promuje znaczenie pracy zespołowej, pomaga dzieciom w uczeniu się cierpliwości i słuchaniu. Zasady takiej interakcji są jasne i dobrze przekładają się na format online. Taniec jest dobrą okazją do tego, aby zrobić krótką przerwę w lekcji i skupić uwagę na ruchu.

Idealnie nadają się do tego utwory:

- Tweenies [Music Man](#)
- [Follow the Leader](#)
- [Music for Children on Just Dance Kids](#)
- [Brain Breaks – Action Songs for Kids](#)
- [Dance Collection for Children](#)
- [The Freeze Game](#)

Zabawy i ćwiczenia fizyczne są niezwykle ważne dla uwolnienia kreatywności dzieci oraz utrzymania dobrego nastroju. Przyczyniają się również do rozwoju większego zakresu ruchu dzieci (szczególnie istotne w czasie pandemii) oraz poprawiają koordynację ruchową, przy tym pamięć mięśniową. Komunikacja niewerbalna stanowi dwie trzecie naszej komunikacji. Ważne jest, aby dzieci zrozumiały, że możliwe jest przedstawienie przekazu w sposób werbalny i niewerbalny (za pomocą odpowiednich sygnałów ciała) i były w stanie prawidłowo interpretować te sygnały od innych osób. Taniec zachęca dzieci do eksperymentowania i znajdowania różnych sposobów rozwiązywania problemów. W rozwoju osobistym dzieci (również w nauce języków obcych) ważne jest, aby nauczyły się podejmować próby i nie bały się popełniać błędów. Jeśli na początku im się nie uda, powinny spróbować ponownie.

4.8. Projekty

Kształcenie zdalne jest idealnym miejscem na pracę metodą projektów. W szkole praca tą metodą zajmuje wiele czasu, ale w domu uczniowie mają go dużo więcej. Mogą go przeznaczyć na przemyślenia związane z tematem – zbadanie i przeanalizowanie go oraz na uwolnienie swojej kreatywności.

Dobrze zaplanowane projekty prowadzą uczniów krok po kroku przez różne etapy pracy. Uczniowie wykonują część zadań indywidualnie, część w małych grupach poza lekcjami zdalnymi, ale również w trybie online. Wykorzystując swoją wiedzę, projektują swoje działania. Nauczyciel udziela uczniom wsparcia na każdym etapie ich pracy.

Oto kilka wskazówek, w jaki sposób zrealizować projekt edukacyjny w kształceniu zdalnym:

- wybierzmy temat projektu wraz z uczniami – dajmy kilka do wyboru – ważne, aby uczniowie zainteresowali się tym zagadnieniem;

- podajmy uczniom materiały (mogą to być dokumenty pdf, strony internetowe, zdjęcia itp.), z których będą mogli korzystać podczas projektu;
- uczniowie muszą wiedzieć, czego się od nich oczekuje; stwórzmy zatem w punktach wytyczne do projektu;
- uzgodnijmy, co będzie potrzebne przy realizacji projektu, np. kredki, flamastry, papier biały i kolorowy itd.;
- projekt powinien być atrakcyjny dla uczniów;
- chodzi o to, by nie denerwować uczniów, którzy znaleźli się w stresującej sytuacji w domach podczas pandemii;
- wyznaczmy konsultacje dla uczniów, aby porozmawiać z nimi o pracy nad projektem, gdyż w przeciwieństwie do pracy stacjonarnej, nauczyciel nie ma możliwości udzielenia informacji zwrotnej uczniom w czasie rzeczywistym;
- efekty pracy własnej są przez uczniów prezentowane podczas lekcji zdalnej; uczniowie mogą też nagrać filmiki, opowiadając o swoim zadaniu. Często uczniowie nie mają możliwości pokazania na kamerce komputera rezultatów projektu – wtedy np. rodzic może nakręcić filmik (za pomocą telefonu), w którym uczeń opowie o swojej pracy i o tym, co zrobił, a następnie prześle go nauczycielowi. Nauczyciel może odtworzyć filmik podczas lekcji zdalnej.

5. Ocenianie postępów uczniów w pracy zdalnej

Sposób oceniania powinien być dostosowany do sposobu nauczania ze względu na treść, formę, materiały, czy organiczne podejście do języka (Rokoszewska, 2009, s. 266). Ogólnie rzecz biorąc, najlepszym rozwiązaniem jest wykorzystanie mniej konwencjonalnych metod oceniania i zapewnienie uczniom zróżnicowanych możliwości zaprezentowania swoich umiejętności oraz stosowanie różnych sposobów oceniania. Dzięki nim uczniowie posiadający umiejętności językowe zaprezentują je bez porównywania do innych, jak to ma miejsce w przypadku testów. W tym celu podczas pracy metodą projektów można wykorzystać obserwację, portfolio językowe, ocenę i samoocenę oraz zadania sprzyjające samoocenie językowej. Bez względu na to, jaki sposób oceniania wybierzemy, nie powinniśmy dawać uczniom negatywnej informacji zwrotnej. Nasz feedback zawsze powinien służyć budowaniu zarówno umiejętności językowych uczniów, jak i ich motywacji, samooceny i wiary we własne możliwości.

Nigdy wcześniej ocenianie jako uczenie się nie mogło pełnić ważniejszej roli niż przy nauczaniu zdalnym. Niezmiernie ważne jest to, w jakie umiejętności samodzielnego uczenia się wyposażymy naszych uczniów. Nie możemy przecież być przy nich przez cały czas nauki. Ocenianie jako uczenie się (ang. *assessment as learning*) pełni funkcję instruktazową i wyjaśniającą (Senge, 2012). Natomiast ocenianie jako uczenie się ma na celu stworzenie takiej sytuacji edukacyjnej, w której uczniowie nie tylko mają dostęp do wyników swoich postępów

w nauce, lecz także sami zachęceni są do samodzielnego ocenienia wiedzy, umiejętności lub kompetencji, których im jeszcze brakuje do osiągnięcia określonego celu oraz samodzielnego wyznaczenia etapów i monitorowania ich osiągnięcia. Uczniowie korzystają z wypracowanych wcześniej przez siebie lub nauczyciela kryteriów oceny. Przykładem dobrej praktyki może być sytuacja, w której nauczyciel omawia z uczniami ich prace – prezentując/porównując je do przyjętych kryteriów oceniania. Na tej podstawie uczniowie sami wyciągają wnioski i są zachęceni do poprawiania swoich prac, biorąc pod uwagę, czego się nauczyli lub dowiedzieli od nauczyciela i innych osób (Muszyńska, 2019b). Taką lekcję można zorganizować na platformie do kształcenia zdalnego. Istotne będą jasne i zwięzłe instrukcje na piśmie oraz czas, jaki zaproponujemy uczniom na przemyślenie i poprawienie swojej pracy lub na zmianę w niej pewnych elementów itd. W kształceniu zdalnym nauczyciele intuicyjnie dają uczniom większy wybór ćwiczeń oraz różnych sposobów uczenia się. Przy takiej formie kształcenia tradycyjne metody oceniania nie mają racji bytu. Dodatkowo na stres spowodowany izolacją i globalną pandemią oraz możliwościami związanymi z uczeniem się, nałożyły się nowe wyzwania związane z motywacją, pamięcią i umiejętnością wykonywania zadań online. Należy okazywać uczniom wsparcie, promować poczucie przynależności i współpracować.

Istotne jest, aby uczniów mimo wszystko nie pozostawić samym sobie, zagubionych w zdalnej rzeczywistości. Aby utrzymać choć namiastkę kontaktu rzeczywistego, możemy proponować krótkie, indywidualne konsultacje dla uczniów i spotkać się z każdym z osobna – porozmawiać i sprawdzić, czy nie potrzebuje wsparcia emocjonalnego oraz pomocy w uczeniu się. Nikt z nas nie chce słyszeć słów krytyki i tego, co ma zmienić. W związku z tym indywidualne konferencje z uczniami są idealną okazją do rozmowy – bez krytyki, możliwością zapytania, co u nich słychać i wsłuchania się przez chwilę w to, co mają do powiedzenia. Ocenianie jako uczenie się polega na tym, iż wskazujemy właściwą drogę, ale to nie my mówimy uczniowi, co ma zmienić – stwarzamy jedynie sytuacje, dzięki którym uczy się zauważać, co zrobił inaczej, wyciąga wnioski i planuje swoją dalszą naukę.

I don't know this YET

Odpowiednie jest wręcz wprowadzenie do słownika klasowego następujących zdań:

I don't know this YET lub *Not YET*.

Gdy ktoś czegoś nie wie, zamiast mówić – *I don't know* – powinien powiedzieć – *I don't know this YET* lub *Not YET*.

Dodanie tego jednego słowa do naszej wypowiedzi wpływa na jej ton – na to, jak ktoś się czuje sam ze sobą, na jego poczucie własnej wartości. Sprawia, że traktujemy naukę jako proces, a nie produkt i dajemy sobie czas.

Obejrzyj wideo na stronie TEDx Talks – [How to use others' feedback to learn and grow](#)

Pytanie na początek!

Dobrze jest również rozpocząć lekcję ogólnym pytaniem do wszystkich, np. dotyczącym tego, czego uczniowie uczyli się na poprzednich zajęciach – czy wszyscy pamiętają, o czym była nasza ostatnia lekcja? Uczniowie mogą się zgłaszać, podnosząc tzw. łapki w górę lub po prostu uśmiechnięte (lub nie) buźki na czacie. Pytania nie muszą być poważne. Mogą też być żartobliwe. Takie pytania będą angażowały uczniów na początku lekcji.

Możemy również zadać uczniom bardziej szczegółowe pytania dotyczące ostatnio omawianej treści, a następnie pozwolić im na ocenę rozumienia treści w skali 1–4, gdzie (1 – jeszcze się tego nie nauczyłem lub nie rozumiem; 2 – trochę rozumiem; 3 – większość rozumiem; 4 – rozumiem i czuję się pewnie). Podczas zajęć na żywo uczniowie mogą również trzymać odpowiednią liczbę palców jako odpowiedź.

Światła drogowe jako drogowskaz

Sprawdza się również popularne podejście polegające na pokazywaniu odpowiedniego koloru świateł drogowych. Uczniowie muszą mieć trzy koła wycięte na osobnych kartkach, koło pomarańczowe, czerwone i zielone. Poprośmy uczniów, aby pokazali odpowiedni kolor do kamery: zielony – przejdź do następnego tematu; żółty – postępuj powoli, ponieważ nadal pracuję; czerwony – stop, nie rozumiem.

Zadaniowy *Simon Says*

Wykorzystanie znanej uczniom zabawy w *Simon Says* jako formy oceniania kształtującego wydaje się odpowiednie w kształceniu online. Nauczyciel zleca uczniom wykonanie zadania, zamiast wydawać im polecenie. Uczniowie muszą odpowiedzieć, czy w pytaniu kryje się prawda, czy fałsz, np. – *If four plus four is eight, then Simon says put your hand on your head.* Oczywiście uczniowie powinni mieć włączone kamery w komputerach.

Lego sprawdzenie

Poproś uczniów, aby zbudowali z Lego to, o czym właśnie mówicie. Uczniowie mogą budować zarówno działania matematyczne, jak i Lego modele słów. Podczas gdy nauczyciel mówi np. – *a car* lub *a bee* itp. uczniowie szybko budują z Lego dany przedmiot, następnie pokazują go na kamerze komputera. Naturalnie, powinniśmy prosić uczniów tylko o budowanie takich konstrukcji, które nie zajmują zbyt dużo czasu. Pozostałe obiekty uczniowie mogą budować po lekcjach, jeśli chcą.

Popraw błędy pacynki!

Ciekawym pomysłem sprawdzającym poziom wiedzy i umiejętności językowych jest poproszenie uczniów o poprawienie błędów, np. pacynki, która pisze na klawiaturze zdania z błędami, zamienia słowa. Uczniowie, zgłaszając się do odpowiedzi, poprawiają błędy pacynki. Umiejętność zidentyfikowania i wyjaśnienia błędu oznacza, że dobrze rozumieją to, o czym rozmawiacie.

Zabawne quizy

Robienie przerw na zabawne quizy podczas zdalnych lekcji jest na pewno dobrym pomysłem. W tym celu należy poprosić uczniów, aby mieli na lekcjach plastikowe kubki (mogą być nawet po okrągłym jogurcie). Nauczyciel prosi uczniów o podniesienie kubków do góry i zadaje im pytanie lub czyta zdanie (prawda/fałsz), a uczniowie mają przytrzymać kubek na swojej głowie, jeśli zdanie lub pytanie jest prawdziwe, albo pod brodą, jeśli jest fałszywe. Nauczyciel może w dowolny sposób określać, gdzie uczniowie mają trzymać kubek.

Narzędzia online w ocenianiu

Poniżej zaprezentowanych zostanie kilka dodatkowych sposobów oceniania uczniów w pracy zdalnej. Proszę jednak pamiętać, aby nie obciążać uczniów zbyt wieloma obowiązkami w domu, aby nie spędzali przed komputerem większości dnia.

- 1) Quizy – w połączeniu z technologią są doskonałym sposobem na zaangażowanie uczniów w naukę. Pytania quizowe mogą przybierać różne formy, takie jak odpowiadanie na pytania wielokrotnego wyboru czy uzupełnianie luk. Jedną z zalet quizów jest to, że są one krótkie i łatwe do oceny. Zaletą robienia quizów online jest fakt, iż pytania mogą być randomizowane. Dzięki temu quiz każdego ucznia jest niepowtarzalny. Quizy można stworzyć w aplikacjach: [Kahoot](#), [Ispring](#), [SurveyMonkey](#), [Quizlet](#), [Google Forms](#).
- 2) Możemy samodzielnie tworzyć kryteria oceniania danych zadań lub korzystać z narzędzi online, dzięki którym szybko stworzymy dobre i pomocne kryteria oceniania przydatne w ocenianiu kształtującym. W tym celu możemy wykorzystać na przykład [RubiStar](#). W ocenianiu skupmy się na umiejętnościach społecznych, językowych uczniów, a nie na liście słówek, które powinni znać. Pozwólmy uczniom wykazywać kreatywność, demonstrując jednocześnie uczenie się.
- 3) Narzędzie [Seesaw](#) pozwoli uczniom na prezentowanie swoich prac, zdjęć, obrazków, tekstu, pdf-ów i linków, a nauczycielowi na wgląd w prace uczniów i monitorowanie ich postępów. Rodzicom natomiast zapewni okienko do nauczania swoich dzieci i możliwość aktywnego włączenia się w ten proces.
- 4) Używając [Classkick](#), nauczyciel może pracować z uczniami, wykorzystując tekst, rysunek, zdjęcie, audio. Każdy z uczniów pracuje nad załączonym przez nauczyciela materiałem w tym samym czasie, a nauczyciel widzi postępy uczniów w czasie rzeczywistym i może komentować ich prace oraz zadawać pytania. Natomiast uczniowie mogą je zadawać tylko nauczycielowi oraz przekazywać sobie informacje zwrotne. Zobacz – jak to działa – na załączonym [filmiku](#).
- 5) Ocenianie jest również możliwe w pracy z wideo. Do tego celu możemy wykorzystać [EdPuzzle](#). Narzędzie to ułatwia przekształcenie dowolnego filmu w interaktywną lekcję, która daje informację zwrotną na temat zrozumienia filmiku przez uczniów. Można korzystać z filmów z serwisu YouTube, Khan Academy, Crash Course i wielu

innych lub przesyłać własne filmy. EdPuzzle – znakomite narzędzie i lubiane przez uczniów – umożliwia nauczycielom dodawanie narracji i pytań dla uczniów. Świetnie się sprawdza zarówno na lekcji, jak i w metodzie odwróconej klasy.

Najlepiej wybrać i skupić się na dwóch, trzech narzędziach i nie wprowadzać zbyt wielu innych, gdyż może to spowodować niepotrzebne zamieszanie wśród uczniów.

Rozdział IV

1. Adaptacja scenariuszy zajęć do kształcenia zdalnego

1.1. Język angielski

Autor scenariusza:

Barbara Muszyńska

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

Świat wokół nas/*World around us*

Klasa: I

Czas trwania zajęć: 2 x 45 minut

Cele główne:

- wspieranie aktywności językowej uczniów w języku obcym,
- uwrażliwienie uczniów na możliwość komunikacji w innym języku niż ojczysty,
- rozwijanie motywacji uczniów do nauki języka angielskiego,
- przeprowadzenie prostych doświadczeń dotyczących obiektów w klasie (edukacja przyrodnicza).

Cele szczegółowe:

- uczeń przeprowadza eksperyment i wyciąga wnioski oparte na dowodach (kompetencje przyrodnicze),
- uczeń potrafi nazwać przedmioty w klasie w języku angielskim,
- uczeń rozumie znaczenie słów *sink* i *float*,
- uczeń przygotowuje portfolio tematyczne (poproś rodziców o wcześniejsze zakupienie teczek papierowych).

Metody/Techniki/Formy pracy:

- burza mózgów,
- eksperyment,
- metoda projektu.

Środki dydaktyczne:

- realia,
- karty obrazkowe,
- karty pracy,
- portfolio tematyczne (teczki),
- karta pracy – *Will it sink or float?* (należy ją przestać do rodziców przed lekcją).

Opis przebiegu zajęć:**Etap wstępny:**

Rozpocznij zajęcia od serdecznego przywitania uczniów i wspólnego zaśpiewania *Hello song*. Pacynka może nadal towarzyszyć nauczycielowi. Zapytaj uczniów: *How are you? (happy, sad, fine)*. Następnie przygotuj sobie realia lub flashcardy – pokaż do kamery i zapytaj: *What's this?* Przykładowe odpowiedzi: *a pen, a pencil, a book, a notebook, a rubber, a computer*. Ponownie mów słowa, ale niektóre z błędami. Podaj uczniom przykład, pytając: *A pen?, Yes?, No? If no, stamp your feet. If yes, clap your hands*. Dodaj do nich karty obrazkowe z liczbą 1, 2 i 3. Pokazuj jednocześnie kartę przedstawiającą przedmiot i liczbę, np. *pen – 1, rubber – 2, computer – 3*.

Zapytaj uczniów, czy wiedzą, o czym informują liczby.

Odpowiedź: o liczbie sylab w słowie.

Wyklaszczcie wszystkie słowa z dzisiejszej lekcji.

Etap główny:

Przygotuj grę na komputerze do zabawy w *What's missing*. Jeśli przygotujesz ją w programie Power Point i użyjesz animacji niestandardowej, to wtedy karty będą mogły zniknąć, tak jak w tej zabawie. Udostępnij swój ekran i pokaż, na czym polega zadanie.

Przygotuj trzy rzędy wypełnione przedmiotami z lekcji w określonej sekwencji, którą uczniowie mają uzupełnić, np. *a bag, a pen, a pencil, a bag...* Co powinno być dalej? Najpierw głośno z uczniami przeczytaj pierwszą linijkę i uzupełnijcie ją wspólnie. Kolejne ćwiczenie uczniowie powinni zrobić samodzielnie.

Eksperyment:

Udostępnij ekran i pokaż kartę pracy – *Will it sink or float?*, na której będą rysunki przedmiotów przygotowanych do eksperymentu, np. *an eraser, a pencil, paper*, a przy każdym – słowo *sink/flow* do zakreślenia.

Poproś uczniów (rodziców), aby otworzyli karty pracy na swoim komputerze (mogą też je wcześniej wydrukować).

Dodaj słowa: *pebble, match, coin*.

Przygotuj przezroczyste naczynie z wodą. Stań tak, aby wszyscy uczniowie dobrze widzieli na kamerach. Najpierw powiedz uczniom, że za chwilę odbędzie się eksperyment i sprawdzicie, czy przygotowane rzeczy zatoną (*sink*), czy będą unosić się na wodzie (*float*). Wspólnie przypomnijcie sobie nazwy przedmiotów. Powiedz, że zanim zaczniecie ćwiczenie, uczniowie muszą zdecydować, czy dany przedmiot zatonie, czy będzie się unosił na wodzie. Właściwą odpowiedź musi zaznaczyć na karcie pracy. Następnie uczniowie rozpoczynają eksperyment samodzielnie w domu. Po zaznaczeniu – np. wykorzystaj [classroomscreen](#) z imionami uczniów – wylosuj osobę (podziel ekran tak, aby to było widoczne dla uczniów), która wskaże przedmiot do wrzucenia. Najpierw uczeń musi powiedzieć: *sink* lub *float*. Poproś uczniów o zaznaczanie odpowiedzi na kartach pracy i zaobserwowaniu przewidywań, a na koniec o podliczenie wyniku i podanie go w języku angielskim.

Alternatywnie, po zakończeniu zabawy, można również poprosić uczniów o przeprowadzenie takiego eksperymentu z użyciem innych przedmiotów, które są zazwyczaj w domu. Można je wrzucić i sprawdzić, czy zatoną. Uczniowie muszą je jednak najpierw wymienić w języku angielskim.

Zachęć uczniów, aby również zrobili swoje eksperymenty w domu, a nazwy nowych rzeczy wrzuconych do wody dopisali do listy stworzonej na lekcji. Swoimi pomysłami uczniowie mogą podzielić się na kolejnych zajęciach.

Portfolio tematyczne:

Poproś uczniów, aby wyjęli teczki tekturowe (każdy uczeń musi mieć teczkę zanim rozpocznie pracę – o to muszą zadbać rodzice). Pokaż przykładową teczkę do kamery i powiedz, że dzisiaj zaczynacie robić swoje osobiste portfolio tematyczne. Do teczki uczniowie będą wkładać swoje prace z lekcji i przyniosą ją do szkoły, kiedy nauka będzie odbywała się stacjonarnie. Zachęć uczniów do ozdobienia jej po lekcji i poproś o podpisanie. Nazwa musi zawierać: Portfolio oraz imię ucznia. Na koniec poproś uczniów, aby włożyli do teczki pierwsze karty pracy z dzisiejszej lekcji.

Etap końcowy:

Zaśpiewajcie piosenkę na pożegnanie – *Goodbye song*. Zaśpiewajcie wspólnie z pacynką.

Praca domowa:

Przygotuj pustą kartę pracy – *What's missing* (w Wordzie) i zachęć uczniów do stworzenia swojej. Prześlij kartę pracy do rodziców i poproś o odesłanie do ciebie przed kolejnymi zajęciami. Możesz również powiedzieć rodzicom, jak dodać kartę pracy np. na Padlet.

1.2. Język angielski

Autor scenariusza:

Barbara Muszyńska

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

Mój ulubiony lapbook/*My favourite lapbook*

Klasa: II

Czas trwania zajęć: 1 x 45 minut

Cele główne:

- wspieranie aktywności językowej uczniów w języku obcym,
- wspieranie rozumienia środowiska przyrodniczego,
- wspieranie uczniów w osiągnięciu kompetencji samodzielnego uczenia się.

Cele szczegółowe:

- uczeń potrafi dokonać samooceny swojej nauki języka obcego,
- uczeń potrafi nazwać zwierzęta oraz czasowniki określające czynności w języku angielskim,
- uczeń potrafi odpowiedzieć na pytania w języku angielskim,
- uczeń dokłada materiały do Portfolio tematycznego oraz słowa do *A Class Dictionary*.

Metody/Techniki/Formy pracy:

- personalizacja i indywidualizacja,
- metoda projektu,
- eTwinning.

Środki dydaktyczne:

- teczki na lapbooki, pisaki, nożyczki, papier (poproś rodziców o przygotowanie rzeczy),
- Europejskie Portfolio Językowe (Moja Biografia Językowa) dla dzieci od 6 do 10 lat (prześlij rodzicom zeskanowaną stronę numer 29 do wydrukowania przed lekcją).

Opis przebiegu zajęć:

Etap wstępny:

Zapytaj uczniów: *How are you?* Przejdź do pytania o pogodę, zapytaj: *How's the weather today?* Wysłuchaj odpowiedzi uczniów.

Otwórz zeskanowaną stronę z Europejskiego Portfolio Językowego (s. 29). Udostępnij swój ekran, aby uczniowie zobaczyli stronę. Uczniowie biorą wydrukowane strony i wypełniają portfolio indywidualnie. Włączaj się w dyskusję uczniów na temat tego, co już potrafią powiedzieć w języku angielskim oraz innych językach. Po zakończeniu ćwiczenia uczniowie umieszczają stronę w teczce portfolio tematycznego.

Etap główny:

Na dzisiejszych zajęciach są dwa główne etapy. Pierwszy dotyczy rozpoczęcia międzynarodowego projektu eTwinning, a drugi zrobienia własnego lapbooka o zwierzętach i wymiany zdjęć lapbooków na TwinSpace.

Rozpocznij od eTwinningu (www.etwinning.net). Powiedz uczniom, że jest klasa za granicą, która chce realizować z nimi projekt o zwierzętach. Zachęć uczniów do udziału w projekcie. Powiedz, że należy zacząć od przedstawienia się w języku angielskim. Zróbcie zdjęcie klasowe w postaci screenu ekranu komputera. Poproś wszystkich uczniów o włączenie kamery. Udostępnij zdjęcie na TwinSpace oraz swój ekran tak, aby uczniowie widzieli, co robisz, a potem wspólnie zdecydujcie, jak się przedstawić i przywitać. Pod zdjęciem zapisz to, co mówią uczniowie. Następnie powiedz, że już umiecie o wiele rzeczy zapytać i zastanówcie się, co chcielibyście o swoich kolegach wiedzieć, np. *Where do you live?*, *How old are you?*, *What is your favourite food?*

Powiedz uczniom, że tamta klasa również rozmawia teraz o zwierzętach i w formie lapbooków też zaprezentuje nam to, czego się nauczyli. Prześle nam też zdjęcia, a my im.

[Tutaj](#) możesz dowiedzieć się, czym są lapbooki, a [tutaj](#) (od minuty 4:35) podane są przykłady lapbooków zrobionych przez uczniów.

Wyjaśnij uczniom, czym są lapbooki i jak się je robi. Pokaż im kilka zdjęć z internetu. Poproś uczniów, żeby zdecydowali, jakie zwierzęta przedstawią w swoim lapbooku. Dobrze by było, żeby podzielić je na kategorie. Uczniowie decydują, o jakich zwierzętach zrobią lapbooki i piszą to na czacie lub ty mówisz np. *farm animals* i uczniowie podnoszą łapki w górę i zapisujesz – kto i co robi. Następnie wysyłasz odpowiednie filmiki do uczniów, odpowiadające danej kategorii. [Farm animals](#), [Animal sounds](#) (mogą stanowić osobną kategorię, można podzielić je na ciche i głośne) [Wild animals](#), [Pets](#).

Poproś uczniów, aby wyjęli teczki na lapbooki, pisaki i kredki. Wyznaczcie czas na poszczególne etapy prac. Uczniowie będą pracowali również po lekcji w domu. Ustal z nimi etapy, zapisz na wirtualnej tablicy lub na platformie, jakiej używacie.

W trakcie pracy podpytuj uczniów, jak im idzie, wywołuj ich z imienia. Pomagaj w nauce języka angielskiego. Uczniowie sami decydują, jakie zwierzęta zaprezentują i co o nich napiszą (prostymi słowami/zdaniami). Możesz dodatkowo przesłać im strony z informacjami

o zwierzętach z danej kategorii w języku angielskim (strony dla dzieci), mogą się uczniom przydać do wyszukania potrzebnych im informacji.

Etap końcowy:

Poproś uczniów (rodziców) o zrobienie zdjęć lapbooków i dodaj je na Twinspace dla waszych partnerów w projekcie eTwinning. Zobaczcie, co partnerzy dodali dla was.

1.3. Język angielski

Autor scenariusza:

Barbara Muszyńska

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

Nasze ulubione opowiadanie/Our favourite story

Klasa: III

Czas trwania zajęć: 2 x 45 minut

Cele główne:

- dokonanie samooceny swoich umiejętności językowych,
- wspieranie aktywności językowej uczniów w języku obcym,
- uwrażliwienie uczniów na możliwość komunikacji w innym języku niż ojczysty,
- wspieranie uczniów w osiągnięciu kompetencji samodzielnego uczenia się.

Cele szczegółowe:

- uczeń rozumie opowiadanie w języku angielskim,
- uczeń potrafi podyktować opis stworzonego przez siebie domu w języku angielskim,
- uczeń dokłada materiały do portfolio tematycznego oraz słowa do *A Class Dictionary*.

Metody/Techniki/Formy pracy:

- burza mózgów,
- personalizacja i indywidualizacja,
- opowiadanie.

Środki dydaktyczne:

- karta pracy (przesłać wcześniej do rodziców),
- strony internetowe,
- portfolio tematyczne i *A Class Dictionary* (przyniesiony ze szkoły).

Opis przebiegu zajęć:

Etap wstępny:

Zapytaj uczniów: *How are you?* Przejdź do pytań o dzień i pogodę: *What day is it today? Mon? Tue?* Następnie zapytaj: *How's the weather today?* Weź *Class Dictionary* (przyniesiony ze szkoły) i pobawcie się w: *I spy with my little eye, something beginning with P*. Otwórz słownik na

literze P i pozwól uczniom odgadywać słowa, np. *purple, parrot, postcard, plant*. Wykonaj to samo ćwiczenie z użyciem innej litery.

Etap główny:

Powiedz uczniom, że na dzisiejszych zajęciach wysłuchają opowiadania o dwóch myszach – jednej z wioski (*Country Mouse*), drugiej z miasta (*Town Mouse*). Zapytaj uczniów – czym różni się mała wioska od miasta. Powiedz, że słuchając, sprawdzimy, czy wspomniane przez uczniów różnice pojawiły się w opowiadaniu. Wyświetl na wirtualnej tablicy (lub podziel ekran) obrazek przedstawiający obie myszy. Zaproś uczniów do wysłuchania opowiadania.

Tekst opowiadania:

A Town Mouse visits a Country Mouse. He says – What a nice house! But he thinks: This house is not a nice house. He says – What nice food! But he thinks: This food is not nice. It's only corn. The Country Mouse visits the Town Mouse. He says – What a nice house! The Town Mouse says – Thank you. Now come and eat. You can have (poproś uczniów o przewidywanie produktów) cheese, sausages, potatoes, carrots, lettuce, honey, bread, cake. What's that noise? – Says the Country Mouse. Quick! It's people. Let's run. – Says the Town Mouse. The Town Mouse and the Country Mouse run and hide in a little hole. The Country Mouse says (poproś uczniów o przewidzenie tego, co powie) – It's very nice food. But he thinks (poproś uczniów o przewidzenie tego, co pomyśli) – It's a pity we can't eat it.

Zapytaj uczniów, czy podobało im się opowiadanie i jak sądzą, dlaczego myszy nie mówiły szczerze tego, co myślały.

Poproś uczniów, aby wzięli papier A4 i zdecydowali, czyj dom narysują, *the Country Mouse* czy *the Town Mouse*. Rysunki mają zawierać kształt domu oraz przedmioty w środku, może być jeden lub dwa pokoje. Uczniowie powinni podpisać przedmioty w domu, gdyż te słowa będą im potrzebne w kolejnym ćwiczeniu.

Zanim przejdziesz do kolejnego zadania, zrób krótkie ćwiczenie przypominające uczniom *prepositions of place*, gdyż będą im potrzebne na lekcji.

Następnie poproś uczniów o odwrócenie stron, na których rysowali albo o wzięcie nowych kartek. Zrób dyktando rysunkowe (*drawing dictation*), opisując uczniom, gdzie i co znajduje się na rysunku. Uczniowie mają za zadanie słuchać i narysować to, co im dyktujesz, a następnie pokazać swoje obrazki do kamery.

Zapytaj, czy ktoś z uczniów chciałby opisać innym swój obrazek. Powtórz ćwiczenie.

Etap końcowy:

Na koniec obejrzyjcie wideo dotyczące opowiadania [The Town Mouse and the Country Mouse](#). Dodajcie słowa do *A Class Dictionary*, a materiały do portfolio tematycznego.

1.4. Język angielski

Autor scenariusza:

Katarzyna Sobańska

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

Na wakacjach

Klasa: I

Czas trwania zajęć: 0,5 x 45 minut

Cele ucznia:

- rozumie bardzo prosty tekst słuchany wsparty obrazem,
- wymienia nowe słówka: *sea, swimming, boat*,
- ustala chronologię zdarzeń,
- dokonuje samooceny.

Metody i techniki:

Storytelling, posłuchaj i wskaż, wybierz i nazwij.

Formy pracy:

Praca zespołowa, praca samodzielna.

Środki dydaktyczne:

Mała tablica przenośna i markery lub karty obrazkowe – uczniowie powinni mieć kartki w domu w kolorach zielonym, pomarańczowym i czerwonym (ostatni etap lekcji).

Opis przebiegu zajęć:

Rozgrzewka: Wspólne śpiewanie piosenki związanej z tematem lekcji (upewnij się, że uczniowie mają włączone mikrofony).

Faza wstępna:

Nauczyciel zaprasza dzieci do dyskusji na temat zbliżających się wakacji (już wie z zajęć edukacji polonistycznej, co dzieci planują robić w czasie wolnym). Nauczyciel pokazuje karty obrazkowe związane z wakacjami. Wymawia głośno dane słowo, wskazując na odpowiednią kartę obrazkową. Upewnij się, że karty obrazkowe są dobrze widoczne przez kamerę.

Faza prezentacji:

Nauczyciel rysuje na [tablicy wirtualnej](#) linie faliste i mówi: *Here is the **sea***. Następnie rysuje w tych falach głowę dziewczynki i mówi: *Here is Glenda. Glenda has got long hair*. Nauczyciel dorysowuje włosy i oczywiście uśmiech dziewczynki. *Glenda is **swimming**. She is swimming in*

the sea. Następnie w oddali rysuje postać chłopca. *Here is Ben. Ben has glasses*. Dodaje zatem okulary. *He is in the boat*. Nauczyciel rysuje prostą żaglówkę. *Glenda and Ben are happy*.

Po wysłuchaniu opowiadania nauczyciel wskazuje na obrazki i kolejno nazywa je: *sea, Glenda, hair, swimming, Ben, boat*. Dzieci powtarzają za nim chórem. Nauczyciel może również poprosić, aby dzieci pokazywały całym swoim ciałem nowe słówka lub wybrane przez niego partie tekstu.

Faza ćwiczeń 1:

Nauczyciel opowiada historyjkę jeszcze raz. Tym razem zadaniem dzieci jest dołączać się do nauczyciela, powtarzając wspólnie wyżej wymienione wyrazy.

Faza ćwiczeń 2:

Nauczyciel zaprasza uczniów do wykonania ćwiczenia. Przygotował dla nich karty pracy w Power Point, na których widnieją obrazki oraz słowa *sea, Glenda, hair, swimming, Ben, boat*. Obok kart są napisane numerki, ale karty nie są położone w kolejności. Zadaniem dzieci w domach jest ułożenie kart w takiej kolejności, w jakiej pojawiły się w opowiadaniu.

Faza podsumowań:

Na zakończenie tej części zajęć nauczyciel sprawdza, czego dzieci się nauczyły. Informuje, że zada teraz kilka pytań, a zadaniem uczniów będzie podnieść karteczkę odpowiedniego koloru: zieloną – jeśli czują, że umieją, pomarańczową – jeśli myślą, że jeszcze powinny popracować, czerwoną – jeśli nie rozumieją treści dzisiejszej lekcji.

1.5. Język angielski

Autor scenariusza:

Katarzyna Sobańska

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

Która jest godzina?

Klasa: II

Czas trwania zajęć: 1 x 45 minut

Cele ucznia:

- pyta o godzinę,
- udziela odpowiedzi na pytanie o godzinę,
- wpisuje liczebniki w luki wyrazowe,
- odczytuje godzinę na zegarze ze wskazówkami.

Metody i techniki:

Wskazywanie, pytania i odpowiedzi, gra z elementami dramy, uzupełnianie luk międzywyrazowych.

Formy pracy:

Praca z całą klasą, praca grupowa, praca samodzielna.

Środki dydaktyczne:

Duży edukacyjny zegar z przesuwanymi wskazówkami, karty pracy – ksero zegara bez wskazówek oraz dymki z komiksu do wypełnienia (wysłać do rodziców przed lekcją).

Opis przebiegu zajęć:

Rozgrzewka: powtórzenie liczebników. Nauczyciel mówi liczebnik, a dzieci mają wskazać przedmioty u siebie w domu, których liczba odpowiada tej podanej przez nauczyciela. Po chwili liczebnik jest mówiony przez któregoś z uczniów.

Faza wstępna:

Nauczyciel wyjmuje duży zegar ze wskazówkami i pyta uczniów – jaki będzie temat lekcji. Po otrzymaniu poprawnej odpowiedzi, zapisuje temat lekcji na wirtualnej tablicy i wymienia uczniom cele lekcji w rodzimym języku ucznia. Cele te są także zapisane na wirtualnej tablicy. Ustawia jakąś godzinę i pyta, patrząc na dzieci: *What's the time?* Po chwili innym tonem odpowiada: *It's three o'clock.* Następnie nauczyciel ustawia kolejną pełną godzinę i pyta o to samo. Dzieci obserwują jego wypowiedzi, po czym włączają się do zabawy. Upewnij się,

że zegar dobrze widać przez kamerę. Możesz alternatywnie wykorzystać [zegar online](#), wtedy i Ty, i uczniowie ustawicie różne godziny. Możesz też użyć inny [zegar online](#), jeśli będzie ci bardziej odpowiadał.

Faza ćwiczeń 1:

Nauczyciel zaprasza dzieci do kolejnego ćwiczenia. W tym ćwiczeniu możesz wykorzystać [zegar online](#) – poproś uczniów o wyznaczenie godziny, ustawiając ramiona w odpowiedniej pozycji. Najpierw nauczyciel pokazuje wzór z dwoma lub trzema uczniami, a później zaprasza uczniów do pracy indywidualnej. Uczniowie zgłaszają się do odpowiedzi, dając łapki w górę. Każda grupa ma cztery tury. Wygrywa ta, która odczyta jak najwięcej godzin z zegarów przeciwników. Możesz też wykorzystać wirtualną tablicę, na której narysujesz zegar i uczniowie będą dorysowywać wskazówki. Na [Jamboard](#) możesz podzielić tablicę i pracować na jednej ze wszystkimi uczniami (każdy może na niej pisać).

Faza ćwiczeń 2:

Zamiast zabawy *Mr. Wolf*, której nie da się przeprowadzić w nauczaniu zdalnym, proponuję kilka gier online tematycznie związanych z *Telling the Time*, w które uczniowie mogą zagrać również po lekcjach:

[What time is it?](#) – odczytaj, która jest godzina;

[Ustaw wskazówki zegara według instrukcji](#);

[Odczytaj godzinę ze słów w zdaniu](#) – trochę wyższy poziom trudności;

[Inne gry Telling the Time online](#) – do wyboru.

Faza ćwiczeń 3:

Nauczyciel dziękuje dzieciom za wspólną zabawę i mówi, że jest ciekawy, co by było, gdyby zegary mogły mówić. Padają różne odpowiedzi, ale nauczyciel trzyma się wersji, iż na pewno podałyby godzinę.

Nauczyciel prosi uczniów, aby wyjęli dwie kartki, które były przed lekcją wysłane rodzicom do druku – pierwsza A4 z kopią zegara bez wskazówek i druga A5 z dymkiem, jak w komiksie i wpisem do uzupełnienia: *It's ..... o'clock.*

Zadaniem dzieci jest samodzielnie wybrać pełną godzinę, zaznaczyć ją na zegarze oraz uzupełnić liczebnikiem tekst w dymku. Poproś uczniów, aby z pomocą rodziców przesłali zdjęcie swojej pracy nauczycielowi lub sami dodali je na Padlet.

Faza podsumowująca:

Nauczyciel prosi dzieci, aby powiedziały, czego się dziś nauczyły i jakie umiejętności utrwaliły. Uczniowie wypowiadają się na dany temat. Nauczyciel odnosi się także do zapisanych na wirtualnej tablicy celów lekcji. Sprawdza z uczniami, czy wszystkie cele zostały zrealizowane. Gratuluje uczniom pracy i zachęca do wspólnego zawieszenia „gadających zegarów” w odpowiednim miejscu w ich pokoju. Od pracy dzieci na lekcji zależy, czy nauczyciel zada pracę domową.

1.6. Język angielski

Autor scenariusza:

Katarzyna Sobańska

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

Rodzinne kraje naszych kolegów

Klasa: każda

Czas trwania zajęć: 2 godziny zegarowe

Cele ucznia:

- wie, że ludzie posługują się różnymi językami,
- zna symbole Wielkiej Brytanii oraz innych krajów,
- jest otwarty na inne kultury i narodowości.

Metody i techniki:

Prezentacje, zabawy dziecięce z różnych krajów, podejście multisensoryczne – smakowanie i nazywanie potraw z różnych krajów.

Formy pracy:

Praca zespołowa, praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

Opracowane przez rodziców 5–6-minutowe prezentacje o krajach ich pochodzenia przygotowane według wcześniej stworzonego szablonu, materiały do zabaw (jeśli to konieczne), przygotowane przez rodziców potrawy z ich rodzinnych krajów (rodzice pokazują albo zdjęcia potraw, dzieląc swój ekran komputera, albo przygotowane potrawy).

Opis przebiegu zajęć:

Czynności organizacyjne:

Przywitanie dzieci i rodziców.

Faza wstępna:

Nauczyciel wita gości i informuje wszystkich o celu spotkania – przybliżenie kultur i języków, które funkcjonują w klasie i w domach uczniów tej właśnie grupy.

Faza poznawania krajów poprzez prezentacje:

Nauczyciel sam rozpoczyna krótką prezentację w Power Poincie – maksymalnie pięciominutową – na temat Wielkiej Brytanii. W tym celu dzieli swój ekran komputera. Prezentacja zawiera takie elementy jak prośba o: wskazanie na mapie, gdzie znajduje się kraj, stolica, waluta,

postacie związane z krajem (np. królowa Elżbieta II), ciekawostki związane z tym państwem oraz wskazanie tradycyjnych zabaw dziecięcych.

Koniec prezentacji zawiera pytania do widzów typu: prawda/fałsz, spójrz i nazwij, spójrz lub wybierz. Pytania do prezentacji można przygotować w formie interaktywnej albo w aplikacjach: [Kahoot](#) lub [Mentimeter](#).

Po chwili, w taki sam lub podobny sposób, wiedzę o swoim kraju przekazuje rodzic ucznia. Ważne jest, aby mógł mu asystować syn lub córka. Oprócz punktów wymienionych powyżej będą oni poproszeni o wypowiedzenie kilku wyrazów lub zdań w ich rodzimych językach. Ze względów organizacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów istotne jest, aby lista prelegentów nie była większa niż trzy osoby.

Faza poznawania krajów przez gry i zabawy dziecięce:

W kolejnym etapie, drogą losowania ustala się, z których krajów zostaną przedstawione zabawy dziecięce jako pierwsze. Jeśli nauczyciel oraz przedstawiciele danych krajów przygotowali do wyboru dwie zabawy, to następuje wspólne głosowanie, która z gier ma zostać przedstawiona. Alternatywnie można pokazać krótkie filmy z zabawami z różnych krajów.

Faza poznawania krajów przez zmysł smaku:

Po przedstawieniu gier i zabaw charakterystycznych dla danego kraju, nauczyciel zaprasza do zapoznania się z nowym elementem kultury – tradycyjnymi potrawami. W sytuacji kształcenia stacjonarnego, w tym momencie, w odpowiednim miejscu w sali znajdowałyby się dania do spróbowania. Przy nich umieszczone byłyby karteczki w języku polskim i angielskim z nazwą potrawy, krajem, z którego pochodzi oraz składnikami dania. W kształceniu zdalnym można poprosić prelegentów o przekazanie krótkiej informacji na temat przygotowanych dań lub potraw na zdjęciach, które mogą pokazać na swoim podzielonym ekranie.

Faza podsumowań:

Nauczyciel prosi najpierw uczniów o powiedzenie, co zapamiętali ze spotkania – jakie nowe słówka oraz co im się najbardziej podobało. Podobne pytanie kieruje do rodziców.

Na zakończenie nauczyciel dziękuje wszystkim za przybycie oraz ogromne zaangażowanie.

1.7. Język niemiecki

Autorzy scenariusza:

Aneta Kentnowska, Rafał Otręba

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

Jeden, dwa... Policja! – wierszyk o liczbach

Grupa/miejsce i czas trwania zajęć:

Klasa I szkoły podstawowej – wariant podstawy programowej I.1. (klasy I–III); sala lekcyjna;
1 x 45 min.

Cel główny:

Uczeń poznaje liczebniki od 1 do 10.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- współdziała w grupie,
- rozwija sprawność psychoruchową,
- udziela informacji o swoim wieku,
- uzyskuje informacje o wieku innych osób,
- znajduje w tekście określone informacje,
- rozwija wyobraźnię.

Metody/techniki/formy pracy:

Karty pracy, burza mózgów, metoda obrazowa, gra, praca w plenum.

Środki dydaktyczne:

Komputer z dostępem do internetu, tekst wierszyka, gwiazda liczbowa (wysłać uczniom przed lekcją do wydrukowania), duże kredki zabawkowe.

Opis przebiegu zajęć:

Czynności organizacyjne:

Nauczyciel wita się z uczniami i sprawdza obecność.

Wprowadzenie do tematu:

Nauczyciel rozpoczyna lekcję od zebrania uczniów przed ekranami w swoich domach. Uczniowie odliczają, powtarzając po nauczycielu liczby od 1 do 10. Nauczyciel wyjaśnia cele lekcji.

Prezentacja i ćwiczenia językowe:

Nauczyciel odtwarza z płyty wierszyk, udostępniając dźwięk na komputerze. Uczniowie zastanawiają się, o czym on jest. Nauczyciel zapisuje pomysły na tablicy wirtualnej. Następnie mówi – jeden. Uczniowie powtarzają.

Nauczyciel dzieli na ekranie tekst wierszyka: *Eins, zwei Polizei...*

Uczniowie powtarzają wierszyk. W tekście wiersza znajdują się luki, które uzupełniają rysunkami: *Polizei* (rysunek policjanta), *Hexe* (rysunek czarownicy) itp.

Na koniec uczniowie powtarzają wierszyk z podziałem: jedną linijkę chłopcy, jedną dziewczęta (upewnij się, że wszyscy uczniowie mają włączone mikrofony).

Część podsumowująca:

W części podsumowującej uczniowie biorą wydrukowane wcześniej przez rodziców karty pracy, trójkąty. Ich zadaniem jest porozcinać je i ułożyć z nich gwiazdę liczbową.

Zadanie domowe:

Zadanie domowe polega na nauczaniu się wierszyka: *Eins, zwei Polizei*.

Ewaluacja:

W części ewaluacyjnej uczniowie zaznaczają łapkami w górę lub w dół stopień zadowolenia z lekcji.

1.8. Język niemiecki

Autorzy scenariusza:

Aneta Kentnowska, Rafał Otręba

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

W końcu lato. Piosenka o porach roku

Grupa/miejsce/czas trwania zajęć:

Klasa 2 szkoły podstawowej – wariant podstawy programowej I. 1. (Klasy I–III); sala lekcyjna;
1 x 45 minut.

Cel główny:

Uczeń poznaje nazwy pór roku oraz uczy się o nich piosenki.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- współdziała w parach,
- opowiada, jaką porę roku lubi, a jaką nie,
- utrwała nazwy kolorów,
- rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu.

Metody/techniki/formy pracy:

Metoda oglądowa, burza mózgów, praca zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

Płyta CD, komputer z dostępem do Internetu, obrazki przedstawiające pory roku, klej, nożyczki, papiery kolorowe, liście, piłka plażowa, kwiaty i czapka zimowa. (Karty pracy należy wysłać do uczniów przed lekcją).

Opis przebiegu zajęć:

Czynności organizacyjne:

Nauczyciel wita się z uczniami i sprawdza obecność.

Wprowadzenie do tematu:

Nauczyciel kładzie przed sobą, przed kamerą – rekwizyty charakterystyczne dla pór roku. Uczniowie zastanawiają się, o czym będzie dzisiejsza lekcja, z czym związane są przyniesione rzeczy. Nauczyciel zapisuje temat lekcji na wirtualnej tablicy i wyjaśnia jej cele.

Prezentacja i ćwiczenia językowe:

Nauczyciel dzieli swój ekran i wyświetla słowa piosenki *Das Jahreszeitenlied*. Uczniowie po wysłuchaniu piosenki mówią, jak nazywają się poszczególne pory roku. Nauczyciel zapisuje

je na wirtualnej tablicy. Uczniowie ćwiczą ich wymowę. Następnie nauczyciel prosi uczniów o otwarcie wcześniej wysłanych do nich kart pracy. Uczniowie wykonują zadanie i wklejają kartę do zeszytu. Jeśli jej nie mają wydrukowanej, wtedy rodzice drukują już wypełnioną po lekcji, a dzieci wklejają ją do zeszytu.

Następnie nauczyciel dzieli ekran i pokazuje uczniom porzucane zdania z tekstu piosenki. Obok zdań napisane są numerki. Ich zadaniem jest, aby w czasie słuchania ułożyć numerki we właściwej kolejności, tak jak w piosence.

Nauczyciel wyświetla tekst, a uczniowie sprawdzają swoje odpowiedzi. Następnie nauczyciel wysyła tekst uczniom, a oni po lekcji mogą go wydrukować i wkleić do zeszytu.

Uczniowie ćwiczą z nauczycielem piosenkę. Pod koniec nauczyciel dzieli ekran i wyświetla wersję karaoke.

Część podsumowująca:

Na podsumowanie lekcji uczniowie w domu wykonują collage na temat pór roku.

Zadanie domowe:

Jako zadanie domowe – uczniowie uczą się na pamięć piosenki.

Ewaluacja:

W części ewaluacyjnej uczniowie zaznaczają łapkami w górę lub w dół stopień zadowolenia z lekcji.

1.9. Język niemiecki

Autorzy scenariusza:

Aneta Kentnowska, Rafał Otręba

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

Szafa pełna skarbów

Grupa/miejsce/czas trwania zajęć:

klasa III szkoły podstawowej – wariant podstawy programowej I. 1. (klasy I–III); sala lekcyjna;
1 x 45 min.

Cel główny:

Uczeń poznaje nazwy części garderoby, udziela informacji o ich cenie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- współdziała w grupie,
- rozwija zdolności manualne,
- nazywa części garderoby,
- rozwija wyobraźnię,
- utrwała liczebniki,
- utrwała nazwy kolorów,
- uzyskuje, przekazuje i odnajduje w tekście określone informacje,
- rozwija umiejętności posługiwania się TIK.

Metody/techniki/formy pracy:

Metoda obrazowa, metoda sytuacyjna, zabawa, praca w plenum.

Środki dydaktyczne:

Komputer z dostępem do internetu, tablica multimedialna, podstawowe części garderoby, manekin, karty pracy (wysłać wcześniej uczniom).

Opis przebiegu zajęć:

Czynności organizacyjne:

Nauczyciel wita się z uczniami i sprawdza obecność.

Wprowadzenie do tematu:

Nauczyciel przynosi na lekcję podstawowe części garderoby i ubranego manekina. Lekcja może zostać przeprowadzona przez nauczyciela w szkole, skąd nauczyciel połączy się z uczniami.

Nauczyciel wyjaśnia cele lekcji i zapisuje temat na tablicy.

Prezentacja i ćwiczenia językowe:

Na tablicy multimedialnej w klasie, w szkole – nauczyciel wyświetla ludzika, któremu brakuje kilku części garderoby. Należy się upewnić, że uczniowie dobrze widzą na swoich ekranach tablicę w szkole. Skieruj kamerę w komputerze tak, aby cała tablica była widoczna.

Uczniowie podnoszą łąpki w górę i mówią, w co nauczyciel ma ubrać manekina. Ćwiczą wymowę. Następnie nauczyciel dzieli swój ekran komputera i odtwarza trzy dialogi, w każdym z nich uczniowie muszą napisać na czacie lub zgłosić się i powiedzieć, w co ubrani są dziewczynka i chłopiec.

Jeśli można przesłać karty pracy uczniom, to nauczyciel wysyła je na maile rodziców lub dodaje na np. Padlet. Na ubrankach napisane są nazwy kolorów, na które mają być pokolorowane. Następnie uczniowie w domu wykonują kartę pracy.

Część podsumowująca:

Nauczyciel ponownie pokazuje tablicę multimedialną w klasie. Wszystkie ubrania na tablicy mają swoją cenę. Nauczyciel pyta uczniów, czy chcą kupić jakieś ubrania. Wybiera parę uczniów, w której jedna osoba jest sprzedawcą, a druga klientem. Prosi pozostałych uczniów, aby na czas dialogu wyciszyli swoje mikrofony.

Klient zadaje pytanie: Ile kosztuje, np. sweter? Sprzedawca podaje cenę.

Ewaluacja:

W części ewaluacyjnej uczniowie pokazują łąpki w górę lub w dół, czy lekcja im się podobała, czy też nie.

1.10. Język francuski

Autor scenariusza:

Katarzyna Sobańska

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

Powtórzenie działu – w moim piórniku

Klasa: I

Czas trwania zajęć: 1 x 45 minut

Cele ucznia:

- wymienia nazwy przyborów szkolnych,
- rozumie słownictwo ze słuchu i dzieli je według kategorii prawdziwe lub fałszywe,
- odwzorowuje i buduje proste zdania do tematu,
- potrafi dokonać samooceny,
- umie zaśpiewać piosenkę o ulubionych przyborach szkolnych,
- wie, że należy dbać o przybory szkolne.

Metody i techniki pracy:

TPR, wizualizacja słownictwa, prawda/fałsz, usłysz/zobacz i wybierz.

Formy pracy:

Praca zespołowa, praca indywidualna, praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

Płyta z piosenką, karty obrazkowe, magiczne pudełko, przybory szkolne, gra planszowa, kostki do gry, karty samooceny z emotikonami.

Opis przebiegu zajęć:

Rozgrzewka: wspólne śpiewanie piosenki powitalnej z elementami TPR.

Faza wstępna:

Nauczyciel informuje uczniów o tym, co będą dziś robić oraz omawia cele lekcji.

Bierze swój piórnik do ręki, otwiera go i pokazuje go uczniom na kamerze, wypowiadając zdania, które mogą być prawdziwe lub fałszywe. Zadaniem dzieci jest powtarzać tylko te zdania, które są prawdziwe (np. *C'est un stylo*).

Nauczyciel bierze magiczne pudełko ze szkolnymi przyborami. Tłumaczy, iż on wyjmie jeden przybór szkolny i nazwie go. Pokazuje, jak będzie wyglądało to ćwiczenie. Niestety w kształceniu zdalnym uczniowie nie będą mogli podejść do pudełka i wybrać przedmiotu.

Faza ćwiczeń I:

Nauczyciel pyta uczniów, jakie jeszcze mają przybory do nauki w domu lub jakie chcieliby mieć. Pyta, jak o nie dbają lub dbałyby. Następnie prosi o zrobienia zdjęcia biurka ucznia wraz z przyborami. Uczniowie wykonują zdjęcie telefonami. Mogą też po prostu pokazać swoje przybory na kamerze innym uczniom w klasie, gdyż niektórzy mogą się krępować pokazać swoje biurko. Nauczyciel, patrząc albo na obraz na kamerze, albo na zdjęcia – pyta dzieci: *Qu'est-ce que c'est?*

Faza ćwiczeń II:

Nauczyciel prosi uczniów o powstanie z krzesel. Uczniowie będą maszerować w rytm nadany przez nauczyciela. Gdy ten wypowie wyraz – nazwę przedmiotu z piórnika, dzieci przyjmują pozę – wyobrażenie długopisu, linijki itp. Wszyscy uczniowie powinni mieć włączone kamery podczas tego zadania.

Po chwili to dzieci naprzemiennie wyznaczają, jakie przedmioty mają przedstawić swoim ciałem pozostali koledzy.

Nauczyciel zaprasza uczniów do gry planszowej online. Przygotuj grę planszową, używając np. [Flippity.net](https://flippity.net). Obejrzyj film – [jak zrobić grę planszową online](#). Gra dotyczy słownictwa z lekcji. Uczniowie grają w grę. Mogą w nią również zagrać w domu po lekcjach.

Faza podsumowująca:

Nauczyciel prosi, aby uczniowie powiedzieli, jakie umiejętności powtórzyli na dzisiejszej lekcji. Dzieci podnoszą rękę i wypowiadają się na ten temat.

Następnie nauczyciel rozdaje wszystkim karty samooceny z naklejkami (buźkami: uśmiechniętą, neutralną i smutną) i prosi o ich przyklejenie w odpowiednie miejsce w zeszycie, a następnie o przekazanie kart samooceny rodzicom. Nauczyciel nie zadaje pracy domowej.

1.11. Język francuski

Autor scenariusza:

Katarzyna Sobańska

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

O dzielnej myszy, która pragnie zmienić swoje życie – ciąg dalszy

Klasa: II

Czas trwania zajęć: 1 x 45 minut

Cele ucznia:

- rozumie ogólny sens wypowiedzi wsparty obrazem,
- wyszukuje informacje szczegółowe w opowiadaniu,
- zna słówka: *seul, malheureux, heureux, amoureux*,
- rozumie, że trzeba pocieszać kogoś, kto jest smutny.

Metody i techniki:

Podjęcie narracyjne, wizualizacja słownictwa, łączenie obrazka ze słowem go reprezentującym, pytanie – odpowiedź.

Formy pracy:

Praca z całą klasą, praca w parach, praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

Komputer, rzutnik multimedialny, domino (wysłać rodzicom przed lekcją), strona [www: http://www.childrenslibrary.org/icdl/](http://www.childrenslibrary.org/icdl/)

Opis przebiegu zajęć:

Rozgrzewka:

Piosenka z elementami TPR – <https://www.youtube.com/watch?v=2sR6CB832p0>

Faza wstępna:

Nauczyciel przypomina uczniom, że znają już postacie z książeczki o dzielnej myszy.

Może w związku z tym zadać pytania dotyczące głównych bohaterów i sytuacji, pokazując odpowiednie obrazki lub pomagając sobie gestem: *Comment s'appelle le héros principal?*, *Comment s'appelle sa copine?*, *Qu'est-ce qu'il produit?*, *Qu'est-ce qu'il n'aime pas?*, *Qu'est-ce qu'il y a en ville?*

Faza prezentacji:

Nauczyciel zaczyna czytać opowiadanie. Dzieci mogą obserwować na ekranie strony z książeczki cyfrowej, który dzieli nauczyciel. Podczas czytania stron, na których pojawiają się wcześniej poznane słowa kluczowe nauczyciel zatrzymuje się przez chwilę i zachęca dzieci do ich wymawiania, np. gwizdząc w odpowiednim momencie – *il y a du* (gwizd – dzieci mówią słówko) *bruit en ville. Il y a des* (gwizd – dzieci mówią słówko) *bouchons*. Nowe słówka dotyczące emocji, których uczniowie mają się dziś nauczyć, są pokazywane przy wsparciu odpowiedniej mimiki twarzy. Na przykład nauczyciel jest smutny, gdy czyta o smutnym, samotnym Hektorze. Pyta wtedy o jego samopoczucie. Następnie mówi: *il se sent seul*. Prosi uczniów o powtórzenie tego zdania i zrobienie odpowiedniej miny. W momencie, kiedy nauczyciel dzieli ekran, jego twarz może nie być widoczna (może wyświetlić się małe okienko), tak więc istotne jest, żeby odpowiednio modulować głosem.

Faza ćwiczeń:

Dzieci słuchają nauczyciela, który mówi, że za chwilę będzie wymawiał nowe słówka – przymiotniki i jednocześnie pokazywał je miną lub gestem. Może jednak czasem nie pokazywać odpowiedniej miny do wypowiedzianego słowa. Zadaniem dzieci jest napisać na czacie: *Oui*, jeśli nauczyciel ma rację lub *Non*, jeśli nauczyciel nie ma racji. Dzieci każdorazowo powtarzają chórem słowo za nauczycielem – po sprawdzeniu, iż go zrozumiały. Po kilku próbach nauczyciel wymienia się z ochotnikiem, który wymawia słówko i robi odpowiednią lub nieodpowiednią minę. Uczeń powinien mieć włączoną kamerę.

Na zakończenie fazy ćwiczeń nauczyciel prosi, aby uczniowie wyjęli pocięte już domino: obrazki z zapisem słowa. Wyrazy dotyczą słów poznanych na lekcji poprzedniej oraz nowo poznanych przymiotników. Dzieci pracują na swoich biurkach w domu, indywidualnie. Wygrywa uczeń, który najszybciej ułoży domino.

Faza transferu:

Nauczyciel wykorzystuje występujący w opowiadaniu element dotyczący uczuć i emocji. Mówi uczniom, że to normalne, iż czasem jesteśmy smutni, a czasem weseli. Pyta, co dzieci mogą zrobić, kiedy widzą smutnego kolegę lub koleżankę.

Faza podsumowująca:

Nauczyciel mówi dzieciom, że chce sprawdzić, jak dużo zapamiętały z lekcji. Dzieli swój ekran i pokazuje obrazki, na których narysowane są symbole pięciu słówek, a obok nich liczby. Nauczyciel wymawia je w języku francuskim, a dzieci zapisują numery w kolejności usłyszanych słów.

1.12. Język francuski

Autor scenariusza:

Katarzyna Sobańska

Adaptacja scenariusza do kształcenia zdalnego:

Barbara Muszyńska

Temat:

Złotowłosa i trzy misie

Klasa: III

Czas trwania zajęć: 0,5 x 45 minut

Cele ucznia:

- rozumie ogólny sens wypowiedzi wsparty obrazem,
- wyszukuje informacje szczegółowe w filmie,
- układa chronologicznie zapis wydarzeń,
- wie, że nie należy odwiedzać ludzi bez zaproszenia.

Metody i techniki:

Zabawa ruchowa, praca z filmem, wizualizacja, stawianie hipotez, pytanie – odpowiedź.

Formy pracy:

Praca z całą klasą, praca samodzielna.

Środki dydaktyczne:

Komputer, rzutnik multimedialny, głośniki film animowany, rysunki lub zrzuty z komputera głównych bohaterów filmu.

Opis przebiegu zajęć:

Rozgrzewka:

Zabawa ruchowa w kole z elementami TPR.

Faza wstępna:

Nauczyciel pyta, czy dzieci lubią oglądać bajki. Prosi o podanie przykładów.

Informuje po chwili, że dziś obejrzą bajkę animowaną *Złotowłosa i trzy misie* w wersji francuskiej. Nauczyciel, dzieląc ekran swojego komputera, prezentuje zrzuty ekranu z filmu dostępnego pod adresem https://www.youtube.com/watch?v=X8sZWKfEA_k lub rysunki, które przedstawiają główne postacie i elementy filmu, na przykład:

- 1) *Cette fille s'appelle Boucles d'or.*
- 2) *Et voilà notre famille ours: un grand ours – Papa, une ourse d'une taille moyenne – Maman et un petit ours.*

- 3) *Les trois ours vivent dans cette maison.*
- 4) *Boucles d'or est vraiment curieuse!, Qu'est-ce qu'il y a dans la maison?*
- 5) *Il y a trois bols de soupe dans la salle à manger.*
- 6) *Il y a trois chaises dans la chambre.*
- 7) *Il y a trois lits dans la chambre.*

W tym czasie uczniowie starają się tworzyć swój własny plan oglądanej historii oraz upewniają się, czy ją rozumieją.

Faza prezentacji:

Nauczyciel dzieli swój ekran oraz dźwięk systemowy z komputera, włącza film, ale wstrzymuje go w ważnych, według niego momentach:

Kiedy w filmie pojawia się dom trzech misiów, pyta: *Qui est-ce qui vit dans cette maison?*

Kiedy dziewczynka chce wejść do obcego domu, pyta: *Pourquoi est-ce qu'elle veut entrer dans la maison?, Elle est curieuse.*

W momencie gdy Złotowłosa widzi miseczki z zupą, pyta: *Qu'est-ce qu'il y a dans la salle à manger?* i następnie udziela odpowiedzi.

Nauczyciel pozwala na oglądanie filmu do momentu, kiedy pojawiają się misie, wtedy Złotowłosa jeszcze śpi.

Zadaje pytanie: *Est-ce que les ours sont contents de voir Boucles d'or ici?*, a następnie zatrzymuje film i zaprasza dzieci do przewidywania dalszego ciągu historii. Uczniowie odpowiadają w języku francuskim na tyle, na ile pozwala im zasób słownictwa. Jeśli nie radzą sobie w tym języku obcym, udzielają odpowiedzi nauczycielowi w języku polskim. Następnie nauczyciel pozwala dzieciom obejrzeć bajkę do końca.

Faza ćwiczeń:

Po jej obejrzeniu, pyta: *et alors? Quelle est la fin de cette histoire?*

Uczniowie udzielają odpowiedzi. Po chwili nauczyciel dzieli swój ekran, na którym ma ćwiczenie przygotowane przy pomocy aplikacji [LearningApps](#), przedstawiające wydarzenia z bajki oraz proste zdania. Ich zadaniem jest ustalenie kolejności obrazków oraz dobranie do nich podpisów. Nauczyciel może wysłać link do ćwiczenia uczniom na czacie i wtedy każdy z nich będzie mógł je zrobić na swoim komputerze samodzielnie.

Faza transferu:

Nauczyciel wykorzystuje element wychowawczy bajki. Pokazuje zrzut ekranu lub film zatrzymany w określonym czasie (5:12), w którym lektor mówi, że Złotowłosa ucieka przestraszona z domu misiów. Pyta, na ile ważne jest to przesłanie. Może również zadać w języku francuskim pytanie, czy dzieci wchodzą do domu nieznanym osobom, tak jak Złotowłosa.

Faza podsumowująca:

Nauczyciel prosi o podsumowanie zajęć. Chce się dowiedzieć, czego dzieci nauczyły się podczas lekcji i jakie umiejętności utrwaliły. Uczniowie podnoszą rękę i udzielają odpowiedzi.

Nauczyciel odnosi się w swojej wypowiedzi do strategii ze zrozumieniem – bajkę łatwiej zrozumieć, jeśli jest wspierana obrazem.

Rozdział V

1. Przykłady wykorzystania materiałów wypracowanych w ramach projektu *Wspieranie Tworzenia Szkół Ćwiczeń w działalności szkół ćwiczeń*

Szkoły ćwiczeń to placówki, których zadania nakierowane są na umożliwienie nauczycielom rozwoju zawodowego w drodze do mistrzostwa zawodowo-osobistego oraz inspirowanie do doskonalenia swojej pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej. Szkoła ćwiczeń umożliwia również studentom, przyszłym nauczycielom poznanie w praktyce specyfiki zawodu nauczyciela oraz rozwój kompetencji i umiejętności potrzebnych do rozpoczęcia pracy w placówce oświatowej. Szkoła ćwiczeń to miejsce, które udziela wsparcia dla szkół i placówek edukacyjnych z jej najbliższego otoczenia. Jest to również miejsce, które tworzy przestrzeń do współpracy i wspólnego działania dla wszystkich podmiotów, które zostały zaproszone do utworzenia i rozwijania szkoły ćwiczeń.

Model szkoły ćwiczeń powinien być zaadaptowany do potrzeb lokalnych miejsca, w którym się znajduje. Wszelkie działania odbywające się w ramach realizacji projektu *Szkół Ćwiczeń* powinny być tak zaplanowane, aby służyć rozwojowi szkoły ćwiczeń i lokalnej oświacie – doskonalić kompetencje kadry pedagogicznej, wspierać zawodowo nauczycieli lokalnego środowiska, a także stwarzać przestrzeń do rozwoju kompetencji kluczowych uczniów.

Niezwykle istotna w projekcie szkół ćwiczeń jest współpraca pomiędzy partnerami zewnętrznymi a szkołą ćwiczeń. Instytucje doskonalenia nauczycieli (PPP, PDN, BP) oraz uczelnie partycypujące w projekcie z jednej strony mają za zadanie przyczynić się do rozwoju potencjału szkoły ćwiczeń, a z drugiej – popularyzować jej osiągnięcia w środowisku lokalnym. Zwiększa to szanse na implementację sprawdzonych w szkole ćwiczeń form i metod pracy do praktyki pedagogicznej w szkołach i placówkach oświatowych, a tym samym umożliwia adaptację nowych trendów do praktyki szkolnej.

Zgodnie z koncepcją, szkoła ćwiczeń to zespół zaplanowanych działań szkół i placówek oraz instytucji służących wspieraniu procesu uczenia się nauczycieli i studentów. Szkoła ćwiczeń jest placówką, gdzie przyszli nauczyciele będą doświadczać praktycznej weryfikacji teorii, z którą spotykają się podczas studiów, a obecni nauczyciele będą doskonalić swój warsztat pracy. To tutaj nauczyciele rozwiną warsztat pracy i podzielą się swoimi pomysłami z innymi nauczycielami. Taka definicja umożliwia sformułowanie następujących funkcji szkoły ćwiczeń (Brewczyńska et al, 2017, s. 3):

- funkcja dydaktyczna – prezentowanie studentom (w ramach kształcenia) i nauczycielom (w ramach doskonalenia) skutecznych form i metod pracy z uczniami oraz przedstawianie rozwoju organizacyjnego szkoły jako społeczności uczącej się, dążącej do kształtowania kompetencji nauczycieli i uczniów;
- funkcja promocyjna – promowanie innowacyjności szkół i nauczycieli, a tym samym nowych form i metod pracy, trendów pedagogicznych;
- funkcja integrująca – integrowanie środowiska i działań na rzecz wspierania pracy szkoły i nauczycieli. Funkcją szkoły ćwiczeń – poprzez wszystkie swoje działania – jest wspieranie nauczycieli w podejmowaniu działań innowacyjnych.

2. Wsparcie przyszłych nauczycieli w ramach praktyk studenckich

Rolą studentów, którzy są na praktyce z języka obcego w szkole podstawowej jest obserwacja zajęć językowych w klasach I–III oraz samodzielne prowadzenie zajęć. Studenci obserwują rozwiązania metodyczne stosowane przez nauczycieli oraz planują swoje działania dydaktyczne, zapoznają się z dokumentacją w szkole.

Zadaniem szkoły ćwiczeń będzie więc połączenie teorii, z którą student zapoznał się na studiach wraz z praktyką szkolną. Nawet jeśli zajęcia na studiach mają wymiar praktyczny, to i tak student wchodzący do sali z dziećmi będzie czuł się zagubiony i będzie potrzebował wsparcia od nauczyciela – opiekuna praktyk, żeby mógł się odnaleźć w nowej sytuacji edukacyjnej. Zatem nauczyciele powinni wesprzeć studentów w dokonywaniu operacjonalizacji celów kształcenia z podstawy programowej, dostosowując je do wieku uczniów oraz materiału językowego i metod kształcenia – ten element planowania zajęć będzie zapewne dla nich nowością.

Najważniejsze cele realizacji praktyki szkolnej z języka obcego (Brewczyńska et al, 2017, s. 12) to:

- umożliwienie obserwowania właściwie prowadzonych zajęć (przez nauczycieli w danej placówce);
- stworzenie warunków do samodzielnego realizowania przydzielonych zadań dydaktyczno-wychowawczych;
- dalsze motywowanie poprzez pokazywanie różnych możliwości metodycznych oraz strategii radzenia sobie z grupą na co dzień;
- bieżące superwizowanie zarówno sukcesów, jak i trudności doświadczanych przez studenta.

Praktyka pedagogiczna powinna pogłębiać znajomość określonych teorii pedagogicznych i wyrabiania twórczej postawy wobec pracy dydaktyczno-wychowawczej.

Materiały, z jakich może korzystać zarówno nauczyciel – opiekun praktyk, jak i student podczas swoich praktyk językowych to *Materiały dla nauczycieli szkół ćwiczeń – Języki obce*, które dostępne są na stronie internetowej [Ośrodka Rozwoju Edukacji](#).

Materiały zawierają dziesięć zeszytów:

1. Kształtowanie postaw autonomicznych;
2. Kompetencje kluczowe na lekcji języka obcego;
3. Środowisko sprzyjające uczeniu się języka obcego;
4. Rozwijanie motywacji do nauki języka obcego;
5. Nowoczesne technologie w nauczaniu i uczeniu się języka obcego;
6. CLIL – zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe;
7. CLIL w praktyce;
8. Język angielski we wczesnej edukacji językowej;
9. Planowanie i organizacja zajęć językowych;
10. Kompetencja interkulturowa.

Każdy zestaw zawiera następujące zeszyty:

- Teoria w pigułce;
- Poradnik mentora;
- Zeszyt ćwiczeń.

Do każdego zestawu zostały również przygotowane multimedia w postaci filmików wideo oraz ikonografik.

Zeszyt Teoria w pigułce to swojego rodzaju kompendium wiedzy na dany temat – niezbędny dla nauczyciela. Znajdują się tam podsumowane najważniejsze teorie i badania dotyczące tematyki danego zestawu. Są również wyjaśnienia, co z części teoretycznej wynika dla praktyki szkolnej.

Natomiast *Poradnik mentora* daje praktyczne wskazówki mentorowi (opiekunowi praktyk), jak prowadzić spotkania z praktykantem. Zawiera wskazówki, w jaki sposób najlepiej przedstawić treści zestawu praktykantowi. Zeszyt ten zawiera również opisy ćwiczeń lub całych scenariuszy lekcji, które ilustrują metody i techniki aktywizujące i propozycje pracy grupowej oraz w parach. Opisy te mogą być wykorzystane przez mentora do przeprowadzenia lekcji pokazowej/otwartej.

Zeszyt ćwiczeń przeznaczony jest zarówno dla studentów odbywających praktyki, jak i dla nauczycieli. Stworzony został z myślą o wszystkich tych, którzy chcą pogłębić swoją wiedzę i umiejętności. Zeszyt ten zachęca do autorefleksji, sprawdza rozumienie zagadnienia przedstawionego w zeszycie *Teoria w pigułce*, pomaga uporządkować obserwacje lekcji otwartej oraz zawiera pytania do krótkiego filmu. Sugeruje również ćwiczenia do wykonania z uczniami i zachęca do wypróbowania nowych pomysłów.

Istotne jest, aby uczelnia we współpracy ze szkołą ćwiczeń ustaliła, które zestawy zostaną wykorzystane podczas zajęć ze studentami na uczelni, a które będą realizowane podczas praktyki w szkole. W ten sposób student będzie miał okazję zapoznać się z większym zakresem materiału dotyczącego kształcenia językowego, ale i rozwijania kompetencji interkulturowej, motywacji czy kompetencji kluczowych u uczniów oraz planowania zajęć i tworzenia środowiska sprzyjającego uczeniu się.

3. Wsparcie nauczycieli na drodze awansu zawodowego

Materiały edukacyjne wypracowywane w ramach projektu *Szkoła ćwiczeń* zapewniają nauczycielom zarówno materiały dydaktyczne do pracy z uczniami na lekcji, ze studentami odbywającymi praktyki, jak i materiały szkoleniowe oraz kursy e-learningowe. Wszystkie przygotowane w ramach projektu materiały są istotne na etapie doskonalenia i awansu zawodowego nauczycieli, ale również dla tych z najbliższego (i nie tylko) otoczenia szkół ćwiczeń.

Szkolenia

- 1) Projekt *Szkół ćwiczeń* oferuje liczne szkolenia dla nauczycieli na [ORE e-learning](#).
Tematyka kursów dotyczy między innymi:
  - Rozwijania kompetencji kulturowej na lekcjach języka angielskiego;
  - Wykorzystywania nowoczesnych technologii w nauczaniu języka obcego;
  - Kompetencji kluczowych;
  - Modelu szkoły ćwiczeń;
  - Zintegrowanego kształcenia przedmiotowo-językowego.
- 2) Nauczyciele mogą również skorzystać z bezpłatnych szkoleń organizowanych w ramach Projektu [Lekcja: Enter](#) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. Podczas szkolenia nauczyciele nauczą się:
  - wzmacniać kompetencje cyfrowe swoje i uczniów;
  - kreatywnie i bezpiecznie korzystać z nowych technologii na lekcjach;
  - korzystać z aktywizujących metod nauczania;
  - tworzyć własne treści cyfrowe.
- 3) [Future Classroom Lab](#) to platforma, na której nauczyciele mogą skorzystać ze szkoleń i webinarów tematycznie spójnych z najbliższymi sprawami nauczycieli, np. *Promoting and creating innovation in education* lub *New innovative learning environments: the way forward*, czy też *Active learning in the hybrid classroom*.
- 4) [European Schoolnet Academy](#) to miejsce, w którym nauczyciele znajdą profesjonalne kursy doskonalące. Dotyczą one różnych języków i przedmiotów. Są odpowiednie dla wszystkich nauczycieli. Tematów jest bardzo wiele, niektóre z nich to: *Developing digital*

skills in your classroom lub *Creative use of tablets in schools*, czy też *Competences for 21st century schools*.

Inne inicjatywy edukacyjne

Szkolenia to jedna z możliwości doskonalenia zawodowego nauczycieli. Do pozostałych takich działań należą między innymi różne projekty, konkursy, przedsięwzięcia edukacyjne krajowe i międzynarodowe.

Poniżej wymienię kilka takich inicjatyw:

1) Kurs [Exploring Nature-Based Solutions in Your Classroom](#)

Kurs inspirowany jest naturą – promuje ją i wspiera nauczycieli w ich działaniach na rzecz środowiska i spraw społeczno-ekonomicznych.

W ramach *Exploring NatureBased Solutions in Your Classroom*, uczestnicy:

- dowiedzą się, czym są rozwiązania oparte na naturze (NBS),
- zapoznają się z różnymi zasobami, narzędziami i strategiami integracji NBS ze społecznością szkolną,
- uzyskają dostęp do scenariuszy lekcji NBS stworzonych przez 15 nauczycieli z 7 różnych krajów i 2 szkoły europejskie,
- przeanalizują swoją praktykę zawodową,
- będą współpracować z nauczycielami z całej Europy,
- stworzą scenariusz nauczania NBS i zapoznają się z pracami innych uczestników kursu.

Scenariusze lekcji planowane do wykorzystania w ramach kursu rozwijają u uczniów umiejętności: krytycznego myślenia, współpracy i uczenia się opartego na projektach. Scenariusze te można łatwo dostosować do wszystkich przedmiotów i zawierają sugestie dotyczące wdrożenia online. Zaprezentowane są również w projekcie inicjatywy szkół, tzw. [Learning Scenarios](#), które można wykorzystać w swojej placówce oświatowej.

2) Strona internetowa [Learning Resource Exchange for schools](#) zapewni nauczycielom wiele materiałów na lekcje z uczniami, w różnych językach, a także z przedmiotów przyrodniczych, co pozwoli im poszerzyć swój warsztat pracy i wzbogacić go o nowe inicjatywy oraz materiały edukacyjne i międzyprzedmiotowe. Strona ta również zapewnia dostęp do form doskonalenia zawodowego, ale należy się na niej najpierw zarejestrować.

3) Wiele można dowiedzieć się z artykułów i webinarów opublikowanych w internecie na stronie [Nowej Ery](#). Szczególnie wartościowe wydają się materiały dotyczące realizacji lekcji zdalnych za pomocą metody projektu. Nowa Era również zawsze ogłasza [konkurs](#) na pomysły edukacyjne, w którym można wziąć udział.

- 4) Wartościowym źródłem informacji i inspiracji dla nauczycieli, szczególnie w kształceniu zdalnym, jest blog grupy [Superbelfrzy](#). Znajdują się na nim: pomysłodajnia, edu-granie, narzędziownia, projektomania i webinaria dla nauczycieli.

Warto również przynależać do stowarzyszeń języków, które organizują wiele wydarzeń oraz konkursów dla nauczycieli i szkół. Często są to również stypendia na wydarzenia zagraniczne itp. Poniżej przedstawiam największe stowarzyszenia języków obcych w Polsce:

- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Jakości w Nauczaniu Języków Obcych [PASE](#),
- Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Angielskiego w Polsce [IATEFL Poland](#),
- Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Niemieckiego [PSNJNI](#),
- Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Francuskiego w Polsce [EU PROF PE](#).

4. Prowadzenie lekcji otwartych

Wspomniane już powyżej *Materiały dla nauczycieli szkół ćwiczeń – Języki obce*, które dostępne są na stronie internetowej [Ośrodka Rozwoju Edukacji](#) zawierają m.in. *Poradnik mentora*, w którym znajdują się również opisy ćwiczeń lub całych scenariuszy lekcji. Ilustrują one metody i techniki aktywizujące oraz propozycje pracy grupowej i w parach. Opisy te mogą być wykorzystane przez mentora lub innych nauczycieli w szkole do przeprowadzenia lekcji pokazowych/otwartych.

Warto wykorzystać ze scenariuszy zajęć, jakie powstały podczas projektu *Szkoły ćwiczeń* w ramach projektu – *Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy* – dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach *Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty*:

- Program nauczania z języka angielskiego – [SOFT-CLIL Programme](#) – Barbara Muszyńska.
- Program nauczania z języka niemieckiego – [Mój mały świat opowiedziany w języku angielskim](#) – Katarzyna Sobańska.
- Program nauczania z język niemieckiego – [Moja przygoda z niemieckim](#) – Anna Kentnowska, Rafał Otręba.
- Program nauczania z języka francuskiego – [Mój mały francuski świat](#) – Katarzyna Sobańska.

Dobra jest wzajemna inspiracja ciekawymi inicjatywami i dzielenie się pomysłami na lekcje otwarte. Takim właściwym miejscem do tego przeznaczonym z pewnością jest strona na Facebooku – [Szkoły ćwiczeń w działaniu](#). Szkoły dzielą się tam swoją praktyką i pomysłami realizowanymi w ramach projektu *Wspieranie sieci szkół ćwiczeń*.

Wiele ciekawych projektów nauczycieli realizowanych wraz z uczniami warto zgłosić do konkursu [European Language Label](#) (Europejski znak innowacyjności w dziedzinie nauczania i uczenia się języków obcych). Nagroda przyznawana jest za projekt językowy realizowany pod opieką koordynatora w instytucji edukacyjnej.

Doskonale służą lekcjom otwartym lekcje realizowane w ramach projektu [eTwinning](#), gdzie nauczyciel wraz ze swoją klasą pracuje nad podobnymi treściami, co klasa lub klasy partnerskie za granicą. eTwinning zapewnia również gotowe materiały do projektów, czy też [przykładowe lekcje](#) od innych nauczycieli uczestniczących w projekcie. Nie trzeba więc nieraz logować się do projektu eTwinning, żeby wziąć udział w ciekawym projekcie edukacyjnym.

Idealnym czasem na lekcję pokazową jest 26 września każdego roku. Jest to [Europejski Dzień Języków](#) (ang. *The European Day of Languages*). W tym dniu można się przyłączyć do wydarzeń organizowanych przez inne instytucje w Polsce i w Europie, zagrać w [gry proponowane na stronie EDJ](#), zaproponować swoje wydarzenie lub wziąć udział w corocznym [konkursie na koszulkę EDJ](#).

5. Szkolenia rad pedagogicznych

Materiały wypracowane w ramach projektu *Szkół ćwiczeń* mogą być wykorzystywane podczas szkoleń rad pedagogicznych w szkołach. Wykorzystując [Zeszyty językowe](#), można zorganizować szkolenia dotyczące dziesięciu obszarów kształcenia językowego zawartego w wyżej wymienionych zeszytach. Warsztaty takie mogą być okazją do nawiązania współpracy międzyprzedmiotowej zarówno dla nauczycieli języków obcych, jak i innych, co może się przyczynić do lepszego zrozumienia nauczanych treści oraz znalezienia okazji do wspólnej pracy z uczniami, np. metodą projektów.

Materiały ze Szkoły ćwiczeń dla rozwoju zawodowego nauczyciela mogą się również przyczynić do przeprowadzenia wartościowych szkoleń rad pedagogicznych. Każda z publikacji podzielona jest na trzy części zawierające (kliknij w [link](#)):

- scenariusze lekcji przygotowane przez nauczycieli/dyrektorów szkół ćwiczeń, szkół współpracujących oraz innych zainteresowanych szkół wraz z propozycjami źródeł wskazanych przez pracownika biblioteki pedagogicznej;
- propozycje wykorzystania rozwiązań dydaktycznych, wychowawczych lub organizacyjnych w procesie doskonalenia nauczycieli, przygotowane przez pracowników placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz biblioteki pedagogicznej;
- wskazania dotyczące możliwości włączenia przygotowanych opisów w proces kształcenia nauczyciela, przedstawiony z perspektywy pracownika szkoły wyższej przygotowującej studentów do pracy w zawodzie nauczyciela – kształcącej nauczycieli.

Bibliografia

- Bacia-Sowa K., (2017), *Wyniki badań empirycznych nad efektywnością podejścia narracyjnego na wczesnym etapie nauczania języka obcego*, „Języki Obce w Szkole”, Nr 1.
- Bentley K., (2010), *The TKT Course, CLIL Module*, Cambridge: University of Cambridge.
- Brewczyńska M., Kędra M., Kotarba M., Płusa A., Ryczek E., Szelaąg A., Wójtowicz T., Zmysłowska M., (2017), *Już jesteśmy szkołą ćwiczeń! Opisy działań szkół, bibliotek pedagogicznych i szkoły wyższej zbieżnych z Modelem szkoły ćwiczeń, Wspieranie tworzenia szkół ćwiczeń*, Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Choroszczyńska M., Dotka, M., Konopka, I., Zwierzyńska E., (2015), *Ocenianie w klasach I–III*, <http://www.bc.ore.edu.pl/Content/751/Ocenianie-w-klasach-I-III.pdf>, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Chudak S., (2007), *Refleksja uczuć i emocji towarzyszących procesowi uczenia się a podręczniki do nauki języków obcych*, [w:] Baran-Łucarz M., Michońska-Stadnik A., Wąsik Z., *Nowe spojrzenia na motywację w dydaktyce języków obcych*, Wrocław: Wyższa Szkoła Filologiczna we Wrocławiu.
- Cywińska M., (2016), *Rozwijanie sprawności językowych dziecka*, [w:] Cywińska M. (red.) *Rozwijanie umiejętności językowych i komunikacyjnych dziecka, Wybrane aspekty*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Gładysz J., (2011), *Rola tekstów narracyjnych we wczesnoszkolnym nauczaniu języków obcych*, „Języki Obce w Szkole”, nr 1, s. 10–14.
- Goethe Institut, (2020), *Wczesne nauczanie języka niemieckiego*, <https://www.goethe.de/ins/pl/pl/spr/unt/kum/dfk/fdp.html> [dostęp: 15.03.2022].
- Gordon T., (2010), *Wychowanie bez porażek, Rozwiązywanie konfliktów między rodzicami a dziećmi*, Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax.
- Grzegorzewska S., (2009), *Różnicowanie kształcenia w klasach początkowych*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Harwas-Napierała B., Trempała J. (red.), *Psychologia rozwoju człowieka, Charakterystyka okresów życia*, t. 2, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Janowski A., (1998), *Uczeń w teatrze życia szkolnego*, Warszawa: Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne.
- Janicka M., (2014), *Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych i I etapu edukacyjnego*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Korzeniewski B., (1973), *Indywidualizacja nauki domowej*, „Życie Szkoły”, nr 20.
- Kozubska A., (2004), *Rodzice w zreformowanej szkole, Mity czy rzeczywistość?*, [w:] Janke A. (red.), *Pedagogika rodzinna na progu XXI wieku*, Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne Akapit.

- Kurek M., (2007), *Aspekt motywacyjny i kompetencyjny wykorzystania źródeł i narzędzi elektronicznych w samokształceniu językowym*, [w:] Baran-Łucarz M., Michońska-Stadnik A., Wąsik Z., *Nowe spojrzenia na motywację w dydaktyce języków obcych*, Wrocław: Wyższa Szkoła Filologiczna we Wrocławiu.
- Lievegoed B. C. J., (1993), *Fazy rozwoju dziecka*, Toruń: Akademos.
- Maier W., (1991), *Fremdsprachen in der Grundschule. Eine Einführung in ihre Didaktik und Methodik*, Berlin: Langenscheidt.
- Matczak A., (2003), *Zarys psychologii rozwoju*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Mielnik K., (2016), *Rola Europejskiego Portfolio Językowego oraz Portfolio Europass w ocenianiu kształtującym*, „Języki Obce w Szkole”, nr 2/2016.
- Moczyłowska I., (2016), *Jak wykorzystać kody QR w nauczaniu języków obcych?*, „Języki Obce w Szkole”, nr 3/2016.
- Muszyńska B., (2019), *SOFT CLIL Programme, Program nauczania języka angielskiego dla szkoły podstawowej dla I etapu edukacyjnego*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Muszyńska B., (2019a), *Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe, Content and language integrated learning (CLIL), Wprowadzenie*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA.
- Niemierko B., (2008), *Kształcenie szkolne, Podręcznik skutecznej dydaktyki*, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Nowak J., (2013), *Edukacyjny potencjał dialogu w przestrzeni klasy szkolnej*, [w:] Krauze-Sikorska H., Klichowski M., Kuszak K. (red.), *Świat małego dziecka*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, t. 2, s. 85–96.
- Pado A., (2015), *Strategie korekty błędów w kontekście doświadczeń ucznia, studenta i praktykanta*, „Języki Obce w Szkole”, nr 3/2015.
- Pamuła M., (2005), *Europejskie Portfolio Językowe dla przedszkolaków jako instrument kontroli i oceny oraz stymulacji rozwoju językowego dziecka*, „Języki Obce w Szkole”, nr 6, Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Pamuła M., (2009), *Metodyka nauczania języków obcych w kształceniu zintegrowanym*, Warszawa: Fraszka Edukacyjna.
- Rokoszewska K., (2009), *Rola nauczyciela w podejściu skoncentrowanym na procesie uczenia się w nauczaniu uczniów młodszych języka obcego*, [w:] Pawlak M., Derenowski M., Wolski B. (red.), *Problemy współczesnej dydaktyki języków obcych*, Polskie Towarzystwo Neofilologiczne, Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Kalisz: Wydział Pedagogiczno-Artystyczny UAM.
- Sieczych-Kukawska A., (2017), *Integracja języka angielskiego z edukacją artystyczną na poziomie edukacji wczesnoszkolnej*, Łódź: Wydział Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego.
- Sikora-Banasik D., (2009), *Wczesnoszkolne nauczanie języków obcych, Zarys teorii i praktyki*, Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Sikorski W. (red.), (2015), *Neuroedukacja, Jak wykorzystać potencjał mózgu w procesie uczenia się*, Słupsk: Dobra Literatura.

- Smuk M., (2007), *Autentyczność w motywacji do nauki języków obcych*, [w:] Baran-Łucarz M., Michońska-Stadnik A., Wąsik Z., *Nowe spojrzenia na motywację w dydaktyce języków obcych*, Wrocław: Wyższa Szkoła Filologiczna we Wrocławiu.
- Sousa D., Tomlinson C.A., (2011), *Differentiation and the Brain*, Bloomington: Solution Tree Press.
- Stefańska-Klar R., (2000), *Późne dzieciństwo, Młodszy wiek szkolny*, [w:] Trocmé-Fabre H. (red.), (1995), *J'apprends donc je suis*, Paris: Les Editions d'Organisation.
- Sujecka-Zajac J., (2013), *O motywacji kompetencyjnej w dydaktyce języków obcych*, „Języki Obce w Szkole”, Nr 4, s. 59–66.
- Szajerska A., Kordziński J., (2017), *Wspomaganie szkół w rozwoju kompetencji porozumiewania się w językach obcych*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Szempruch J., (2009), *W poszukiwaniu idei podmiotowości relacji edukacyjnych rodziny i szkoły*, *Chowanna Tom Jubileuszowy*, Warszawa: Muzeum Historii Polski, s. 84–88.
- William D., (2013), *Rola oceniania kształtującego w skutecznych środowiskach uczenia się*, [w:] Dumont H., Instance D., Benavides F. (red.), *Istota uczenia się, Wykorzystanie wyników badań w praktyce*, Warszawa: Wolters Kluwer Polska SA.
- Żebrowska M. (red.), (1977), *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Wykaz lektury uzupełniającej:

- Calabrese I., Rampone S., (2007), *Cross-curricular Resources for Young Learners*, *Oxford Handbooks for Language teachers*, Oxford: Oxford University Press.
- Gębał P.E., (2019), *Dydaktyka języków obcych, Wprowadzenie*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Guse J., (2007), *Five-Minute Activities for Young Learners*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Herbert P., (2012), *Teaching Young Learners to Think*, Helbling Languages.
- Muszynska B., Zaparucha O., (2015), *How to plan an effective CLIL lesson*, „*The Teacher*”, nr 5(129).
- Muszyńska B. (red.), (2016), [Scenariusze lekcji dwujęzycznych z językiem angielskim i hiszpańskim](#) [dostęp: 7.07.2022].
- Muszyńska B., (2019), *Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe, Content and language integrated learning (CLIL), Wprowadzenie*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Ośrodek Rozwoju Edukacji, *Szkoła ćwiczeń dla rozwoju zawodowego nauczyciela, Materiały szkoleniowe*, <https://www.ore.edu.pl/2018/10/szkola-cwiczen-dla-rozwoju-zawodowe-go-nauczyciela-materialy-szkoleniowe/> [dostęp: 22.11.2021].
- Puchta H., Elliott K., (2017), *Activities for Very Young Learners Book with Online Resources*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Reilly V., (1997), *Very Young Learners*, Oxford: Oxford University Press.

Netografia:

Materiały do nauki języka angielskiego:

[Songs to Learn English](#) [dostęp: 14.02.2022].

[English Club](#) [dostęp: 14.02.2022].

[LearnEnglishFeelGood](#) [dostęp: 14.02.2022].

[BBC Learning English](#) [dostęp: 14.02.2022].

[British Council](#) [dostęp: 14.02.2022].

[TED Ed](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Test-English](#) [dostęp: 14.02.2022].

[English Grammar](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Deep English](#) [dostęp: 14.02.2022].

[English Grammar](#) [dostęp: 14.02.2022].

Materiały do nauki języka niemieckiego:

[Deutsch Lernen](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Goethe Institut](#) [dostęp: 14.02.2022].

[German Vocabulary](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Lingolia](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Deutsch als Fremdsprache](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Niemiecki po ludzku](#) [dostęp: 14.02.2022].

Materiały do nauki języka francuskiego:

[Langue Francaise](#) [dostęp: 14.02.2022].

[BBC French](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Ciel Bretagne](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Francis interactif](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Coffee Break Languages](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Szlifuj swój francuski](#) [dostęp: 14.02.2022].

Film, [Nauczanie języka angielskiego w edukacji elementarnej](#), Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu, Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie, https://zasobyip2.ore.edu.pl/pl/publications/search?title=&description=&author=El%C5%BCbieta%20Kalinowska&education_id=0&subject_id=0&category_id=46&year_from=&year_to=&isbn=&projectTitle=&contestNumber=&projectDecisionNumber=&keywords=&fbclid=IwAR0QRcoi08 [dostęp: 22.11.2021].

Projekt 4ELT Innowacyjny zintegrowany program nauczania w klasach I–III w Wielkopolsce, <http://www.program.4elt.pl/>, <https://zasobyip2.ore.edu.pl/pl/publications/search?keywords=j%C4%99zyk+angielski> [dostęp: 15.12.2020].

Ministerstwo Edukacji Narodowej, *Kształcenie na odległość, Poradnik dla szkół*, <https://static.epodreczniki.pl/portal/f/res/R10fjwJ0glRUc/2/29UvHp0Q4oVvObD7M2AcjunZAaRyV5YQ.pdf> [dostęp: 15.12.2020].

Film, Jak uczą się dzieci?, Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.youtube.com/watch?v=k-nyOFBQEmqk> [dostęp: 15.12.2020].

Materiały dydaktyczne z otwartych zasobów edukacyjnych, <https://zpe.gov.pl/scholaris> [dostęp: 10.03.2022].

Piosenka, [W przyjaźni tkwi siła](#) [dostęp: 10.03.2022].

Stowarzyszenie Odrobina Kultury – Cztery Strony Bajek, <https://www.youtube.com/watch?v=PopksuOWC9o> [dostęp: 15.03.2022].

Narzędzia do tworzenia powtórek językowych dla uczniów:

<https://learningapps.org/> [dostęp: 15.03.2022].

<https://quizlet.com> [dostęp: 15.03.2022].

<https://kahoot.com/> [dostęp: 15.03.2022].

Darmowe książeczki do czytania dla uczniów – Graded Readers:

[English Graded Readers](#) [dostęp: 25.03.2022].

[Deutsch Graded Readers](#) [dostęp: 25.03.2022].

[Français Graded Readers](#) [dostęp: 25.03.2022].

Samodzielnie stworzone opowiadanie z wykorzystaniem obrazków uczniów [Storytelling – English](#) [dostęp: 25.03.2022].

Plakaty edukacyjne na lekcjach języka niemieckiego. Krótki poradnik o tym, jak i dlaczego, <https://www.goethe.de/resources/files/pdf165/gi-dhk-ratgeber-2-pl.pdf> [dostęp: 25.03.2022].

Szczegółowy opis środków dydaktycznych wraz z ich zastosowaniem, http://www.bc.ore.edu.pl/Content/975/JO_3_1.pdf [dostęp: 25.03.2022].

Projekt Modernizacja treści i metod kształcenia, Pomoce dydaktyczne (scenariusze zajęć oraz slajdy na lekcję w Power Point), [Synergia początkowej nauki języka obcego z edukacją wczesnoszkolną i technologiami informacyjno-komunikacyjnymi](#) [dostęp: 25.03.2022].

Wideo, [Kilka słów o autonomii](#) [dostęp: 25.03.2022].

O autonomii uczniów oraz motywacji do nauki języka obcego, [Jak rozwijać motywację uczniów – Ośrodek Rozwoju Edukacji – Materiały dla Szkół Ćwiczeń](#) [dostęp: 14.02.2022].

Wideo, [Jak rozwijać motywację uczniów – Marcin Stanowski – Ośrodek Rozwoju Edukacji](#) [dostęp: 14.02.2022].

Wideo, [Motywacja w praktyce – Ośrodek Rozwoju Edukacji](#) [dostęp: 14.02.2022].

Strona Ośrodka Rozwoju Edukacji, [Europejskie Portfolio językowego dla dzieci w wieku 6-10 lat](#) [dostęp: 14.02.2022].

Gra edukacyjna, [Z Europkiem przez Europę](#) [dostęp: 14.02.2022].

Muszyńska B., Przykładowe połączenie opowiadania w języku angielskim z ćwiczeniami językowymi, [Lekcja TEDEd 'The Gruffalo's Child'](#) [dostęp: 14.02.2022].

Wideo, [Engaging young learners with stories Learn English with Cambridge](#) [dostęp: 14.02.2022].

Wideo, [How to teach English to very young learners with songs](#) [dostęp: 14.02.2022].

Przykładowe strony z piosenkami dla dzieci:

[Play songs for kids – Steve and Maggie](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Song Spring is here – ESL English song for teaching young learners](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Song Do you like Broccoli Ice Cream? Super Simple Songs](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Song Clothing Song for kids – Dream English Kids](#) [dostęp: 14.02.2022].

Interesujące gry i zabawy:

[ESL classroom games and activities](#) [dostęp: 14.02.2022].

[ESL games and activities for kids](#) [dostęp: 14.02.2022].

Interaktywne gry językowe online:

<https://www.eslgamesplus.com/> [dostęp: 14.02.2022].

Przykładowe strony z rymowankami dla uczniów:

[Once I caught a fish alive – Super Simple Songs](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Exercise, Rhyme and Freeze – Jack Hartmann Kids Music Channel](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Who took the cookie from the cookie jar? – Super Simple Songs](#) [dostęp: 14.02.2022].

Wideo, [Should all poems rhyme? Kids Poems and Stories with Michael Rosen](#) [dostęp: 14.02.2022].

Przykłady zwycięskich projektów w konkursie, [eTwinning 2018](#) [dostęp: 14.02.2022].

Tokarz D., [Wykorzystywanie narzędzi TIK na lekcjach języka angielskiego na przykładzie projektów eTwinning](#), „Języki Obce w Szkole”, nr 4, (2012).

Wideo, [Praktyczne przykłady zaangażowania uczniów w realizację projektów eTwinning Erasmus+ eTwinning Polska](#) [dostęp: 14.02.2022].

Malinowska M., Warsztat [Jak zmienia się komunikacja podczas zdalnej edukacji?](#), Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Projekt, [Zostań Noblistą](#), Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. J. Korczaka w Warszawie oraz Ośrodek Rozwoju Edukacji [dostęp: 14.02.2022].

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji w programie eTwinning – <https://etwinning.pl/kursy-internetowe/> [dostęp: 14.02.2022].

Strony internetowe przeznaczone do ćwiczeń języka obcego zarówno podczas zajęć online, jak i poza lekcjami:

[Learning Chocolate](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Cookie](#) [dostęp: 14.02.2022].

[ABCYA](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Bristish Council LearnEnglish Kids](#) [dostęp: 14.02.2022].

[ESL-Galaxy](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Games to learn](#) [dostęp: 14.02.2022].

[Starfall](#) [dostęp: 14.02.2022].

Materiały do nauczania języków obcych nowożytnych, [ePodręczniki](#) [dostęp: 31.03.2022].

Film, [The flipped classroom model](#) [dostęp: 14.02.2022].

Film instruktażowy, [Padlet – Wirtualna tablica korkowa](#) [dostęp: 14.02.2022].

Muszyńska B., Film instruktażowy, [Jak korzystać z aplikacji Popplet?](#) [dostęp: 14.02.2022].

Muszyńska B., Film instruktażowy, [Jak korzystać z Mentimeter w klasie](#) [dostęp: 14.02.2022].

Muszyńska B., Film instruktażowy, [Jak stworzyć video feedback, wykorzystując Screencast.com](#) [dostęp: 14.02.2022].

Muszyńska B., Film instruktażowy, [Classroom Screen](#) [dostęp: 14.02.2022].

Tablica interaktywna Canvas, <https://canvas.apps.chrome/> [dostęp: 14.02.2022].

Tablica interaktywna Jamboard, <https://jamboard.google.com> [dostęp: 14.02.2022].

Wykorzystanie aplikacji Jamboard w edukacji (Pierwszy dzień z Jamboard), [Jamboard w edukacji](#) [dostęp: 24.11.2021].

Muszyńska B., Prezentacja wideo z konferencji otwarcia Modelowej Szkoły Ćwiczeń, <https://www.youtube.com/watch?v=qPuiWCLquVo> [dostęp: 24.11.2021].

Oficjalna strona inicjatywy Europejski Dzień Języków, <https://edl.ecml.at/Home/tabid/1455/language/pl-PL/Default.aspx> [dostęp: 24.11.2021].

Piosenki dla dzieci:

[Super Simple Songs](#) [dostęp: 24.11.2021].

[Dream English Kids](#) [dostęp: 24.11.2021].

[The Singing Walrus – English Songs for Kids](#) [dostęp: 24.11.2021].

[LearningEnglish Kids](#) [dostęp: 24.11.2021].

[Tweenies na YouTube](#) [dostęp: 24.11.2021].

[Debbie Doo Kids TV](#) [dostęp: 24.11.2021].

Strony promujące ruch i taniec w klasie:

Tweenies – [Music Man](#) [dostęp: 24.11.2021].

[Follow the Leader](#) [dostęp: 24.11.2021].

[Music for Children on Just Dance Kids](#) [dostęp: 24.11.2021].

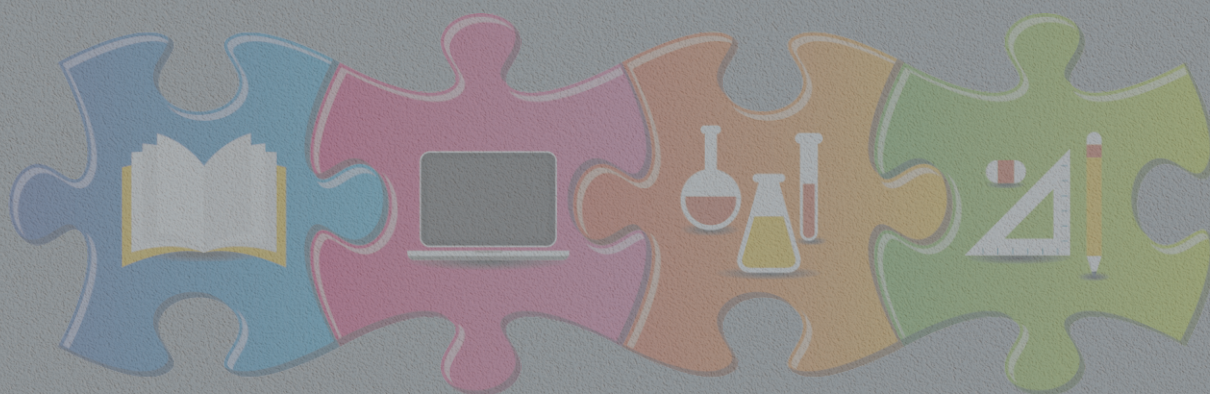
[Brain Breaks – Action Songs for Kids](#) [dostęp: 24.11.2021].

[Dance Collection for Children](#) [dostęp: 24.11.2021].

[The Freeze Game](#) [dostęp: 24.11.2021].

Henn S., TEDx Talks, wideo, [How to use others' feedback to learn and grow](#) [dostęp: 24.11.2021].

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28; 00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00; fax 22 345 37 70

www.ore.edu.pl